

AD NOTAM

Č A S O P I S Č E S K É H O N O T Á Ř S T V Í

Z OBSAHU:

Články

Luboš Brim: K přechodu dluhů zůstavitele na dědice

Ondřej Pavelek: Přechod nároku na bolestné a náhrady za ztížení společenského uplatnění: aktuální otázky

Martin Muzikář: Darování pro případ smrti a jeho osud po smrti dárce

Diskuse

Ondřej Horák: K odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu

Judikatura

Státní příspěvková organizace jako dědic

Rozhovor

JUDr. Martin Šešina

„Můžete
mi ověřit,
že jsem
naživu?“

Víme, že to nemáte vždy lehké a že někdy řešíte i hodně zapeklité úkony. Proto se vám již více než 20 let snažíme stát po boku. Kromě profesního pojištění odpovědnosti za škodu si u nás můžete uzavřít pojištění pro svůj automobil, pro život i na soukromý nebo firemní majetek.

Informujte se o našich speciálních nabídkách u svého pojišťovacího zprostředkovatele.

Pro život jaký je

www.koop.cz

ČLÁNKY

- Luboš Brim: K přechodu dluhů zůstavitele na dědice 3
- Ondřej Pavelek: Přechod nároku na bolestné a náhrady za ztížení společenského uplatnění: aktuální otázky 6
- David Hozman: Zpeněžení likvidační podstaty exekutorem 10
- Martin Muzikář: Darování pro případ smrti a jeho osud po smrti dárce 17
- Pavel Bachura: Právo stavby a jeho využívání v praxi 22

DISKUSE

- Ondřej Horák: K odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu 23
- Markéta Nývltová: Opět ke svěřenskému nástupnictví 25

JUDIKATURA

- Státní příspěvková organizace jako dědic 28

ROZHOVOR

- JUDr. Martin Šešina 33

RECENZE A ANOTACE

- Příběhy právních pojmů 39

AKTUÁLNĚ

- JUDr. Antonín Mokřý vyznamenán zlatou Medailí sv. Auraciána 40
- Seminář dědického práva hmotného a procesního 41

STOJÍ ZA POZORNOST

- 43

ZE ZAHRANIČÍ

- Zpráva z Generálního shromáždění Rady notářství EU (CNUE) 45
- Oslavy 40. výročí Rakouské notářské komory a 30. výročí Rakouské notářské akademie 45

MONITORING ZAHRANIČNÍHO TISKU

- 46

ZPRÁVY Z NK ČR

- Zahájení a ukončení činnosti notářů 47
- Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů 48

STŘÍPKY Z HISTORIE

- Stanislav Balík: Střípky z historie 47 54

FEJETON

- Kateřina Brejlová: V dobrém i zlém, dokud nás § 708 a násl. NOZ nerozdělí 55

Vážení čtenáři,

napsat úvodník do časopisu Ad Notam, není jednoduchým zadáním a v letních tropických dnech i takovou malou výzvou.

Poslední dva roky jsem členem prezidia Notářské komory České republiky a navíc aktuálně pověřeným dohledem nad jejími financemi.

Finance jsou fenoménem dnešní doby, který je v mnohém pro jakoukoliv činnost rozhodujícím a limitujícím faktorem. Jedná se tedy o téma, které zajímá či musí zajímat každého z nás, což samozřejmě platí jak pro notářskou komoru, tak i pro jednotlivé notáře.

Notářská komora České republiky je právnická osoba definovaná zákonem, který současně s rozsahem kompetencí stanoví, že její příjmy tvoří příspěvky notářských (regionálních) komor, dary a jiné příjmy. Tedy zákon sám předpokládá existenci příjmů k zajištění funkčnosti komory. Bez toho, aniž by byly finance zajištěny, je nemožné její fungování.

Již několik let je možné konstatovat, že podstatnými položkami příjmů jsou zejména příspěvky komor (regionálních, tedy jednotlivých notářů), a dále příjmy z vedení evidence právních jednání pro případ úmrtí, rejstříku zástav a evidence listin o manželském majetkovém režimu.

Notářské komory se roky daří hospodařit tak, že rozpočet není deficitní, naopak mírně přebytkový. Předpokladem takového rozpočtu je, že jsou jednak řádně plněny příspěvky, když pro letošní rok byla výše příspěvků snížena, dále se daří naplňovat podstatné příjmové položky z výše uvedených činností notářů a současně se zvládá nenavýšovat stávající výdaje Komory. Je nutné poznamenat, že rok od roku je těžší udržet přiměřenou výši nákladů na informační technologie, jejich modernizaci a správu, které umožňují řádné fungování systémů zajišťovaných Komorou.

JUDr. Lubomír Mika, člen prezidia Notářské komory ČR, notář v Brně

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-mail:

prispvky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Sáblik.

Zástupce vedoucího redaktora: Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o.

Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., JUDr. Kateřina Brejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Věra Sábliková. Cena časopisu:

720 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné je možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz. Tisk: TISKAP, s. r. o.

Mezi činností Notářské komory České republiky a činností notářů je jasná synergie. Notáři mohou řádně vykonávat svoji činnost, pokud bude existovat funkční a finančně stabilní komora. Na druhé straně Komora tuto svoji funkci může plnit, pokud budou mít notáři dobré profesní záze-
mí a partnera v notářské komoře.

Pro Komoru by jistě bylo ideální, kdyby se nadále udržel vyrovnaný či mírně přebytkový rozpočet při nenavyšování příspěvků. Mám za to, že všichni zainteresovaní se o to velkou měrou snaží. Preventivně pro budoucí roky, kdy je nutno počítat s nejistým rozsahem notářské činnosti, například ve spojení se změnou notářských kompetencí (legislativní změny), vyššími neplánovanými provozními výdaji komory a dalšími, je zodpovědné mít připravenou finanční rezervu. Z tohoto důvodu si myslím, že sestavení stávajícího i následujících rozpočtů jako mírně přebytkových je prozíravé. Komora bez „zdravé“ ekonomiky nemůže řádně plnit svoji funkci a jen ekonomicky finančně zabezpečená Komora dokáže být nápomocná v činnosti notářů.

Notáři a jejich činnost jsou v našem právním systému bráni jako stabilní prvek. Snahou všech notářů je určitě nadále zodpovědně vykonávat svoji činnost a udržet si takové objektivní hodnocení. Nelze pominout, že předpokladem pro řádné vykonávání notářské činnosti je i zajištění potřebných příjmů jednotlivých notářů. K tomuto slouží, některými kritizovaný a některými obhajovaný, stávající notářský tarif. Je obecná pravda, že by některá jeho ustanovení, a zejména výše některých odměn, mohla být novelizována. Je však třeba mít na paměti, že ne všechny změny vedou vždy k lepšímu výsledku.

Každý z notářů je ve své činnosti primárně zodpovědný ve své ekonomice a financích sám sobě. Kromě právní

autority je i manažerem svého úřadu. Manažerská role notáře při řízení úřadu je v dnešní době jeho neoddelitelnou součástí a tvoří jeden z dalších předpokladů jeho úspěšné ekonomické činnosti. Obstát ve všech těchto rolích není a ani nebude jednoduché, ale každý notář si takovou cestu vybral sám a dobrovolně.

Základním posláním každého notáře je zejména služba lidem, kterým se má dostat jedinečného právního servisu. Jedná se o činnost honorovanou, což je logické a správné, ale přesto by ekonomické hledisko nikdy nemělo převážit nad tímto základním posláním. Je zřejmé, že poptávka po některých notářských úkonech nedosahuje četnosti roků předchozích. Proto více než dříve bude nezbytné, aby u každého notáře byla na prvním místě zodpovědnost ke své činnosti, ke své funkci, ke svému postavení a k dodržování právních předpisů. Nedodržením takového principu, a zejména pak upřednostnění ekonomické stránky nad základním posláním notáře, by nebylo správné, a negativa z toho plynoucí by brzy dopadla jak na samotné notáře, tak i v důsledku toho na celý notářský stav.

Přeji si, aby notářská komora byla společníkem a prostředníkem pro notáře při jejich náročné činnosti a notáři měli v Komoře silného a spolehlivého partnera. Doufám, že dosavadní aktivita a činnost Komory jde správným směrem a společně zvládneme i možná budoucí úskalí.

Na závěr všem notářům přeji dobrou a motivující práci, správná rozhodnutí a spokojené klienty, kteří jsou pro každého z nás nejvyšším oceněním.

JUDr. Lubomír Mika, člen prezidia
Notářské komory České republiky, notář v Brně

Složení slibu do rukou ministra spravedlnosti

Dne 27. července 2017 složily slib do rukou ministra spravedlnosti JUDr. Roberta Pelikána, Ph.D., podle § 9 odst. 2) notářského řádu, notářské kandidátky Mgr. Ing. Monika Čechová, JUDr. Tereza Ouzká, Mgr. Lenka Škopková, Mgr. Monika Polášková a Mgr. Zuzana Jarešová.

Blahopřejeme a přejeme mnoho pracovních úspěchů v další činnosti.

Redakce Ad Notam

K přechodu dluhů zůstavitele na dědice

Mgr. Luboš Brim

ÚPRAVA DĚDICKÉHO PRÁVA V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU ZNAČNĚ POSÍLILA PRÁVNÍ POSTAVENÍ VĚŘITELŮ ZŮSTAVITELE, NEJZNATELNĚJI PATRNĚ TÍM, ŽE PŘIPUSTILA PŘECHOD ZŮSTAVITELOVÝCH DLUHŮ NA JEHO DĚDICE V ROZSAHU PŘEKRAČUJÍCÍM HODNOTU NABYTÉHO DĚDICTVÍ.

Odborná literatura uvedený krok nehodnotila vždy pozitivně, ať již proto, že se potenciálně neomezená odpovědnost dědice za dluhy jeho právního předchůdce rozchází s intuitivním vnímáním principů dědického práva zažitých v právním vědomí nejširší veřejnosti,¹ nebo proto, že z historického i komparativního hlediska naopak převládá tendence ke zvyšování ochrany dědice před neomezenou sukcesí do dluhů zůstavitele.² Důvodová zpráva k novému soukromoprávnímu kodexu motivy, jež vedly k tomuto fundamentálnímu posunu ve fungování dědického práva, nikterak neosvětluje. Argumentaci ve prospěch zvoleného řešení lze však nalézt v textech Karla Eliáše, v nichž se uvádí, že limitace povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele rozsahem nabytého dědictví byla řešením neobvyklým, jež se vymykalo evropským konvencím,³ neboť standardní úpravy pamatují i na to, že smrt dlužníka nemůže představovat neodůvodněné majetkové riziko ani pro zůstavitelovy věřitele.⁴ Je v nich tedy prezentován jednak komparativní argument, jednak věcný argument ochranou věřitelů, přičemž oba zasluhují drobný komentář.

ARGUMENT KOMPARATIVNÍ

Pokud jde o poukaz na zahraniční právní úpravy, sluší se patrně připustit, že model odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele, který se od 1. 1. 2014 opětovně uplatňuje na našem území, je z evropského hlediska dominantním. Velké právní řády kontinentální Evropy vskutku zpravidla vycházejí z principu univerzální sukcese, v rámci níž na dědice v zásadě přecházejí veškeré dluhy zůstavitele s tím, že jsou dědicům dány určité nástroje, s jejichž pomocí mohou svou odpovědnost omezit. Takto kupříkladu francouzské, italské i rakouské právo rozlišuje dva způsoby přijetí dědictví, z nichž jeden se pojí s pořízením soupisu pozůstalosti – přijetí s výhradou inventáře (*accettazione col beneficio d'inventario*), do výše čistých aktiv (*acceptation à concurrence de l'actif net*), potažmo podmíněné (*bedingte Erbantrittserklärung*) – a druhý nikoli – přijetí prosté (*accettazione pura e semplice*),

acceptation pure et simple) či nepodmíněné (*unbedingte Erbantrittserklärung*).⁵ Od toho, jakou formu přijetí dědic zvolí, se pak odvíjí rozsah jeho povinnosti plnit věřitelům zůstavitele s tím, že dědic, který dědictví přijal s výhradou soupisu, odpovídá za dluhy zůstavitele toliko omezeně.⁶ Důsledný v prosazování principu univerzální sukcese je též německý právní řád, jenž stanoví, že dědic odpovídá za dluhy příslušející k pozůstalosti (včetně dluhů zůstavitele) v zásadě bez omezení.⁷ Tuto odpovědnost nemůže dědic limitovat učiněným výhradou soupisu jako ve většině kontinentálních právních řádů,⁸ může však v první řadě požádat o svolání věřitelů (*Aufgebot der Nachlassgläubiger*).⁹ Po provedení konvokace se limituje povinnost dědice k uspokojení těch věřitelů, kteří své pohledávky závčas nepřihlásili, neboť těmto věřitelům musí plnit pouze potud, pokud pozůstalost již nebyla vyčerpána plněním věřitelům ostatním.¹⁰ Vůči přihlášeným věřitelům však zůstává odpovědnost dědice zachována v neomezené míře. Tomuto následku pak lze předejít jednak nařízením správy pozůstalosti (*Nachlassverwaltung*), které dědice zbavuje oprávnění disponovat s pozůstalostí, ale současně omezuje jeho odpovědnost na majetek náležející k pozůstalosti (tento účinek zůstává zachován i po zrušení správy pozůstalosti). Omezení odpovědnosti dědice pak působí též nařízením insolvence pozůstalosti (*Nachlassinsolvenz*) v případě jejího predlužení.¹¹

- 1 Břejlová, K. Nové postavení věřitele v dědickém řízení a změna v odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele. *Ad Notam*, 2014, č. 1, s. 12.
- 2 Horák, O. Univerzální sukcese a odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele. *Rekodifikace a praxe*, 2014, č. 8, s. 17.
- 3 Eliáš, K. Přechod dluhu na dědice z hlediska občanského práva hmotného. *Právní fórum*, 2005, č. 6, s. 235.
- 4 Eliáš, K. In: Eliáš, K., Havel, B., Bezouška, P., Šustrová, D. *Občanské právo pro každého*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 298–299.
- 5 Čl. 470 italského Codice Civile, čl. 768 francouzského Code Civil, § 800 rakouského ABGB.
- 6 Srov. čl. 791 Code Civil, čl. 490 Codice Civile a § 802 ABGB. Dále viz též Malaurie, P., Aynès, L. *Les successions, les libéralités*. 5e édition. Paris: Defrénois, 2012, s. 123, a Gschnitzer, F. *Österreichisches Erbrecht*. 2. Auflage. Wien: Springer Verlag, 1983, s. 72–73. Naznačený model zůstal v rakouském právu zachován i po 1. 1. 2017, kdy nabyla účinnosti komplexní novelizace úpravy dědictví obsažená v obecném zákoníku občanském (zákon č. 87/2015 BGBl. I).
- 7 § 1967 německého BGB.
- 8 Brox, H. *Erbrecht*. 19. Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2001, s. 392.
- 9 § 1970 BGB.
- 10 § 1973 BGB.
- 11 § 1975 BGB. Srov. Tersteegen, J. In: Süß, R. *Erbrecht in Europa*. 2. Auflage. Angelbachtal: Zerb Verlag, 2008, s. 517–519.

Předeslaný výklad však musíme doplnit několika poznatků, jež jednoznačnost obrazu o dominanci modelu založeného na univerzální sukcesi poněkud narušují. V první řadě je nutné zmínit, že Spojené království a země angloamerického kulturního okruhu obecně s přechodem dluhů zůstavitele na dědice nepracují.¹² Dle tamější koncepce odpovídá za dluhy pozůstalost (*estate*) coby osamostatnělá majetková entita. V rámci správy pozůstalosti je třeba uspokojit známé věřitele zůstavitele a teprve zbývající aktiva se po vypořádání dluhů rozdělují mezi dědice.¹³ Ač se jedná o pojetí z formálněprávního hlediska zcela odlišné od přístupu převládajícího v kontinentální Evropě, bylo by možné argumentovat, že názíráno prizmatem ekonomickým vede ke konsekvencím nikoli nepodobným těm, jež navozuje model založený na univerzální sukcesi, v němž je však odpovědnost dědiců ze zákona limitována výší nabytého dědictví, neboť v obou situacích je míra uspokojení věřitelů v posledku omezena hodnotou pozůstalosti a pro dědice nemůže přijetí dědictví představovat majetkové riziko (v případě předlužení pozůstalosti zůstane jejich majetkový stav maximálně nezměněn).

Mgr. Luboš Brim

■ doktorand na Právnické fakultě
Masarykovy univerzity

Jistý průmět angloamerického řešení do kontinentální formy pak představuje švédské právo, jež pozůstalost pojímá jako právnickou osobu mající hmotněprávní i procesní subjektivitu.¹⁴ Povinnost k vyrovnání veškerých známých dluhů zůstavitele tak tíží pozůstalost, naopak osobní odpovědnost dědiců za dluhy jejich právního předchůdce švédské právo nezná.¹⁵

Lze si povšimnout, že rovněž právní řády, jež se nacházejí na pomezí kontinentálního a angloamerického kulturního okruhu, jako jsou Québec či Louisiana, v současnosti k přechodu dluhů na dědice přistupují zdrženlivě, ačkoli jejich úprava dědického práva se i nyní zakládá na klasickém římskoprávním principu univerzální sukcese. Québecký občanský zákoník z roku 1994, významný inspirační zdroj rekodifikovaného soukromého práva českého, tudíž stanoví jako základní zásadu, že dědicové odpovídají za dluhy zůstavitele pouze do výše hodnoty nabytého dědictví,¹⁶ přičemž toto pravidlo následně ve specifikovaných případech prolamuje a zakládá povinnost vyrovnat zůstavitelovy dluhy v plném rozsahu, a to například pokud dědicové zjevně solventní pozůstalosti souhlasí s její likvidací mimo zákonem stanovený režim,¹⁷ rozhodnou-li se upustit od pořízení soupisu pozůstalosti, jež se jinak pokládá za standardní proces,¹⁸ anebo smísí-li majetek zůstavitele s majetkem svým před pořízením soupisu.¹⁹ Též louisianské právo prošlo v tomto směru podobným vývojem. Původně zakotvovalo systém neomezené sukcese podle francouzského vzoru, postupně se však propracovalo až k úplnému omezení odpovědnosti dědiců hodnotou jejich podílu na pozůstalosti.²⁰

Konečně je možné dodat, že ač v kontinentální Evropě vskutku převládá model, kterému se od 1. 1. 2014 přizpůsobilo i české právo, lze také v této oblasti najít země, jež se přiklonily k řešení odlišnému. Přestože se většina těchto států nachází v regionu střední a východní Evropy, nelze si vystačit s tezí, že se jedná o postkomunistický atavismus, neboť v řadě z dotčených právních řádů již proběhly rekodifikace soukromého práva a zvolená institucionální úprava v nich představuje výsledek vědomé volby, nikoli nereflektovaného přežívání dřívějšího uspořádání. To lze říci kupříkladu o Maďarsku, které přijalo nový občanský zákoník v roce 2013.²¹ Též mimo post-socialistický prostor nalezneme v Evropě státy, jež primárně vycházejí z limitované odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele, i když se sluší připustit, že tak nikdy nečiní s podobnou důsledností jako české právo v letech 1950 až 2013. Pozornost lze v tomto směru zaměřit především na Portugalsko, v jehož občanském zákoníku je rozlišeno přijetí dědictví s výhradou soupisu a bez ní, avšak dědicové odpovídají vždy jen omezeně. Význam dovolání se dobrodini inventáře pak spočívá pouze v rovině důkazní – není-li tato výhrada dědici vznesena, jsou to oni, kdo musí dokazovat, že pozůstalost nepostačuje k uspokojení všech věřitelů zůstavitele, naopak pokud je soupis pozůstalosti pořízen, prokazují existenci dalšího majetku věřitelé.²² Zmínku zasluhuje též Finsko, jež by bylo možné označit za určitý přechodový případ mezi modelem ze zákona limitované odpovědnosti dědiců a modelem jejich potenciálně neomezené odpovědnosti, neboť podle finské právní úpravy dědicové odpovídají za dluhy zůstavitele jen majetkem v pozůstalosti, avšak s tím, že se jejich povinnost hradit dluhy právního předchůdce může za určitých okolností rozšířit.²³

Dosavadní úvahy týkající se zahraničních právních řádů by bylo možné uzavřít poznatkem, že model, jenž se v součas-

- 12 Scoles, E. F. Succession Without Administration: Past and Future. *Missouri Law Review*, 1983, roč. 48, č. 2, s. 371–373.
- 13 Oderesky, F. In: Süß, R. *Erbrecht in Europa*. 2. Auflage. Angelbachtal: Zerb Verlag, 2008, s. 745–746. Srov. odstavce 32 a 46 Administration of Estates Act 1925 platícího v Anglii a Walesu či odstavce 45 a 66 irského Succession Act 1965.
- 14 Johansson, E. In: Süß, R. *Erbrecht in Europa*. 2. Auflage. Angelbachtal: Zerb Verlag, 2008, s. 1304–1305.
- 15 Tamtéž, s. 1312.
- 16 Čl. 625 Code Civil du Québec. Současný québecký kodex se v tomto směru cíleně rozchází s předchozí právní úpravou, založenou na modelu zásadně neomezené sukcese s možností využití benefícia soupisu. Srov. Smith, L. Intestate Succession in Québec. In: Reid, K. G. C., de Waal, M. J., Zimmermann, R. (eds.) *Comparative Succession Law, volumell: Intestate Succession*. Oxford: Oxford University Press, 2015. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2635685>.
- 17 Čl. 779 Code Civil du Québec.
- 18 Čl. 799 Code Civil du Québec.
- 19 Čl. 801 Code Civil du Québec.
- 20 Srov. Cavanaugh, K. W. Problems in the Law of Succession: Creditors' Rights. *Louisiana Law Review*, 1988, roč. 48, č. 5, s. 1099, a dnešní znění čl. 1416 louisianského občanského zákoníku.
- 21 Srov. § 7:96 maďarského občanského zákoníku.
- 22 Viz čl. 2071 portugalského Código Civil. Dále srov. Huzel, E., Löber, B., Wollmann, I. In: Süß, R. *Erbrecht in Europa*. 2. Auflage. Angelbachtal: Zerb Verlag, 2008, s. 1202.
- 23 Viz Knorre, K.-F., Mincke, W. In: Süß, R. *Erbrecht in Europa*. 2. Auflage. Angelbachtal: Zerb Verlag, 2008, s. 605.

nosti prosazuje v českém právu, je na evropském kontinentu skutečně dominantní. Současně však lze v našem kulturním prostoru nalézt dostatečné množství právních řádů volících odlišné uspořádání na to, aby nastavení existující u nás do konce roku 2013 nebylo pokládáno za pouhou neodůvodnitelnou aberaci a aby poukaz na evropskou konvenci sám o sobě neopodstatňoval jeho opuštění.²⁴

ARGUMENT OCHRANOU VĚŘITELŮ

Do popředí tudíž vystupuje druhý, věcný argument, jímž je posun k nynějšímu režimu přechodu dluhů na dědice zdůvodňován. Podrobný rozbor úvahy, dle níž byla provedená změna úpravy odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele vynucena potřebou posílení dosud nedostatečné ochrany věřitelů, ovšem překračuje ambice předmetného textu. Na tomto místě lze snad pouze podotknout, že ačkoli je jistě možné souhlasit s tím, že by smrt dlužníka vskutku neměla představovat nepřiměřené majetkové riziko pro věřitele, dosavadní řešení, založené na limitaci odpovědnosti za dluhy zůstavitele hodnotou dědictví, samo o sobě tuto tezi rovněž odráželo. Věřitel totiž i za života dlužníka nese riziko jeho insolvence. Jedná-li se o vztah smluvní, může se proti tomuto riziku zajistit kupříkladu ručením či zřízením zástavního práva, v každém případě je na jeho rozhodnutí, jehož ekonomickou racionalitu musí zvážit i se zřetelem k nebezpečí neschopnosti dlužníka splácet dluhy, zda do příslušného právního vztahu vstoupí či nikoli. Vzniká-li závazek z jiného právního důvodu než smlouvy, je věřitel pochopitelně zpravidla zbaven možnosti zvažovat, zda je pro něj nastolení příslušného poměru vůči dlužníku výhodné, tím se nicméně nemění nic na tom, že je i zde nositelem rizika dlužníkovy nouze.

Pakliže za života dlužníka musí věřitel počítat s faktem, že se bude moci uspokojit pouze z jeho existujícího majetku, nezakládá dlužníková smrt a přechod dluhů na dědice ani v režimu zákonné limitace odpovědnosti dědice hodnotou nabytého dědictví v daném směru dodatečné riziko.²⁵ Zmíněná úprava naopak brání tomu, aby se věřiteli dostalo obtížně odůvodnitelné výhody v podobě sukcese bonitních právních nástupců do postavení méně solventního původního dlužníka a z toho plynoucího nabytí dalších zdrojů uspokojení nad rámec majetku jeho původního dlužníka.

Mám tudíž za to, že řešení otázky přechodu dluhů, jež se v našem právním řádu prosazovalo do 31. 12. 2013, nebylo při hledání rovnováhy zájmů dědiců a věřitelů iracionální, ač je možné přitakat názoru, že v ohledech na postavení dědiců bylo až přesprávně paušální, garantovalo-li ochranu před negativním dopadem přechodu závazků kupříkladu i dědicům počínajícím si nepoctivě (zatajujícím hodnoty dědictví apod.), na které naopak nové dědické právo pamatuje tím, že jim upírá příznivé právní účinky případně uplatněné výhrady soupisu (srov. § 1681 ObčZ). V tomto směru lze uzavřít, že nutnost posílení postavení věřitelů opodstatňovala provedení jistých modifikací dosavadního režimu přechodu dluhů zůstavitele na dědice, podle mého mínění však nikoli tak dalekosáhlých změn, k jakým zákonodárce v posledku přikročil. ■

24 Bylo by naopak možné artikulovat dojem (jenž ovšem může být nanejvýše hypotézou, jejíž prověření by vyžadovalo rozsáhlý komparativní výzkum), že jde-li o tendenci legislativních změn, ubírají se i právní řády praktikující model založený na univerzální sukcesi s možností limitace při pořízení soupisu pozůstalosti spíše směrem ke zlepšování právního postavení dědiců. Tak kupříkladu Francie, přestože i po reformě dědického práva provedené v roce 2006 zůstala věrná právě zmíněnému režimu přechodu dluhů na dědice, umožňuje dědici, který dědictví přijal bez výhrady soupisu, aby byl soudem zproštěn povinnosti hradit dluhy, jež z omluvitelných důvodů v době přijetí dědictví nebral na zřetel a jejichž úhrada by závažně zatížila jeho vlastní majetek (čl. 786 Code civil, dále viz Malaurie, P., Aynès, L. *Les successions, les libéralités*. 5e édition. Paris : Defrénois, 2012, s. 114). Rovněž například v Polsku došlo v roce 2015 k zakotvení nového pravidla (čl. 1015 § 2 Kodeksu cywilnego), dle něhož platí, že dědic, který do šesti měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o svém povolání za dědice, neprojeví vůli ani k přijetí, ani k odmítnutí dědictví, přijímá dědictví s výhradou inventáře. Dřívější úprava v téže situaci stanovila, že se dědici přičítá vůle přijmout dědictví prostým způsobem, bez výhrady soupisu. Pasivita dědice tak nyní v polském právu vede k omezení jeho odpovědnosti za dluhy zůstavitele, a naopak povinnost dědice hradit veškeré dluhy svého právního předchůdce nastoupí, projeví-li výslovně vůli k prostému přijetí dědictví anebo obmyslně zatajuje aktiva dědictví tím, že je neuvede v soupisu pozůstalosti (§ 1031 Kodeksu cywilnego, viz též Załucki, M. *New Rules on Liability for Inheritance Debts in Poland: Road to a Single European Law? European Review of Private Law*, 2016, č. 2, s. 189). Je tedy otázkou, zda změna, již v tomto ohledu prodělalo české dědické právo od 1. 1. 2014, ač v zásadě obnáší přiblížení uspořádání prosazujícímu se ve většině srovnatelných právních řádů, nepředstavuje svým signifikantním snížením ochrany dědiců naopak pohyb proti převládajícímu trendu.

25 Tím rozhodně není popřeno, že se smrtí dlužníka se za dřívější právní úpravy pojila řada praktických komplikací ohrožujících faktickou vymahatelnost pohledávky (srov. kupříkladu Přidal, O. *Nepříjemnosti s úmrtím dlužníka. Právní rozhledy*, 2007, č. 12, s. 445, a Přidal, O. *Nepříjemnosti s úmrtím dlužníka – aneb kdo zemře, vyhraje? Bulletin advokacie*, 2007, č. 12, s. 30). Některým z nich nový občanský zákoník čelí vskutku efektivně – chvalitebná je například reakce na hrozbu promlčení pohledávky věřitele za trvání pozůstalostního řízení zavedením nového pravidla odsouvajícího konec promlčecí lhůty v případě, že v jejím průběhu došlo k přechodu dluhu na dědice (§ 643 odst. 1 ObčZ, srov. též Mihalík, V. *Odpovědnost dědice za dluhy zůstavitele. Právní rozhledy*, 2017, č. 5, s. 153), ačkoli i tento problém byl za předchozí právní úpravy řešitelný, jelikož judikatura dovodila možnost věřitele podat žalobu ještě před skončením dědického řízení proti těm, o nichž lze mít důvodně za to, že jsou dědici zůstavitele, případně, nezná-li jejich jména a adresy, proti neznámým dědicům zemřelého (viz například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2000, sp. zn. 20 Cdo 950/98, a ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. 21 Cdo 5145/2007). Dalšími nežádoucími jevy, směřujícími k neopodstatněnému omezení míry odpovědnosti dědiců za dluhy právního předchůdce, mohly být zatajování majetku zůstavitele dědici a podhodnocování ceny dědictví. I proti těmto praktikám skýtala jistou ochranu také judikatura aplikující ObčZ 1964, jež dovodila, že věřitel, nejša účastníkem dědického řízení, není vázán výroky usnesení dědického soudu o tom, jaký majetek patří do dědictví a jaká je jeho hodnota; v řízení, v němž vůči dědicům uplatnil právo na uhrazení pohledávky, tak mohl tvrdit a prokazovat, že odpovědnost dědiců je ve skutečnosti vyšší, než by vyplývalo z obsahu usnesení o dědictví, determinovaného převážně informacemi uvedenými dědici samotnými (viz kupříkladu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2013, sp. zn. 28 Cdo 3598/2012). Již v minulosti byla rovněž dovozena povinnost dědiců uspokojovat v případě předlužení dědictví zůstavitele poměrně, poněvadž v této situaci byli dědici povinni postupovat podle ustanovení o likvidaci dědictví a dluhy vyrovnávat dle jejich přínalžitosti do skupin vymezených v § 175v OSŘ ve znění účinném do 31. 12. 2013, přičemž věřitelům spadajícím do stejné třídy měli poskytnout plnění proporcionální (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 33 Odo 346/2005, nebo jeho usnesení ze dne 1. 12. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2806/2016).

Přechod nároku na bolestné a náhrady za ztížení společenského uplatnění: aktuální otázky

Mgr. Bc. Ondřej Pavelek

ÚVOD

Náhrada nemajetkové újmy budí vášně nejen mezi odbornou právníkou a lékařskou veřejností, ale také mezi laiky. Dosud neřešenou otázkou byl také přechod nároku na bolestné a náhradu za ztížení společenského uplatnění (dále jen „ZSU“) na dědice poškozeného.

Přechod tohoto nároku je v novém občanském zákoníku (dále jen „o. z.“) pojat odlišně než v občanském zákoníku z roku 1964 (dále jen „obč. zák.“), který v § 579 odst. 2 explicitně stanovil, že tyto nároky nejsou předmětem dědictví, a tudíž nepřecházejí na dědice poškozeného. Nový občanský zákoník se však k tomuto přechodu takto jednoznačně nevyjadřuje, což vyvolává otázku, jaký je osud těchto nároků

po smrti poškozeného. Nejvyšší soud v aktuálním usnesení ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3556/2016, rozhodl tak, že nárok na náhradu nemajetkové újmy na zdraví přechází na dědice poškozeného.

Cílem tohoto příspěvku je zodpovědět otázku, za jakých podmínek tvoří pozůstalost ve smyslu § 1475 odst. 2 o. z. právo na náhradu za bolest a ZSU. Pozornost bude věnována jednak úpravě v obecném zákoníku občanském (dále jen „o. z. o.“), úpravě v předchozím obč. zák. z roku 1964, úpravě v německém BGB, rakouském ABGB a zákoníku práce. Budou rovněž nastíněny výhody a rizika přijatého konceptu.

ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA

Česká doktrína i judikatura se shodují na účelu odškodňování nemateriální újmy tak, že její funkcí je zejména kompenzace újmy, která poškozenému vznikla; nemá se jednat o sankci pro

škůdce.¹ Takové pojetí ob stojí také z komparativního hlediska, neboť nám blízká úprava v Rakousku a Německu se k náhradě újmy staví obdobně.²

Již prvorepubliková judikatura a důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku z roku 1937 zmiňovaly, že smyslem náhrady za bolest (i ZSU, které však tehdejší úprava neznala v podobě, v jaké je nyní upravena v o. z.) je především kompenzovat útrapy spojené s přetrvávajícím narušením tělesné integrity, ztrátu životních příležitostí, ztrátu schopností, obtíže a nepohodlí spojené s překonáváním zdravotních následků.³ Smyslem úpravy je tedy poškození zmírnit a kompenzovat jej peněžitým plněním.⁴ Česká i rakouská judikatura shodně potvrzuje, že bolestné není náhrada za způsobenou majetkovou újmu (škodu), ale náhrada nemajetkové újmy, která má být náhradou za utrpené bolesti a ušlou ztrátu radosti ze života. Náhrada tak má pomoci překonat neradost, která poškozenému v souvislosti s újmou vznikla.⁵

Smyslem bolestného podle rakouského práva je učinit člověka šťastnějšího, nikoli mu nahradit to, co je nenahraditelné.⁶ Jde o poskytnutí určité výhody v nevýhodné situaci, ve které se poškozený nachází. V žádném případě ale nejde o trest či pokutu pro škůdce.⁷

Lze tak uzavřít, že smyslem náhrady nemajetkové újmy na zdraví je kompenzace újmy, která poškozenému vznikla; takové pojetí ob stojí také z komparativního hlediska. Musíme si však položit otázku, zda v případě, že nárok přechází na dědice, není tento účel náhrady popřen, a zda se z něj nestává sankce pro škůdce.

ÚPRAVA V O. Z. O.

Prvorepubliková judikatura nebyla jednotná v pohledu na přechod bolestného na právní nástupce poškozeného. Podle § 531 o. z. o. byla pozůstalost vymezena jako *souhrn práv a závazků zemřelého, pokud se nezakládají na poměrech pouze osobních, nazývá se jeho pozůstalostí*. Judikatura nejprve dovodila, že *bolestné, které bylo zažalováno poškozeným, je majetkoprávní nárokem, a tím tedy zděditelné*.⁸ Obdobně také rozhodnutí, že *nárok na bolestné jest zděditelným a přenosným, jakmile ještě za života poškozeného byl smlouvou uznán nebo soudně uplatňován*. Nebo rozhodnutí, ze kterého vyplývá, že *stačí, když se nárok na bolestné soudně uplatňuje za života poraněného*.⁹ Jiné rozhodnutí naopak uvádí, že *bolestné je nárokem ryze osobním. I když byl zažalován, zaniká, nastane-li smrt ještě před vynesením rozsudku a jeho právní moci*.¹⁰

Převažoval však názor, jak uvádí Krčmář, že *nárok na bolestné nepřechází na dědice, pokud poškozený o ně nezažaloval nebo se nepřipojil k trestnímu řízení*.¹¹ Takové pojetí vycházelo z rakouské judikatury (k tomu srov. rakouský OGH v rozhodnutí z roku 1913, ZB 16. 7. 1913, GIUNF 6530). Pro prvorepublikovou úpravu i rakouskou úpravu (do roku 1996) platilo, že

nárok přechází, byl-li uplatněn u soudu jako orgánu veřejné moci anebo byl uznán.

ÚPRAVA V OBČ. ZÁK.

Podle § 579 odst. 2 obč. zák. z roku 1964 platilo, že *smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu; zanikne i právo na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění*. Takové pojetí pak bylo rovněž přirozeně převzato judikaturou.¹² Bolestné a ZSU jsou sice majetková práva, avšak *ex lege* existovala výjimka.¹³ S ohledem na takto explicitní vyjádření bylo judikaturou i doktrínou v zásadě akceptováno, že nárok na náhradu škody (újmy) na zdraví je vázán výlučně na osobu poškozeného bez ohledu na to, zda bylo uznáno nebo uplatněno u orgánu veřejné moci. *Zemřel-li*

dovolatel (ztratil způsobilost být účastníkem řízení) v průběhu dovolacího řízení, tak okamžikem jeho smrti došlo k zániku uplatněného nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění (předmět dovolacího řízení) podle § 579 odst. 2 věty za středníkem obč. zák., aniž by došlo k jeho přechodu na dědice (k tomu

srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3514/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1025/2010). Taková úprava byla kritizo-

Mgr. Bc. Ondřej Pavelek

- doktorand na katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity
- asistent soudce Nejvyššího soudu

- 1 Kühn, Z. Má mít náhrada škody v soukromém právu sankční funkci? *Jiné právo*. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/m-mt-nhrada-kody-v-soukromm-prvu-sankn.html>.
- 2 Pavelek, O. Náhrada nemajetkové újmy na zdraví. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2015, roč. 23, č. 2, s. 103–110.
- 3 Vojtek, P. in Švestka, J., a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1107.
- 4 Koziol, H. *Österreichisches Haftpflichtrecht*. 3., neubearbeitete Auflage. Wien: Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1997, s. 8–13.
- 5 Rozhodnutí OGH ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 10 Ob 209/02m, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4380/2009.
- 6 Danzl, K.-H. *Das Schmerzengeld in medizinischer und juristischer Sicht*. 9. Auflage. Wien: Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2008, s. 1–3.
- 7 Rummel, P. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit EheG, KSchG, MRG, WGG, WEG 2002, BTVG, HeizKG, IPRG, EVÜ: in zwei Bänden*. 3., neubearb. und erw. Auflage. Wien: Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2002, s. 325–326.
- 8 Nejvyšší soud Československé republiky Rv I 183/23 ze dne 13. 6. 1923 (Vážný 2722).
- 9 Nejvyšší soud Československé republiky Rv I 1981/33 ze dne 5. 9. 1935 (Vážný 14503).
- 10 Nejvyšší soud Československé republiky Rv I 622/23 ze dne 22. 8. 1923 (Vážný 2866).
- 11 Krčmář, J. *Právo občanské. Právo obligační. III. díl*. Praha: Všeherd, 1932, s. 214.
- 12 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2/2008; ze dne 1. 8. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3514/2007.
- 13 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2393/2000.

vána a ani soudy nemohly díky této explicitní formulaci dopřít teleologickým výkladem k odlišnému závěru.

PŘECHOD NÁROKU PODLE BGB

Úprava přechodu nároku na náhradu nemajetkové újmy na zdraví v BGB doznala ve 20. století zásadních změn. Do roku 1990 platilo, že podle § 847 odst. 1 přechází nárok pouze tehdy, byl-li uplatněn u soudu. Od roku 1990 však bylo tuto ustanovení vypuštěno a nyní je nárok převoditelný bez dalšího.¹⁴ Uvedené se vztahuje pouze na nárok na bolestné (včetně náhrady za ZSU), nikoli na ostatní nároky v případě zásahu do osobnostních práv (např. při újmě na pověsti či soukromí člověka).¹⁵

PŘECHOD NÁROKU PODLE ABGB

Po přijetí ABGB v roce 1812 nebylo pochyb o tom, že nárok na náhradu přechází na dědice. Na konci 19. století však vznikly pochybnosti, zda tomu je tak správně, a judikatura i doktrína dospěly k závěru, že nárok nepřecházel.¹⁶ Až v roce 1996 však Nejvyšší soud Rakouska po vzoru Německa vydal rozhodnutí (sp. zn. OGH 6 Ob 2068/96), ve kterém dospěl k závěru, že nárok na náhradu bolestného přechází na dědice, aniž by musel být uplatněn u soudu.¹⁷

NOVÝ ZÁKONÍK – ZMĚNA?

Podle § 1475 odst. 2 o. z. pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci. Podle § 2009 odst. 2 o. z. smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu.

Zatímco z § 579 odst. 2 obč. zák. explicitně vyplývalo, že nárok na náhradu bolestného a ZSU na dědice nepřechází, tak současný o. z. žádnou formulaci neobsahuje. S ohledem na proklamovanou diskontinuitu s obč. zák. i okolnost, že v § 1475 odst. 2 o. z. není zmínka o přechodu nároků na náhradu za bolest a ZSU, tedy znamená, že právo na náhradu nemajetkové újmy na zdraví nezaniká. V § 1475 odst. 2 o. z. je pozůstalost vymezena tak, že tvoří celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci. Důvodová zpráva uvádí, že „posun oproti stávající úpravě je zejména v opuštění široce formulovaného pravidla § 579 stávajícího obč. zák. o zániku subjektivních práv a povin-

ností vázaných jen na osobu dlužníka nebo věřitele jeho smrtí. Podle § 1475 odst. 2 spadají do pozůstalosti i subjektivní práva a povinnosti zakládající se pouze na osobních poměrech zůstavitele, pokud byly jako dluh uznány nebo jako pohledávka uplatněny tak, že to vede k určení nebo uspokojení nároku zásahem veřejné moci. Důsledkem toho přejdou do pozůstalosti např. i zůstavitelova práva na bolestné, na satisfakci v penězích apod., byla-li za jeho života uznána nebo zažalována.“ Z jazykového výkladu daného ustanovení i důvodové zprávy vyplývá, že pozůstalost tvoří také nárok na náhradu nemajetkové újmy na zdraví ve smyslu § 2958 o. z. Tento výklad ostatně potvrzuje také R. Fiala a K. Beerová.¹⁸

POVAHA NÁROKU NA NÁHRADU NEMAJETKOVÉ ÚJMY

Ustanovení § 1475 odst. 2 o. z. musí být interpretováno v souladu s § 2009 odst. 2 o. z., podle kterého platí, že smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu. Ve svém rozsudku ze dne 22. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 528/2010, Nejvyšší soud vyložil, že právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2 obč. zák. je jedním z dílčích a relativně samostatných prostředků ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzické osoby. Vzniká tehdy, kdy morální satisfakce jako ryze osobní právo k vyvážení a zmírnění nepříznivých následků protiprávního zásahu do osobnostních práv nedostačuje, a byť jde o satisfakci v oblasti nemateriálních osobnostních práv (obdobně jako u bolestného a ZSU či u stanovení hodnoty autorského díla nebo předmětu průmyslového vlastnictví), jeho vyjádření peněžním ekvivalentem způsobuje, že jde o osobní právo majetkové povahy (k tomu srov. R 4/2008).

Nárok na náhradu nemajetkové újmy na zdraví (§ 2958 o. z.) je osobním právem majetkové povahy, který zaniká smrtí poškozeného (§ 2009 o. z.) a nelze jej postoupit na třetí osobu (§ 1881 odst. 2 o. z.). Byl-li však tento nárok uznán nebo uplatněn u orgánu veřejné moci za života poškozeného, který po uznání nároku či po jeho uplatnění u orgánu veřejné moci (např. podání žaloby) zemřel, tvoří tento nárok ve smyslu § 1475 odst. 2 o. z. pozůstalost, neboť jde o výjimku z § 2009 o. z. Tato výjimka je opodstatněna tím, že pro původce zásahu (škůdce) by bylo výhodnější, aby poškozený během řízení zemřel. Mohlo by to tak z jeho strany vést k úmyslnému prodlužování řízení za účelem, aby se poškozený nedožil pravomocného rozhodnutí ve věci.

RIZIKO ZNEUŽITÍ Č. 1 – OBOHACENÍ PRO POZŮSTALÉ

Vydeme-li z toho, že nárok přechází, měli bychom mít na paměti problémy, které s takovým výkladem mohou být spojeny. Ačkoli se na první pohled jeví jako vhodné, aby nárok přecházel, tak takové pojetí může být v rozporu s účelem odškodnění, kterým je kompenzace. Jak je uvedeno výše, účelem bolestného v období účinnosti o. z. o., stejně tak v původním i současném občanském zákoníku, tak i ABGB, je zejména náhrada, resp. snaha nahradit poškozenému to, co mu ušlo. V tomto případě ale již nejde o nárok pro poškoze-

14 Danzl, K.-H., op. cit. sub 6, s. 230.

15 Rozsudek Bundesgerichtshof sp. zn. VI ZR 246/12.

16 Doležal, T. Několik poznámek k problematice převoditelnosti práva na náhradu nemajetkové újmy vzniklé v důsledku zásahu do přirozených práv člověka a jeho přechodu na dědice. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, vol 6. Dostupné z <http://www.ilaw.cas.cz/medlawjournal/index.php/medlawjournal/article/view/111>.

17 Danzl, K.-H., op. cit. sub 6, s. 228–233.

18 Fiala, R., Beerová, K. *Občanský zákoník: komentář. IV., Dědické právo (§ 1475–1720)*. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 3–4.

ného zůstavitele, ale pro dědice, kterými mohou být příbuzní. Zde je vhodné uvést příklad. Při autonehodě je zraněno dítě, které v důsledku toho zůstane kompletně ochrnuté; je vyřazeno ze všech sfér společenského života a pouze náhrada za ZSU by mohla být stanovena v souladu s Metodikou Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (dále jen „Metodika“) až na 20 mil. Kč.¹⁹ V průběhu soudního řízení dítě zemře a v souladu s § 107 odst. 2 o. s. ř. se procesními nástupníky a dědici stanou jeho rodiče. Jako náhrada za ZSU tak bude rodičům dítěte přiznáno 10 mil. Kč.

Zásadní problémy však spatřuji dva. V první řadě je zde popřena kompenzační funkce náhrady nemajetkové újmy na zdraví a za druhé, odškodňování příbuzných při usmrcení nebo při zvlášť závažném ublížení na zdraví je upraveno v § 2959 o. z. *De facto* tak dojde k tomu, že v uvedeném případě budou rodiče odškodněni dvakrát a v končeném důsledku tak bude tento způsob náhrady vnímán spíše jako sankce pro škůdce. Na tomto závěru nemění nic ani skutečnost, že jedním z kritérií, tak jak je vymezila judikatura, je také jiná satisfakce poškozeného podle § 2959 o. z.

RIZIKO Č. 2 – VYŠETŘENÍ POŠKOZENÉHO

Druhým zcela významným rizikem je dokazování. Podle Metodiky je nutné, aby znalec osobně vyšetřil poškozeného, což však v případě, že poškozený již zemřel, není možné. Pozůstalí tak budou velmi obtížně prokazovat, v jaké výši má být náhrada stanovena.

ÚPRAVA V ZÁKONÍKU PRÁCE

Odlišný je § 328 odst. 1 zák. práce, podle kterého platí, že peněžitá práva zaměstnance jeho smrtí nezanikají. Do výše odpovídající trojnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku přecházejí mzdová a platová práva z pracovněprávního vztahu uvedeného v § 3 větě druhé postupně na jeho manžela, děti a rodiče, jestliže s ním žili v době smrti ve společné domácnosti; předmětem dědictví se stávají, není-li těchto osob. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. 21 Cdo 936/2010, uveřejněného pod číslem 152/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, se uvádí, že právo zaměstnance na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, které vzniklo od 1. 1. 2007, smrtí zaměstnance nezaniká; v plné výši se stává předmětem dědictví a přechází na toho, komu tato pohledávka podle výsledku dědictvého řízení připadla. Z § 328 odst. 1 zák. práce tedy vyplývá, že toto právo smrtí nezaniká a pohledávka se stává předmětem dědictvého řízení, aniž by muselo být toto právo uznáno či uplatněno u orgánu veřejné moci, tak jak odlišně vyplývá z § 1475 odst. 2 o. z. Navzdory nálezu sp. zn. IV. ÚS 444/11, který prosazuje *zásadu jednotnosti a bezrozpornosti právního řádu a zapovídá odlišný přístup k obdobným právním institutům v jednotlivých právních odvětvích*, se zákonodárce rozhodl pro odlišnou úpravu přechodu nároku na náhradu nemajetkové újmy na zdraví podle občanského zákoníku a zákoníku práce. Takový přístup zákonodárce, který vyplývá z výkladu § 1475 odst. 2 o. z. ve srovnání s § 328 odst. 1 větou za středníkem zák. práce, musí být respektován.

Rozdílná úprava stejného institutu v občanském zákoníku a zákoníku práce není však v této oblasti ojedinělá. Odlišný je také způsob určení výše náhrady, kdy pracovní úrazy jsou odškodňovány podle nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání (dále jen „nařízení“). Toto nařízení, ale také odlišný přístup ke stejným institutům v pracovním i občanském právu, Ústavní soud kritizoval ve svém nálezu ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3122/15.

ZÁVĚR

Právo poškozeného na náhradu za bolest a ZSU smrtí poškozeného nezaniká a v plné výši se stává předmětem dědictvého řízení, bylo-li ve smyslu § 1475 odst. 2 o. z. uznáno nebo uplatněno u orgánu veřejné moci, a přechází na toho, komu tato pohledávka podle výsledku dědictvého řízení připadla. Takový závěr vyplývá z usnesení sp. zn. 25 Cdo 3556/2016. Jde o koncepci, která byla přijata také prvorepublikovou judikaturou k o. z. o. S rakouskou a německou úpravou je v souladu pouze zčásti, neboť v těchto státech platí, že nárok na náhradu za bolest přechází bez dalšího, resp. není nutné uplatnění u orgánu veřejné moci. Musíme však připomenout, že ani v prvorepublikové judikatuře, ani německé a rakouské nebyla ohledně přechodu nároku shoda a názor se vyvíjel; šlo tak o spornou otázku, která byla dlouho diskutována. Není zcela jasné, proč zákonodárce model uplatňovaný v Německu a Rakousku přijal pouze v zákoníku práce. Naopak, *de lege ferenda* by bylo vhodné uvažovat o sjednocení úpravy.

Nemůžeme však bez dalšího dospět k závěru, že přechod nároku na dědice je zcela správný, neboť s touto koncepcí jsou spojena také rizika, např. nepřiměřené obohacení dědiců, kteří by mohli požadovat dva nároky na náhradu, a to podle § 2958 a § 2959 o. z., a bude také obtížné, aby znalec stanovil výši náhrady, nebude-li možné, aby zhlédl poškozeného zůstavitele.

I když jsou zde uvedena rizika významná, tak stále platí, že pro škůdce by usmrcení poškozeného bylo neopodstatněnou výhodou. Škůdce by mohl z čirého pragmatismu či cynismu záměrně řízení prodlužovat tak, aby poškozený v průběhu zemřel, a nárok na náhradu nemajetkové újmy na zdraví by tak zanikl. Z tohoto důvodu tedy není možné tuto výhodu škůdci dopřát a je správné řešení, že nárok přechází. ■

19 Bolestné v tomto případě nezapočítáváme.

Zpeněžení likvidační podstaty **exekutorem**

Mgr. David Hozman

SITUACE, KDY ZŮSTAVITEL ZANECHAL PŘEDLUŽENOU POZŮSTALOST, NEJSOU VÝJIMEČNÉ. LZE TO PŘÍČÍTAT JAK UVOLNĚNÍ EKONOMICKÝCH POMĚRŮ V DEVADESÁTÝCH LETECH, DO KTERÝCH PŘEVÁŽNÁ ČÁST ČESKÉ SPOLEČNOSTI VSTOUPILA BEZ POTŘEBNÉ DÁVKY FINANČNÍ GRAMOTNOSTI, TAK KULMINUJÍCÍ ZADLUŽENOSTI DOMÁCNOSTÍ, PODPOŘENÉ SNADNOU DOSTUPNOSTÍ ÚVĚŘŮ A VSTŘÍCNÝM PŘÍSTUPEM POLITICKÉ REPREZENTACE K DLUŽNÍKŮM. JE PROTO POCHOPITELNÉ, ŽE POMĚRNĚ KUSÁ ÚPRAVA LIKVIDACE DĚDICTVÍ ZAKOTVENÁ V OBČANSKÉM SOUDNÍM ŘÁDU BYLA NAHRAZENA UCELENOU ÚPRAVOU ZÁKONA Č. 292/2013 SB., O ZVLÁŠTNÍCH ŘÍZENÍCH SOUDNÍCH.¹

Má-li proces likvidace dědictví vyústit byt' jen částečně v uspokojení pohledávek věřitelů, musí při něm nutně dojít k prodeji majetku zůstavitele. Veškerá zaniklá vlastnická oprávnění zůstavitele k majetku musí být vypořádána, aby výsledek zpeněžení mohl být rozvržen mezi přihlášené věřitele.

ZPŮSOBY ZPENĚŽENÍ MAJETKU

Majetek zůstavitele má být standardně zpeněžen v dražbě. Uvedený způsob zpeněžení může být nahrazen přímým prodejem na základě smlouvy uzavřené mezi nabyvatelem a soudním komisařem nebo může obstarat prodej zastavené nebo zadržené věci zajištěný věřitel. Preferován je však takový způsob zpeněžení majetku, při kterém dochází k transparentnímu střetu předem neomezeného počtu zájemců (dražitelů) s jejich individuálními představami o žádoucí ceně majetku, a dosažený výtěžek dražby pak představuje cenu, která se v daném čase nejvíce blíží nejvyšší možné obchodovatelné ceně majetku. Kým bude dražba provedena, je na rozhodnutí soudního komisaře. Konkuruje si zde dražební prodej prováděný soudem,² veřejná dražba prováděná dražebníkem a exekuční dražba prováděná soudním exekutorem.

Provádí-li dražbu soudní exekutor, aplikuje při zpeněžení majetku v souladu s § 76 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), přiměřeně pravidla pro exekuční prodej, a to „... pouze tak, jak to odpovídá smyslu a účelu ‚smluvené‘ dražby jakožto právního prostředku zpeněžení majetku...“³ Druhou podmínkou stanovenou citovaným ustanovením exekučního řádu je návrh soudního komisaře jakožto osoby oprávněné s předmětem dražby disponovat.

Dále se v příspěvku proto pokusím abstrahovat praktické zkušenosti s prováděním dražeb na návrh soudního komisaře a předestřít argumenty, kdy přiměřené použití pravidel exekučního řízení postrádá smysl. Na závěr předložím zdůvodnění, proč lze považovat provedení dražby soudním exekutorem za účelné, a to jak z hlediska očekávaného výtěžku dražby, tak z hlediska délky trvání řízení a kategoricky stanovených pravidel pro odměňování.

NÁVRH NA PROVEDENÍ DRAŽBY

Návrh na provedení dražby podává soudní komisař. Návrh je možné učinit až po právní moci usnesení, kterým byla nařízena likvidace pozůstalosti. Pokud je soupis majetku do likvidační podstaty sporný (viz § 216 zákona o zvláštních řízeních soudních), musí současně uplynout lhůta pro podání žaloby na vyloučení majetku z likvidační podstaty, případně musí být o podané žalobě pravomocně rozhodnuto.

Řízení o provedení dražby je zahájeno dnem doručení návrhu soudnímu exekutorovi. Návrh musí kromě obecných náležitostí podání obsahovat označení majetku, který má být předmětem dražby, obvyklou cenu majetku a závady vážnoucí na zpeněžovaném majetku.

PŘEDMĚT DRAŽBY

Soudní exekutor může zpeněžit takový majetek zůstavitele, jehož prodej se standardně při exekuci provádí dražbou. Důraz je tedy nutno klást na zvolený způsob zpeněžení (dražební prodej), a nikoliv na samotnou podstatu předmětu dražby.⁴ Soudní exekutor tak typicky provádí zpeněžení movitých a nemovitých věcí, ale i družstevních podílů v bytovém družstvu a jiných majetkových práv, závodů či peněžitých pohledávek, neboť v případě prodeje tohoto majetku je vždy nařizováno dražební jednání. Tento závěr připouští i autoři komentáře k exekučnímu řádu, dle něhož se „... ke zpeněžení využijí všechny způsoby výkonu rozhodnutí, které umožňují dražbu“⁵

Předmět dražby je nutné označit nezaměnitelným způsobem. Při vymezení předmětu dražby se vychází z označení uvedeného v seznamu majetku likvidační podstaty (§ 219 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních vyžaduje označení majetku takovým způsobem, který umožňuje

jeho náležitou identifikaci; není-li to dobře možné, postačuje označení, které vylučuje záměnu s jiným obdobným majetkem). To je dáno potřebou srozumitelně označit majetek v dražební vyhlášce, aby se zájemci o dražbu mohli náležitě seznámit s předmětem dražby. V případě nemovitých věcí je nutno takové věci označit způsobem stanoveným zákonem o katastru nemovitostí.

CENA PŘEDMĚTU DRAŽBY

Cena majetku a jiných aktiv pozůstalosti musí být určena jako cena obvyklá (§ 180 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních). Při jejím zjištění má soudní komisař vycházet ze společného prohlášení dědiců, z ocenění správce pozůstalosti či (v odůvodněných případech) z výsledků znaleckého

zkoumání. Pro ocenění je rozhodující v souladu s § 181 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních stav ke dni úmrtí zůstavitele.

Dříve než podá soudní komisař návrh na provedení dražby, měl by se dle mého názoru zabývat tím, zda nedošlo ke změně v hodnotě majetku zůstavitele. K novému ocenění by mělo dojít, pokud se změnila okolnosti pro zjištění obvyklé ceny (například z důvodu morálního zastarání věci či škodné události na majetku), anebo pokud uvedený postup přímo předepisuje zákonná úprava, která tak činí u věcí,

- 1 Úprava v občanském soudním řádu si vystačila se 3 ustanoveními; zákon o zvláštních řízeních soudních upravuje likvidaci dědictví v hlavě III., díl 4 (celkem v 86 ustanoveních).
- 2 Úkony při tomto způsobu zpeněžení by měl provádět přímo soudní komisař (viz Kasíková, M. Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? *Ad Notam*, 2011, č. 1).
- 3 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014.
- 4 „Předmětem dražby má být dle (...) ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu movitá nebo nemovitá věc. Zákon o zvláštních řízeních soudních však konzistentně používá vymezení širší a umožňuje – ustanovení § 232 odst. 1 písm. d) zákona o zvláštních řízeních soudních – v dražbě prováděné soudním exekutorem zpeněžit výslovně majetek patřící do likvidační podstaty. Uvedený rozpor v gramatickém výkladu citovaných ustanovení nabízí několik řešení: Exekuční řád možno považovat za právní předpis speciální ve vztahu k zákonu o zvláštních řízeních soudních (‚blíže‘ vymezuje jen jeden ze způsobů zpeněžení majetku) a přiklonit se k užšímu vymezení předmětu dražby, anebo použít kolizní pravidlo *lex posterior derogat (legi) priori* ve prospěch širšího vymezení provedení zákonem o zvláštních řízeních soudních, který se stal součástí českého právního řádu o více jak desetiletí později. Uvedené argumenty je možné nakonec obohatit o teleologický výklad, přičemž důraz při výkladu citovaného ustanovení by nebyl kladen na předmět zpeněžení, ale zejména na způsob zpeněžení. Rozhodující by se tak nestala samotná podstata předmětu dražby, ale způsob – dražební prodej –, kterým je tradičně zpeněžován majetek soudním exekutorem,“ viz Hozman, D. Dražba na návrh soudního komisaře. Komorní listy, 2014, č. 4.
- 5 Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 557.

Mgr. David Hozman

- exekutorský kandidát JUDr. Jany Tvrdkové, Exekutorský úřad Praha 4
- odborný asistent katedry občanského a pracovního práva, Vysoká škola finanční a správní

kteří mají zpravidla vyšší hodnotu a mohou výrazně přispět k uspokojení přihlášených věřitelů. K znaleckému ocenění je třeba v souladu s § 235 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních přistoupit vždy, pokud má být soudním exekutorem provedena dražba nemovité věci, obchodního závodu, pobočky obchodního závodu nebo movité věci prohlášené za kulturní památku.

Dovolím si proto tvrdit, že v případě likvidace pozůstalosti je rozhodná cena majetku k okamžiku nařízení likvidace, a nikoliv ke dni úmrtí zůstavitele, neboť v rámci likvidace má dojít ke zpeněžení majetku za účelem uspokojení pohledávek věřitelů. Cena majetku by měla odpovídat hodnotě likvidovaného majetku v době realizace prodeje. Tento závěr pak koresponduje s očekáváním dražitelů, že stanovaná cena odpovídá skutečné hodnotě majetku.

Zjištění obvyklé ceny likvidovaného majetku tedy předchází podání návrhu na provedení dražby. Možnost zjištění obvyklé ceny za součinnosti soudního exekutora bych však zcela vyloučit nechtěl. Domnívám se, že lze takto postupovat například při oceňování movitých věcí, kdy lze využít odborných znalostí soudního exekutora, aniž by bylo nutné zadávat vypracování znaleckého posudku. Náš úřad například u motorových vozidel určuje obvyklou cenu na základě porovnání prodejních cen totožných vozidel v síti prodejců na území České republiky, zhodnocení stáří daného vozidla a jeho původní pořizovací ceny, přičemž vždy musí být přihlédnuto k dosaženým nejvyšším podáním v předchozích dražbách obdobných vozidel provedených soudním exekutorem v rámci jeho exekuční a další činnosti.⁶

ZÁVADY NA PŘEDMĚTU DRAŽBY

Součástí návrhu na provedení dražby by mělo být výslovné uvedení právních závad, které vážnou na předmětu dražby. V případě nemovitých věcí lze připustit (za přiměřeného použití § 335b občanského soudního řádu), aby návrh odkazoval na závady zapsané v katastru nemovitostí. Velmi tedy záleží na kvalitě provedeného ocenění, neboť

na cenu majetku mají zpravidla vliv jen takové závady, které provedením dražby nezanikají. Mezi tyto závady tradičně řadíme věcná břemena, nájemní a pachtovní práva, výměnky a zákonná předkupní práva. Cenu draženého majetku však uvedené závady snižují pouze v případě, že povinnost zdržet se výkonu konkrétních vlastnických oprávnění (zpravidla práva věc užívat) není kompenzována odpovídajícím protiplněním (kupříkladu sjednaným tržním nájemným), anebo pokud samotné zachování závady je nezbytné k dalšímu účelnému a hospodárnému využívání draženého majetku (typicky věcné břemeno vedení inženýrských sítí).

Věcná břemena a nájemní a pachtovní práva vážnou na nemovité věci, která neposkytují vlastníkově věci odpovídající (tržní) protiplnění a současně výrazně omezují možnost prodat věc v dražbě, nemůže soudní exekutor v případě dražby na návrh soudního komisaře (na rozdíl od dražby exekuční) zrušit. Tento závěr dovozují z toho, že v řízení o provedení dražby na návrh soudního komisaře není účastníkem v postavení povinného,⁷ není zde tedy osoby, která by se mohla k takovému procesnímu postupu kvalifikovaně vyjádřit (podáním opravného prostředku). Rozhodnutí o zrušení takové závady je spojeno se zjištěním obvyklé ceny, tedy je součástí „fáze“ ocenění majetkové podstaty, která předchází podání návrhu na provedení dražby. Současně účinky takového rozhodnutí nastávají až na základě zpeněžení nemovité věci, když § 236 odst. 3 zákona o zvláštních řízeních soudních spojuje přechod vlastnictví s nabytím práv a povinností spojených s vydraženou věcí.

Ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu proto nelze přiměřeně použít na řízení o provedení dražby nemovitých věcí. Takové extenzivní závady by mohly být odstraněny při zjišťování likvidační podstaty prostřednictvím odpůrcí žaloby podané soudním komisařem; výslovnou úpravu takového postupu (například na rozdíl od insolvenčního zákona) však v zákoně o zvláštních řízeních soudních nenalezneme.⁸

ZÁNIK ZÁVAD

Provedením dražby naopak standardně zanikají závady, které zajišťují pasiva pozůstalosti nebo dluhy třetích osob – typicky zástavní a zadržovací práva a zajišťovací převod práva (viz ustanovení § 236 odst. 3 zákona o zvláštních řízeních soudních), a závady, které omezovaly zůstavitele v dispozičních oprávněních s likvidovaným majetkem (smluvní předkupní práva a výhrada zpětné koupě). Takový závěr lze dovodit z toho, že tato oprávnění mohou být realizována jen v rámci převodu majetku, a v případě dražby prováděné soudním exekutorem je na těchto osobách, aby uvedená práva uplatnily v rámci dražebního jednání. Soudní exekutor musí předkupníka a osobu oprávněnou z výhrady zpětné koupě výslovně poučit o uplatnění tohoto práva v dražební vyhlášce.⁹ Na rozdíl od dobrovolné dražby prováděné dražebníkem nevylučuje existence předkupního práva možnost provedení dražby nemovitých věcí soudním exekutorem.¹⁰

6 Výsledky dražeb jsou pravidelně zveřejňovány na facebookovém profilu úřadu <https://www.facebook.com/exekuce.tvrdkova/>.

7 Právní věta usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014, k této otázce zní následovně: „Účastníkem dražby prováděné při likvidaci dědictví soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 ex. ř. je notář, jenž byl soudem pověřen, aby jako soudní komisař provedl úkony v řízení o dědictví, a na jehož návrh se provádí zpeněžení zůstavitelova majetku v dražbě prováděné soudním exekutorem; v dražbě má postavení oprávněného. Povinný v této dražbě nevystupuje.“

8 Podání odpůrcí žaloby je v § 229 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních předpokládáno jen ve prospěch pohledávky patřící do likvidační podstaty.

9 Výslovné zakotvení takového postupu nalezneme pouze v občanském soudním řádu [§ 336 odst. 4 písm. d) a § 336l odst. 5 písm. b)], jehož subsidiárnímu uplatnění nic v tomto případě nebrání.

V případě úspěšného provedení dražby je na soudním exekutorovi, aby vyhotovil a katastrálnímu úřadu či provozovateli jiného veřejného seznamu doručil vyrozumění o zániku závad na vydraženém majetku (§ 236 odst. 4 zákona o zvláštních řízeních soudních). Současná platná právní úprava tedy spojuje zánik závad zajišťujících pasiva pozůstatosti nebo dluhy třetích osob se zpeněžením majetku zůstavitele, a nikoliv (jak tomu činil občanský soudní řád do dne 31. 12. 2013) s pravomocným skončením likvidace dědictví.

URČENÍ CENY NEMOVITÝCH VĚCÍ

V případě ocenění nemovitých věcí nelze přiměřeně aplikovat § 336a občanského soudního řádu. Dle mého názoru by tento postup vedl ke konkurenci pravomocí, kdy rozhodnutí o téže věci – o ceně draženého majetku – by současně příslušelo soudnímu komisaři i soudnímu exekutorovi. Protože cena likvidovaného majetku byla zjištěna soudním komisařem, není důvod pro to, aby uvedené rozhodnutí znovu činil soudní exekutor. Uplatní se tedy právní úprava obsažená v zákoně o zvláštních řízeních soudních jako úprava speciální.

K podobnému závěru dospěl Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014, podle něhož se usnesení o ceně nevydává, pokud na nemovitých věcech nevážnou „... práva a závady uvedené v ustanoveních § 336a odst. 1 písm. b) a c) a § 336a odst. 2 občanského soudního řádu...“, a současně pokud byla cena sjednána ve smlouvě o provedení dražby. Uvedené rozhodnutí se ale týkalo prodeje nemovité věci podle právní úpravy platné do dne 31. 12. 2012; v řízeních zahájených po uvedeném datu se hodnota práv a závad za účelem vyčíslení náhrady za zjištěnou závadu neoceňují, ale účastníkům řízení je „pouze“ tlumočeno, zda na nemovité věci vážnou věcná břemena, výměnky, nájemní a pachtovní práva, tedy závady, které standardně provedením dražby nemovitých věcí nezanikají.

Pokud jsem v předchozím výkladu vyloučil možnost rozhodování o zániku závad vážnoucích na nemovitých věcech, postrádá pouhé tlumočení existence závad vážnoucích na nemovitých věcech v řízení zahájeném na návrh soudního komisaře smysl, neboť existence závad vážnoucích na nemovité věci je zájemcům o dražbu tlumočena v textu samotné dražební vyhlášky.

SMLOUVA O PROVEDENÍ DRAŽBY

Na doručení návrhu na provedení dražby by měl soudní exekutor reagovat vypracováním návrhu smlouvy o provedení dražby. Jiné řešení nelze dle mého názoru v exekučním řádu najít; pro další činnost soudního exekutora nelze přiměřeně použít ustanovení, která upravují pověření soudního exekutora v rámci exekuční činnosti.

Tento postup umožňuje předem specifikovat veškeré podmínky provedení dražby a náležitě identifikovat předmět dražby (zejména, jaké věci tvoří příslušenství předmětu dražby, zda bude součástí dražby i věc v přídatném spolu-

vlastnictví, jaké závady vážnou na předmětu dražby či jakým způsobem bude dražba inzerována).¹¹ Současně považují za praktické, aby smlouva o provedení dražby byla uzavřena před podáním žádosti o vyslovení souhlasu se způsobem zpeněžení majetku (neboť správně uzavřená smlouva obsahuje veškeré podmínky provedení dražby předpokládané v § 231 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních), přičemž účinnost takto uzavřené smlouvy je vázána na vyslovení souhlasu soudu s provedením dražby soudním exekutorem. V takových případech je naším exekutorským úřadem navrhováno následující závěrečné ustanovení smlouvy: „Tato smlouva o provedení dražby nabývá platnosti dnem jejího podpisu a účinnosti dnem souhlasu soudu s tímto způsobem zpeněžení majetku; pokud souhlas nebude soudem udělen, veškerá práva a veškeré povinnosti stanovené v této smlouvě zanikají.“

Uzavření písemné smlouvy o provedení dražby tedy považují za velmi praktické. Přestože podmínka uzavření písemné smlouvy o další činnosti soudního exekutora byla s účinností ode dne 1. 1. 2013 z § 74 odst. 3 exekučního řádu vypuštěna, nadále s jejím uzavíráním počítá poslední znění komentáře k exekučnímu řádu z roku 2017.¹²

REALIZACE DRAŽBY

Provedení dražby obstará soudní exekutor. Veškeré úkony až do okamžiku výplaty výtěžku dražby činí soudní exekutor z úřední povinnosti.

Dražbu lze provést za osobní účasti dražitelů anebo elektronicky; způsob provedení dražby je vždy uveden v dražební vyhlášce. Nepochybnou výhodou elektronické dražby, kterou soudní exekutoři provádějí již od roku 2009,¹³ je široká dostupnost dražby pro veřejnost a maximální míra transparentnosti, která vylučuje jakékoliv pletichy při provádění dražby. Průběh dražby je možné sledovat na adrese dražebního portálu a zde zaznamenaný průběh dražby je veřejně přístupný i po skončení dražby. Je naprosto běžné, že se dražby účastní desítky dražitelů, neboť jednou provedená registrace opravňuje dražitele účastnit se jakéhokoliv dalšího dražebního jednání. Široký okruh dražitelů zapojených do dražby je nezbytným předpokladem pro adekvátní výsledek dražebního jednání.

10 Dle § 17 odst. 7 zákona o veřejných dražbách nelze dražit v dobrovolné dražbě nemovité věci, jejichž vlastnictví je omezeno předkupním právem zapsaným v katastru nemovitostí, a věci movité, jejichž vlastnictví je omezeno předkupním právem zapsaným v listinách osvědčujících vlastnictví a nezbytných k nakládání s věcí. To neplatí, vysloví-li každá z oprávněných osob s provedením dražby svůj souhlas formou písemného prohlášení opatřeného jejím úředně ověřeným podpisem a předloženého dražebníkovi nejpozději před podpisem dražební vyhlášky. I bez tohoto souhlasu je dražba přípustná, koná-li se na návrh insolvenčního správce.

11 Vzor takové smlouvy je ke stažení na <http://www.tvrdkova.cz/dobrovolne-drazby-info>.

12 Kasíková, M. a kol., op. cit. sub 5, s. 555.

13 Ode dne 1. 11. 2009, kdy nabyl účinnosti zákon č. 286/2009 Sb.

Dražba za osobní účasti dražitelů může být vhodným způsobem prodeje v těch případech, kdy se jedná například o věci dotčené řadou práv a závad anebo kdy jde o dražbu spoluvlastnického podílu. V takových případech soudním exekutorem osobně podané vysvětlení o zániku závad vážnoucích na dražené věci či osobní přístup soudního exekutora k ostatním spoluvlastníkům vede k úspěšnému vydražení věci.

Soudní exekutor nesmí opomenout ani náležitou prezentaci nařízené dražby. Dražební vyhlášku je dle již citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky nutno doručit „příslušnému katastrálnímu úřadu a do vlastních rukou notáři a osobám, o nichž je mu známo, že mají k nemovitým věcem předkupní právo, věcné právo nebo nájemní právo; současně postupuje (může postupovat) podle ustanovení § 336c odst. 3 a 4 občanského soudního řádu a § 124 odst. 1 exekučního řádu“¹⁴. Věřitelé přihlášení do likvidace dědictví tedy dle publikovaného názoru soudu nejsou adresáty dražební vyhlášky. Lze však doporučit za účelem dosažení co nejvyššího výtěžku, aby dražba byla prezentována na inzertních (realitních) serverech a současně byly v případě nemovitých věcí o dražbě informování realitní kanceláře působící v místě. Náš exekutorský úřad podává informace o konání dražby též na sociálních sítích.

VYLUČOVACÍ ŽALOBA

V rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR¹⁵ byla též zodpovězena otázka, zda je možné ještě v rámci dražební prodeje likvidační podstaty uplatnit vlastnické či jiné právo k majetku zůstavitele. Dle vysloveného právního názoru musí dražební vyhláška obsahovat výzvu k doložení podání excin-dační žaloby, v tomto případě se „... výzva podle ustanovení § 336b odst. 2 písm. k) občanského soudního řádu v dražební vyhlášce sice uvede, avšak nikoliv s poukazem na ustanovení § 267 občanského soudního řádu, ale na návrh podaný u soudu, u něhož je vedeno příslušné řízení o dědictví, a požadavkem na rozhodnutí, že prodávaná nemovitá věc nepatří do likvidace dědictví“.

Otázkou zůstává, zda každá vylučovací žaloba musí vyvolat účinky v podobě odročení dražební jednání. Předně je nutné podání vylučovací žaloby prokázat do začátku dražeb-

ního jednání. Současně však v případě exekučního řízení byl učiněn závěr, že vylučovací žaloba se může stát důvodem pro odročení dražby „... jen tehdy, jestliže na jejím základě může dojít k vyloučení prodávané nemovité věci...“¹⁶. Lze tak vyslovit právní názor, že takovou překážku provedení dražby nemůže vyvolat vylučovací žaloba podaná osobou, která neuspěla se svojí žalobou podanou podle § 224 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, anebo osoba, které marně uplynula lhůta dle odstavce 2 citovaného ustanovení k podání žaloby. Rozhodnutí o spornosti zahrnutí majetku do likvidační podstaty je v tomto případě koncentrováno do té části řízení, které předchází zpeněžení majetku v likvidační podstatě.

ABSENCE PŘIHLAŠOVÁNÍ POHLEDÁVEK

Soudní exekutor nečiní v dražební vyhlášce výzvu k přihlášení pohledávek. Absence takové výzvy je zřejmá ze způsobu, jakým věřitelé uplatňují pohledávky při likvidaci pozůstalosti. Výzva k přihlášení pohledávky je obligatorním obsahem usnesení o nařízení likvidace a pohledávky se přihlašují k rukám soudního komisaře v propadné lhůtě, která nesmí být kratší než tři kalendářní měsíce od právní moci usnesení o nařízení likvidace. V okamžiku vydání dražební vyhlášky tak zpravidla lhůta pro podání přihlášek již nenávratně uplynula. V praxi se přesto stává, že věřitelé přihlašují pohledávky za zůstavitelem i k soudnímu exekutorovi (neboť takto jsou zvyklí postupovat v případě exekučního řízení). V tomto případě by měl soudní exekutor správně přihlášku postoupit soudnímu komisaři, aby si ji mohl soudní komisař sám vyhodnotit jako doplnění již učiněné přihlášky, anebo o podané přihlášce rozhodl postupem dle § 240 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních.

Pokud soudnímu exekutorovi nepřísluší přezkoumávat přihlášky pohledávek, nelze přiměřeně aplikovat ani ustanovení upravující vydání oznámení o přihlášených pohledávkách. Samotné rozvržení přihlášených nebo řádně oznámených pohledávek je věcí soudního komisaře, proto nelze přiměřeně ani aplikovat ustanovení o rozvrhu přihlášených pohledávek tak, jak je upraveno v rámci výkonu rozhodnutí. Vydávat rozvrhové usnesení jen za účelem určení výše náhrady za provedení dražby postrádá smysl, neboť způsob výpočtu odměny a rozsah náhrady hoto-vých výdajů je kategoricky upraven, zejména však i tyto náhrady jsou součástí rozvrhového usnesení vydávaného soudním komisařem.

PŘECHOD VLASTNICKÉHO PRÁVA

Vydražitelem se stane osoba, která učinila v rámci dražební jednání nejvyšší podání. Ustanovení občanského soudního řádu upravující udělení příklepu se použijí přiměřeně i na řízení o provedení dražby. Vydražitel se stane vlastníkem věci, pokud řádně a včas zaplatí nejvyšší podání. Pokud musí být o udělení příklepu vydáno soudním exekutorem usnesení (typicky v případě nemovitých věcí, ale i v případě dražby závodu či družstevního podílu), pak se vydražitel stane vlastníkem věci za předpokladu, že příslušné usnesení o příklepu nabude právní moci.

14 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014.

15 Právní věta je následující: „Ten, kdo popírá, že určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota patřily do majetku zůstavitele nebo že by mohly být z jiného důvodu zpeněženy při likvidaci dědictví a výtěžek zpeněžení použit k uspokojení zůstavitelových věřitelů, musí své právo uplatnit návrhem, kterým se bude u soudu, u něhož je vedeno příslušné řízení o dědictví, domáhat rozhodnutí, že označená věc, právo nebo jiná majetková hodnota nepatří do likvidace dědictví; dokud nebude o tomto návrhu pravomocně rozhodnuto, nesmí soud (notář jako soudní komisař) přistoupit ke zpeněžení takové věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty podle ustanovení § 175u odst. 1 o. s. ř.“ (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014).

16 Viz Kurka, V., Drápal, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha : Linde, 2004, s. 546.

Usnesení o přiklepu lze napadnout řádným opravným prostředkem, o kterém bude rozhodovat krajský soud, jehož místní příslušnost bude dána obvodem dědického soudu.¹⁷ Odvolání může podat jen soudní komisař a vydražitel. Do 15 kalendářních dnů ode dne konání dražby mohou podat odvolání též osoby, kterým nebyla řádně doručena dražební vyhláška, jestliže se z tohoto důvodu nezúčastnily dražebního jednání, a dražitelé, kteří se zúčastnili dražebního jednání, jestliže mají za to, že průběhem dražby byli zkráceni na svých právech (například tím, že dražiteli nebylo přiznáno postavení předkupníka).

Vydražitele není možné osvobodit od povinnosti zaplatit celé nejvyšší podání, jak je tomu v souladu s § 336l odst. 3 občanského soudního řádu v případě výkonu rozhodnutí, byť by se dalo očekávat jeho uspokojení jako řádně přihlášeného věřitele. Tento závěr je dán skutečností, že soudní exekutor neprovádí rozvrh dosaženého výtěžku zpeněžení majetku. Opačný výklad by současně vedl k popření pravomoci soudního komisaře přezkoumávat pohledávky. Při této argumentaci si můžeme nakonec pomoci logickým argumentem *a simili*, kdy „zpeněžující věřitel“ ve smyslu § 233 zákona o zvláštních řízeních soudních má též povinnost odevzdat dosažený výtěžek zpeněžení soudnímu komisaři.

ZAPLACENÍ NEJVYŠŠÍHO PODÁNÍ

Nejvyšší podání je splatné k rukám soudního exekutora; soudní exekutor je osobou, která stanoví lhůtu pro zaplacení nejvyššího podání.¹⁸ V případě řádného zaplacení nejvyššího podání soudní exekutor v souladu s § 236 odst. 4 zákona o zvláštních řízeních soudních vyrozumí osoby vedoucí veřejné seznamy o změně vlastnického práva k vydražené věci. Pokud však vydražitel nezaplatí ani v dodatečně stanovené lhůtě nejvyšší podání, opět je to soudní exekutor, který rozhodne o povinnostech takového vydražitele (viz § 336n odst. 1 občanského soudního řádu), a současně zorganizuje další dražební jednání.

V případě provedení dražby nemovitých věcí nic nebrání tomu, aby soudní exekutor umožnil učinit dodatečné podání v podobě předražku. Ustanovení upravující způsob podání návrhu na předražek a zaplacení předražku se tak přiměřeně uplatní i pro toto řízení, neboť jeho účelem (shodně jako v případě exekučního prodeje) je dosáhnout co nejvyššího výtěžku zpeněžení nemovitých věcí a ve svém důsledku co nejvyššího uspokojení přihlášených věřitelů. Lze uvažovat i o připuštění doplacení nejvyššího podání úvěrem se zřízením zástavního práva na vydražených nemovitých věcech za splnění podmínek § 336l odst. 4 občanského soudního řádu, byť tento způsob doplacení je zatím v praxi využíván minimálně. Taková možnost doplacení nejvyššího podání by měla být výslovně upravena ve smlouvě o provedení dražby, neboť v důsledku dražebního prodeje dojde k zatížení majetku tvořícího likvidační podstatu zástavním právem ve prospěch věřitele ze smlouvy o úvěru,¹⁹ a současně tento způsob doplacení nejvyššího podání prodlužuje dokončení řízení (minimálně o tři kalendářní měsíce).

Při prodeji nemovitých věcí nelze stanovit povinnost vyklidit vydražené nemovité věci. V tomto řízení nevystupuje osoba na straně povinného; osoba, které by bylo možné takovou povinnost uložit, zemřela.

OPAKOVANÁ DRAŽBA

Pokud se nepodaří vydražit majetek v první dražbě, soudní exekutor za přiměřeného použití občanského soudního řádu nařídí další dražební jednání.

V případě movitých věcí, peněžitých pohledávek nebo jiných majetkových práv je možné opakovat dražbu jen jednou, přičemž vyvolávací cena zůstává stejná jako v případě první dražby. Odlišný postup je upraven u prodeje nemovitých věcí a družstevních podílů v bytovém družstvu, kdy lze dražební jednání opakovat celkem čtyřikrát, přičemž při každé další dražbě dochází ke snížení nejnižšího podání.

Pokud se nepodaří prodat majetek při opakovaných dražbách, řízení o provedení dražby končí. Shodně jako se o zahájení řízení nevydává žádné rozhodnutí, soudní exekutor deklaruje skončení řízení podáním zprávy, ve které by měl zrekapitulovat průběh řízení – zejména termíny a průběh provedených dražeb, případně i způsob prezentace dražeb –, a konstatovat, jaký majetek se nepodařilo zpeněžit.

NÁKLADY NA PROVEDENÍ DRAŽBY

Výplata dosaženého nejvyššího podání se provádí na účet dědického soudu. Je vhodné číslo takového účtu uvést v samotném návrhu na provedení dražby anebo ve smlouvě o provedení dražby.

Za provedení dražby náleží soudnímu exekutorovi odměna a náhrada hotových výdajů ve výši stanovené prováděcím předpisem.²⁰ Vhodné je současně ve smlouvě o provedení dražby výslovně ujednat, že vynaložení hotových výdajů nad rámec paušální částky ve výši 3 500 Kč – a snadno k uvedenému může dojít například při placené inzerci dražby či

17 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014.

18 Lhůtu pro zaplacení je nutno stanovit v rozmezí určeném v § 336j odst. 3 občanského soudního řádu.

19 Podmínky doplacení nejvyššího podání úvěrem jsou upraveny v § 336j odst. 3 písm. b) a 336l odst. 4 občanského soudního řádu.

20 Ustanovení § 19a vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměnách a náhradách soudního exekutora, stanoví, že za zpeněžení jednotlivých věcí, práv a jiných majetkových hodnot ze zůstavitelova majetku v dražbě náleží soudnímu exekutorovi odměna ve výši 5 % z výtěžku dražby, nejméně však 1 000 Kč a nejvýše 1 000 000 Kč zvýšených o 1 % z výtěžku dražby přesahující 10 000 000 Kč. Je-li provedeno více dražeb, základ pro výpočet odměny činí součet všech výtěžků dražeb. Náhrada hotových výdajů se stanoví v paušální částce 3 500 Kč, a pokud je uvedená částka překročena, tak ve skutečně vynaložené výši, a náhrada za doručování písemností je stanovena ve výši 50 Kč za doručení každé písemnosti.

požadavku soudního komisaře na stanovení více termínů prohlídky dražené věci – podléhá předchozímu schválení soudního komisaře. Autoři komentáře k exekučnímu řádu též doporučují, aby ve smlouvě o provedení dražby byla sjednána výše nákladů soudního exekutora pro případ, že věci nebudou prodány.²¹ Tímto autoři komentáře reagují na absenci výslovného odkazu na přiměřené použití ustanovení upravujících výši nákladů soudního exekutora při bezvýslednosti exekuce, které by se jistě dalo aplikovat i na určení náhrady nákladů v případě, kdy se nepodaří prodat majetek ani při opakované dražbě.

V zákoně není výslovně upraveno, zda lze nároky soudního exekutora uspokojit bez dalšího z dosaženého výtěžku dražby. Dosud publikovaná odborná literatura se k uvedené problematice staví rozdílně,²² nicméně polemika nad tím, zda má soudní exekutor vyplatit celý dražbou dosažený výtěžek na účet dědictvého soudu anebo si odečíst z tohoto výtěžku vynaložené náklady na provedení dražby, by neměla vést ke zpochybnění účelnosti tohoto způsobu zpeněžení likvidační podstaty. Pokud si pomohu srovnáním s úpravou zpeněžení majetku v rámci insolvenčního řízení, náklady na zpeněžení majetku upadlého dlužníka představují pohledávku za majetkovou podstatou. Taková pohledávka se uspokojuje v plné výši kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení.

VOLBA ZPŮSOBU ZPENĚŽENÍ

Volba vhodného způsobu prodeje majetku by měla být dána očekávanou výtěžností a předpokládanou časovou a finanční náročností daného způsobu zpeněžení. Uvedená kritéria by měla být posuzována jak jednotlivě, tak ve vzájemné souvislosti.

Požadavku co nejvyššího výtěžku zpeněžení, jak již bylo uvedeno v úvodu, „... obvykle nejlépe vyhoví ty způsoby, kdy si nabídky kupců konkurují, tedy zejména pokud dochází

k převodu dražbou“.²³ Pokud dražbu majetku provádí soudní exekutor, využívá svých odborných znalostí a postupů získaných při provádění exekučních dražeb. Současně může plně využít inzertních kanálů a obrátit se na okruh zájemců o účast na dražebních jednáních, který se utvářel řadu let. K těmto závěrům přistupuje za situace, kdy soudní exekutor dříve vedl proti zůstaviteli exekuční řízení²⁴, i časové hledisko, neboť je soudní exekutor seznámen se stavem majetku zůstavitele (a případně již učinil kroky směřující k prodeji tohoto majetku včetně inzerce dražby) a může rychle přistoupit k dražebnímu prodeji likvidovaného majetku.

Veškerá rozhodnutí vydaná soudním exekutorem při prodeji majetku mají povahu aktů aplikace práva, což poskytuje pochopitelně i právní jistotu vydražiteli, který „... nabývá vlastnictví rozhodnutím orgánu veřejné moci“²⁵. Postup soudního exekutora lze zpochybnit jedině podáním odvolání, které přichází v úvahu jen proti usnesení o příklepu. Pravomocně udělený příklep již nelze žádným způsobem zpochybnit, neboť i pro dražbu na návrh soudního komisaře platí zákaz uvedení v předešlý stav zakotvený v exekučním řádu. V době vyplacení nejvyššího podání proto nemůže dojít, na rozdíl od dobrovolné dražby prováděné dle zákona o veřejných dražbách²⁶, ke zpochybnění výsledků zpeněžení. ■

21 Kasíková, M. a kol., op. cit. sub 5, s. 557.

22 K tomu lze srovnat: Svoboda, J. K postupu soudního komisaře při likvidaci dědictví prodejem ve veřejné dražbě. Ad Notam, 2011, č. 2, s. 19; Kasíková, M. Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví. Ad Notam, 2011, č. 5, s. 18; Ryšánek, Z. Změna postavení notáře jako soudního komisaře v řízení o dědictví po 1. 7. 2009 a jeho možná spolupráce se soudním exekutorem. Příspěvek z Diskusního fóra Exekutorské komory, 19. 11. 2009, Třešť; Hozman, D. Dražba na návrh soudního komisaře. Komorní listy, 2014, č. 4.

23 Kasíková, M., op. cit. sub 22.

24 Střet exekučního řízení a řízení o likvidaci pozůstalosti je upraven v § 198 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, a to ve prospěch řízení o likvidaci pozůstalosti: Výkon rozhodnutí nebo exekuce, která by postihovala majetek náležející do likvidační podstaty, se dnem právní moci usnesení o nařízení likvidace pozůstalosti zastavuje.

25 Kasíková, M. a kol., op. cit. sub 5, s. 557.

26 Dle § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách je opravným prostředkem proti dobrovolné dražbě žaloba na určení neplatnosti dražby, kterou lze podat do 3 kalendářních měsíců ode dne konání dražby.

Darování pro případ smrti a jeho osud po smrti dárce

Mgr. Ing. Martin Muzikář

NÁSLEDUJÍCÍ ČLÁNEK SE ZABÝVÁ PRAKTICKÝMI PROBLÉMY, KTERÉ SE MOHOU OBJEVIT V SOUVISLOSTI S DAROVÁNÍM PRO PŘÍPAD SMRTI PO SMRTI DÁRCE. ROZEBÍRÁ PROCESNÍ SOUVISLOSTI TÝKAJÍCÍ SE ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI A VKLADOVÉHO ŘÍZENÍ, POKUD JE PŘEDMĚTEM SMLOUVY NEMOVITÁ VĚC ZAPSANÁ V KATASTRU NEMOVITOSTÍ. ZÁROVEŇ POSKYTUJE I URČITÁ DOPORUČENÍ, NA CO SI DÁVAT POZOR PŘI VYTVÁŘENÍ TAKOVÉ SMLOUVY.

I. ÚVOD ANEB JE PRÁVNÍ JEDNÁNÍ DAROVÁNÍM, ODKAZEM, NEBO DAROVÁNÍM PRO PŘÍPAD SMRTI?

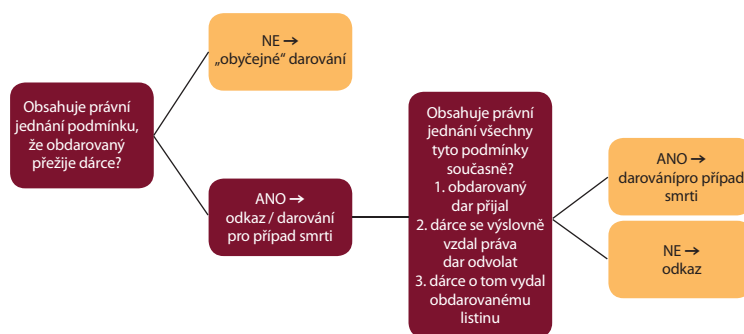
Darování pro případ smrti (*donatio mortis causa*) je upraveno v § 2063 a § 1594 odst. 2 ObčZ.¹ Díky § 2063 ObčZ nepůsobí příliš přehledně, a proto si nejprve podrobně rozebereme, co je jeho obsahem.

Představme si, že před sebou máme určitou smlouvu a posuzujeme (stejně jako soudní komisař v řízení o pozůstalosti), o jaké právní jednání se vlastně jedná. Je to „obyčejné“ darování, odkaz, nebo darování pro případ smrti? „Test“ skrze § 2063 ObčZ nám dá jednoznačnou odpověď. Pro jednoduchost budeme abstrahovat od ústní smlouvy dle § 2057 odst. 2 věty první ObčZ *a contrario*.

Předně je třeba se zabývat otázkou, zda je darování závislé na podmínce, že obdarovaný přežije dárce. Pokud nikoliv, jedná se o „obyčejné“ darování (s případnou odkládací či rozvazovací podmínkou). Pokud je však darování na této podmínce závislé, postupujeme hlouběji do § 2063 věty první a celé věty druhé ObčZ, přičemž se bude jednat o odkaz, nebo o darování pro případ smrti.

V této fázi se musíme zabývat hned třemi otázkami, a sice: (i) zda obdarovaný dar přijal, (ii) zda se dárce výslovně vzdal práva dar odvolat a (iii) zda o tom dárce vydal obdarovanému listinu. Pokud jsou všechny tyto podmínky kumulativně splněny, jedná se o darování pro případ smrti. Pokud by zůstala být jen jedna z těchto podmínek nesplněna, jedná se o odkaz ve smyslu § 1594 an. ObčZ.

Celý rozbor § 2063 ObčZ si pro přehlednost uvedme v následujícím schématu:

Při posuzování, zda předmětné právní jednání je odkazem nebo darováním pro případ smrti, bude rozhodující zpravidla druhá podmínka, tedy zda se dárce výslovně vzdal práva dar odvolat. První a třetí podmínka totiž budou zpravidla splněny „intuitivně“ a i v případě, kdy smlouvu nebude sepišovat notář či advokát, lze předpokládat, že bude v písemné podobě, obě strany budou mít tuto listinu k dispozici a obdarovaný dar přijme.

Právní jednání, kterým se dárce výslovně vzdal práva dar odvolat, je nutno posuzovat podle jeho obsahu (§ 555 odst. 1 ObčZ), tedy pohledem teleologickým, nikoliv formalistickým. Proto i když je nutné, aby toto vzdání se bylo výslovně (např. aby bylo uvedeno v předmětné darovací smlouvě), není nezbytně nutné, aby listina obsahovala jen a jediné formulaci „dárce se vzdává práva dar odvolat“. Postačuje, když je tento úmysl z textu smlouvy jakkoliv jednoznačně patrný, a proto je akceptovatelná např. i formulace typu „dárce nikdy nebude chtít dar zpět“. V praxi jsem se dokonce setkal i s formulací „strany se zavazují, že od této smlouvy neodstoupí“, což může být již značně diskutabilní, nicméně s ohledem na obsah smlouvy byl i zde úmysl dárce zřejmý.

II. „OBYČEJNÉ“ DAROVÁNÍ

Pokud darování není závislé na podmínce, že obdarovaný dárce přežije, jedná se o „obyčejné“ darování (s případnou odkládací či rozvazovací podmínkou).

1 Některé prameny i dnes používají původní slovní spojení „darování na případ smrti“. Tehdejší § 956 OZO sice toto slovní spojení používal, je však třeba si uvědomit, že se tehdy jednalo o pouhý doslovný překlad německého „*Schenkung auf (sic!) den Todesfall*“. Proto nevidím žádný rozumný důvod, proč se tohoto germanismu, navíc dnes již zastaralého, držet nadále. I tehdejší slovenské (němčinou neovlivněné) právo hovořilo o „*darovanie pre prípad smrti*“.

Pro řízení o pozůstalosti je pak rozhodující, zda za života zůstavitele došlo k převodu vlastnického práva (typicky u nemovitých věcí zapsaných v katastru nemovitostí, kdy k převodu vlastnického práva dochází podle § 1105 ObčZ až zápisem do katastru nemovitostí). Pokud k převodu došlo, je taková věc již ve vlastnictví obdarovaného a není součástí pozůstalosti. Pokud však k převodu nedošlo, je nutno takovou věc zařadit do aktiv pozůstalosti a v řízení ji též projednat; do pasiv pozůstalosti se potom zařazuje povinnost z takovéto smlouvy.² Co se týče ocenění, aktivum je nutno ocenit standardním způsobem, přičemž související pasivum (tedy povinnost bezplatně věc převést) bude mít stejnou hodnotu. Zařazení souvisejícího pasiva by měl podle mého názoru soudní komisař provést z úřední povinnosti, není tedy nezbytně nutné, aby se obdarovaný se svou pohledávkou do řízení zvlášť přihlašoval.

III. ODKAZ

Pokud je darování závislé na podmínce, že obdarovaný dárce přežije a zároveň není splněna alespoň jedna ze třech shora uvedených podmínek (viz schéma), je nutno právní jednání posoudit jako odkaz.

Slovo „zpravidla“ použité v § 2063 ObčZ je z praktického hlediska spíše matoucí.³ Jak jsme si již uvedli výše, určité právní jednání je buď odkazem, nebo darováním pro případ smrti. Žádné „pomezí“ právní jednání, kde bychom měli prakticky využít onoho slova „zpravidla“, neexistuje. Nelze proto hovořit o tom, že by určité právní jednání mělo být primárně (zpravidla) odkazem a případně potom darováním pro případ smrti. Vzhledem ke shora uvedeným pravidlům je určité právní jednání buď odkazem, nebo darováním pro případ smrti.

2 Blíže viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 1995, č. j. 33 Ca 228/94-15 (Ad Notam, 1995, č. 4, s. 90 an.): „Úmrtím účastníka smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitostem před podáním návrhu na vklad do katastru nemovitostí práva ani povinnosti ze smlouvy nezanikají, ale přecházejí na dědice.“

3 Teorie odůvodňuje použití tohoto slova zásadou zásadní nepřipustnosti smluvní vázanosti pro případ smrti, protože by se mělo jednat primárně o odkaz (Eliáš, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava : Sagit, 2012, s. 806).

4 Pro úplnost uvedme, že problematika převodu vlastnického práva je v ObčZ vybudována na principu konsensuálního (§ 1099 ObčZ). K převodu vlastnického práva tedy zásadně postačuje smlouva, nikoliv i předání věci, jak je tomu dle principu tradice a jak tomu bylo podle OZO (§ 425 OZO).

5 Shodně též Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 1599. Dále srov. rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 1868 (Gl. U. 2987): „... účinek darování pro případ smrti, kterým celé splnění sice teprve se smrtí dárce, ale již s bezprostředním účinkem nastává (...), má za následek, že s nastalou smrtí dárce již netřeba pozůstalostního jednání k projednání pozůstalosti, neboť se jedná o majetek smrti dárce obdarovaným získaný, který jako v jeho vlastnictví přelýhl majetek považován býti musí.“ [překlad autora]. V této souvislosti je nutno podotknout, že případ se týkal pouze věcí movitých, nikoliv věcí nemovitých.

Taktéž rozhodně nelze říci, že by v důsledku použití slova „zpravidla“ měly v praxi převažovat takovéto (nezamýšlené) odkazy nad darováními pro případ smrti. Jedině praxe ukáže, který z těchto institutů bude častěji využíván. Velice však pochybuji o tom, že by se někdo cíleně rozhodl pořídit odkaz způsobem uvedeným v § 2063 ObčZ. Prakticky tak může určité právní jednání do této kategorie „spadnout“ především v případě, kdy dárce a obdarovaný (oba laici) uzavrou smlouvu, oba chtějí, aby se jednalo o darování pro případ smrti, avšak nedodrží některou ze shora uvedených podmínek (např. dárce se výslovně nevzdá práva dar odvolat).

Pokud bude na předmětné právní jednání nahlíženo jako na odkaz, je třeba postupovat stejným způsobem, jako by se jednalo o odkaz zřízený pořízením pro případ smrti ve smyslu § 1594 odst. 1 ObčZ (srov. § 1594 odst. 2 ObčZ).

Pro řízení o pozůstalosti je třeba zdůraznit, že v takovém případě je předmět „darování“ jakožto odkaz součástí pozůstalosti. Takovou věc je tedy nutno zařadit do aktiv pozůstalosti a v řízení ji též projednat. Tuto věc nabude dědic zůstavitele, který má povinnost ji vydat „obdarovanému“ (odkazovníkovi). Do pasiv pozůstalosti – vzhledem k tomu, že se jedná o odkaz (srov. § 171 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních *a contrario*) – tato povinnost nijak nevstupuje.

IV. DAROVÁNÍ PRO PŘÍPAD SMRTI

Pokud je darování závislé na podmínce, že obdarovaný dárce přežije a zároveň jsou současně splněny všechny tři shora uvedené podmínky (viz schéma), je nutno právní jednání posoudit jako darování pro případ smrti. Zde je třeba rozlišovat, kdy dochází k převodu vlastnického práva, což závisí především na předmětu převodu, případně na ujednání stran (§ 1099 an. ObčZ). Rozlišujeme zde tedy zásadní skutečnost (která má i své procesní důsledky), a sice zda smlouva samotná má translační účinky.

IV.1 SMLOUVA SAMOTNÁ MÁ TRANSLAČNÍ ÚČINKY

V případě, kdy samotná smlouva má translační účinky, převádí se vlastnické právo k věci již touto smlouvou k okamžiku její účinnosti. To znamená, že přesně v okamžiku smrti zůstavitele se převádí vlastnické právo k předmětné věci z dárce (zůstavitele) na obdarovaného.⁴

Takováto věc se tedy nestává součástí pozůstalosti a není ani předmětem řízení o pozůstalosti.⁵ Typicky se může jednat o darování pro případ smrti, jehož předmětem je osobní automobil, movitá věc symbolického významu (rodinný šperk, obraz apod.), hotovost, obsah bezpečenostní schránky či nemovitá věc nezapsaná v katastru nemovitostí.

Takovéto darování pro případ smrti může být v praxi mnohdy užitečné, např. v situaci, kdy dárce i obdarovaný chtějí mít jistotu, že darovaný automobil bude moci obdarovaný bez dalšího převést po smrti dárce na sebe, aniž by musel čekat na ukončení řízení o pozůstalosti. V praxi jsou totiž požadavky dědiců na „faktické vyjmutí“ automobilu z řízení o pozůstalosti velmi časté, když dědici žádají soud o vyslovení souhlasu s prodejem vozidla, případně žádají o rychlé ukončení řízení právě z důvodu co nejrychlejšího prodeje, což však není (především v případě sporů mezi dědici) vždy možné.

Podle mého názoru je dokonce přípustné i takové darování pro případ smrti, jehož předmětem je pohledávka vůči bance na výplatu konkrétní částky z konkrétního účtu (např. 100 000 Kč).⁶ Přípustnost takového postupu by učinila z darování pro případ smrti velmi praktický institut, který by umožnil konkrétnímu pozůstalému (obdarovanému) získat potřebné peníze po smrti zůstavitele (zvláště pokud hrozí, že by se bez přístupu k penězům zůstavitele ocitl v tíživé životní situaci), aniž by musel čekat na ukončení řízení o pozůstalosti.

Z technického hlediska však lze předpokládat, že banky a příslušné registry vozidel nebudou z hlediska opatrnosti ochotny takový postup akceptovat. Takový přístup je pochopitelný a právě zde se ukazuje zásadní nekonceptnost toho, že zákon nevyžaduje pro darování pro případ smrti formu veřejné listiny.⁷ Avšak v momentě, kdy smlouva bude mít formu veřejné listiny a dárce (budoucí zůstavitel) o tom zpraví banku nebo příslušný registr vozidel ještě za svého života, nevidím žádný důvod, proč by takový postup neměl být možný. Je tedy vysoce pravděpodobné, že ač zákon (zatím) formu veřejné listiny nevyžaduje, v praxi ji budou dotčené instituce – s ohledem na právní jistotu – stejně vyžadovat.

IV.2 SMLOUVA SAMOTNÁ NEMÁ TRANSLAČNÍ ÚČINKY

V případě, kdy samotná smlouva nemá translační účinky (má pouze obligační účinky), je k převodu vlastnického práva zapotřebí ještě další právní skutečnost. Typickým příkladem budiž smlouva, jejímž předmětem je nemovitá věc zapsaná v katastru nemovitostí. V takovém případě dochází k převodu vlastnického práva až zápisem do katastru nemovitostí (§ 1105 ObčZ, § 10 KatZ).⁸

Zde jsou v souvislosti s darováním pro případ smrti rozhodující dvě základní otázky:

1. Jaký je režim věci v okamžiku smrti zůstavitele?
2. Kdo je vlastníkem věci v okamžiku smrti zůstavitele?

Je zřejmé, že odpovědi na obě otázky musí vést ke stejnému závěru. Položme si tedy tyto dvě otázky v případě, kdy před sebou máme darování pro případ smrti, jehož předmětem je nemovitá věc zapsaná v katastru nemovitostí. Co se týče režimu věci, situace je taková, že byla uzavřena darovací

smlouva pro případ smrti, byly nastaveny určité podmínky pro převod vlastnického práva, avšak k (úplnému) převodu nedošlo, neboť k němu dochází až zápisem do katastru nemovitostí. Co se týče vlastníka věci, tím je v okamžiku zůstavitelovy smrti stále dárce (zůstavitel), neboť nedošlo k (úplnému) převodu vlastnického práva z dárce na obdarovaného. Situace je tedy obdobná jako v případě, kdy je uzavřena „obyčejná“ darovací smlouva a za života zůstavitele nedojde k převodu vlastnického práva.

Pro řízení o pozůstalosti to jednoznačně znamená, že nemovitou věc je nutno zařadit do aktiv pozůstalosti a v řízení ji též projednat.⁹ Do pasiv pozůstalosti se potom zařazuje povinnost z takovéto smlouvy.¹⁰ Co se týče ocenění, aktivum je nutno ocenit standardním způsobem, přičemž související pasivum (tedy povinnost bezplatně věc převést) bude mít stejnou hodnotu. Zařazení souvisejícího pasiva by měl podle mého názoru soudní komisař provést z úřední povinnosti, není tedy nezbytně nutné, aby se obdarovaný se svou pohledávkou do řízení zvlášť přihlašoval.

IV.3 VKLADOVÉ ŘÍZENÍ

Shora uvedené závěry potvrzuje i výsledek odborné diskuze mezi zástupci Notářské komory ČR a Českého úřadu

6 Rouček, F., Sedláček, J. a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl třetí.* Praha : V. Linhart, 1936, s. 448: „Předmětem darování může býti jakákoliv hodnota majetková. I pohledávka dárce proti obdarovanému (...).“ Dále též rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 1903 (Gl. U. N. F. 2481): „Ustanovení v dědické smlouvě, podle něhož určitý obnos má býti deponován u banky a po smrti manžela vydán vdově jako její volné vlastnictví, jest darováním na případ smrti.“

7 Srov. např. současnou právní úpravu rakouskou (§ 603 ABGB) nebo dřívější právní úpravu na našem území [zprvu § 943 OZO ve spojení s § 1 písm. d) zákona č. 76/1871 ř. z., o tom, ku kterým jednáním právním potřebí spisu notářského, a později návrh obsažený v § 807 Vln 1937]. Všechny tyto právní úpravy, ze kterých vychází i současný český ObčZ, vyžadují pro darování pro případ smrti formu notářského zápisu. K důvodům vhodnosti obligatorní formy notářského zápisu pro darování pro případ smrti blíže viz Fekete, I., Feketeová, M. *Darovanie pre prípad smrti – donatio mortis causa. Justičná revue*, 2006, č. 10, s. 1446 an.

8 Lze uvést celou řadu dalších případů, byť v praxi ne tak častých, kdy samotná smlouva nemá translační účinky. Za všechny jmenujme např. darování zaknihovaných cenných papírů, kdy se vlastnické právo nabyvá až zápisem cenných papírů na účet vlastníka (§ 1104 odst. 1 ObčZ). K dalším případům viz § 1101–1104 ObčZ.

9 Shodně též Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit. sub 5, s. 1599 a Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář.* Praha : C. H. Beck, 2014, s. 12.

10 Kromě analogického použití rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 1995, č. j. 33 Ca 228/94-15 (cit. sub 2) srov. též Rouček, F., Sedláček, J. a kol., op. cit. sub 6, s. 448: „Obdarovaný je věřitelem pozůstalosti. Jeho nárok mají dědicové honorovati podle toho, jak se přihlásili k pozůstalosti (§§ 803–808).“

zeměměřického a katastrálního ze dne 8. 11. 2016. Výstup z tohoto jednání si dovolím ocitovat v nezměněné podobě:

„Otázka: Existuje nějaký jednoznačný návod, jak by KP mělo postupovat v případě, když je podán návrh na vklad na základě smlouvy o darování pro případ smrti? V tom případě dochází k průniku s řízením o pozůstalosti – kdo je účastníkem, co v případě, když je darování zpochybněno, atd.

Odpověď: Zatím nebylo vydáno žádné stanovisko v této věci, názor ČÚZK je následující: Věcně neshledáváme rozdíl mezi situací, kdy je uzavřena smlouva o darování pro případ smrti, a situací, kdy je uzavřena běžná darovací smlouva mezi živými, avšak dříve, než dojde podání návrhu na vklad, dárce zemře. Proto považujeme i v tomto případě za aplikovatelné závěry Městského soudu v Praze vyslovené v rozsudku ze dne 31. 3. 1995, sp. zn. 33 Ca 228/94, podle kterého „Úmrtí dárkyně má za následek, že je především třeba v dědickém řízení zařadit do aktiv dědictví i nemovitosti uvedené v darovací smlouvě (ke dni úmrtí byly vlastnictvím zůstavitelky a na tom nic nezmění ani event. povolení vkladu katastrálním úřadem), a do pasiv dědictví zařadit závazek zůstavitelky vyplývající z této darovací smlouvy (odevzdat nemovitosti obdarovanému).“ Účastníky vkladového řízení jsou dědicové a obdarovaný (že se jedná o vztah mezi dědici a obdarovaným, lze dovozovat např. z publikace Rouček F., Sedláček J. a kol. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Díl čtvrtý. Praha: V. Linhart, 1935, str. 448: „Obdarovaný je věřitelem pozůstalosti. Jeho nárok mají dědicové honorovati podle toho, jak se přihlásili k pozůstalosti ...“). Dojde-li ke zpochybnění ob-

darování pro případ smrti, je z hlediska katastru postup stejný jako v případě jakékoliv jiné smlouvy, je-li napadena její platnost, účinnost či existence – na základě podané žaloby o určení, že právní jednání, na jehož základě má být zapsáno právo do katastru, je neplatné, zdánlivé nebo zrušené, lze zapsat poznámku spornosti podle věty třetí § 24 odst. 1 katastrálního zákona, na samotné provedení vkladu na základě darovací smlouvy to však nebude mít žádný vliv, pokud tato smlouva bude splňovat veškeré podmínky kladené na vkladovou listinu.“

Z hlediska vkladového řízení tedy není žádný rozdíl mezi darovací smlouvou pro případ smrti a „obyčejnou“ darovací smlouvou, která nebyla za života zůstavitele podána k zápisu do katastru nemovitostí. Jedině takový závěr respektuje jednu ze základních zásad v oblasti věcných práv, kterou je dvoufázovost nabývání vlastnického práva u nemovitých věcí zapsaných v katastru nemovitostí.

Pokud tedy obdarovaný ihned po smrti zůstavitele podá návrh na vklad vlastnického práva spolu s příslušnou listinou (darováním pro případ smrti), katastrální úřad zápis vlastnického práva neprovede minimálně do doby, dokud nebude vědět, kdo je dědicem zůstavitele.¹¹ Je potom otázkou, co bude v takovém případě katastrální úřad požadovat. Přísnější variantou je situace, kdy bude požadovat konečné rozhodnutí o dědictví, ze kterého bude vyplývat nejen to, kdo je dědicem zůstavitele, ale i to, kdo je dědicem předmětné nemovité věci. Mírnější variantou je situace, kdy bude postačovat pouhé potvrzení notáře jako soudního komisaře o tom, kdo je dědicem zůstavitele, vydané pro účely konkrétního vkladového řízení.

K osvětlení naznačeného problému použijeme analýzu srovnávací i historickou. Východiskem tedy bude: (i) současná právní úprava rakouská a (ii) původní právní úprava obsažená v OZO.

IV.3.1 ZKUŠENOST RAKOUSKÁ

Darování pro případ smrti je v současném rakouském právu upraveno v § 603 ABGB (původní § 956 ABGB byl s účinností od 1. 1. 2017 zrušen).¹² Pokud je předmětem darování pro případ smrti nemovitá věc, stává se tato věc předmětem řízení o pozůstalosti jako aktivum, přičemž je zohledněno odpovídající pasivum.¹³ Postup je tedy stejný, jako je uvedeno výše. K nabytí vlastnického práva je zapotřebí zápis do veřejného seznamu. Tento zápis lze provést i na základě darovací smlouvy a úmrtího listu, zvláštní rozhodnutí pozůstalostního soudu není třeba. V této souvislosti však připomeňme, že v Rakousku musí být darování pro případ smrti sepsáno ve formě notářského zápisu.

IV.3.2 ZKUŠENOST HISTORICKÁ

Darování pro případ smrti bylo dříve upraveno v § 956 OZO.¹⁴ Tehdejší judikatura a literatura hovořily o tom, že „ke vkladu vlastnictví na základě neodvolatelného darování na případ smrti není třeba legitimačního osvědčení pozůstalostního soudu“¹⁵

11 Shodně též Hulmák, M. a kol., op. cit. sub 9, s. 12.

12 § 603 ABGB: „Darování pro případ smrti je i po smrti dárce považováno za smlouvu, pokud si dárce ve smlouvě nevyhradí právo dar odvolat a pokud má smlouva formu notářského zápisu. Ustanovení osmnácté kapitoly o darování a § 1253 zůstávají nedotčeny.“ [překlad autora]

13 Aicher, J., Rummel, P. a kol. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch*. Wien : Manz, 1990, s. 1470: „Darovaná věc je zavedena do soupisu pozůstalosti jako aktivum, dluh vůči obdarovanému ve stejné hodnotě je vykázán jako pasivum (Gl. U. 11952, 12737, NZ 1984, 63; SZ 59/9 = NZ 1986, 210 s poznámkami Czermaka; Stanzl in Klang 632).“ [překlad autora] a dále též Koziol, H., Bydlinski, P., Bollenberger, R. a kol. *Kurzkomentar zum ABGB. Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz*. Wien : Springer, 2005, s. 936: „Darovaná věc nepřechází smrtí dárce eo ipso do vlastnictví obdarovaného (7 Ob 264/00z NZ 2001, 308). Tato věc je zahrnuta do soupisu pozůstalosti jako aktivum a dluh vůči obdarovanému je vykázán jako pasivum (SZ 59/9; 3 Ob 518/92 SZ 65/68). Obdarovaný je věřitel pozůstalosti, resp. dědiců (1 Ob 586/92 SZ 65/113).“ [překlad autora]

14 § 956 OZO: „Darování, k jehož splnění má dojít teprve po smrti dárce, platí jako odkaz, šetřilo-li se předepsaných formalit. Jen tehdy budiž pokládáno za smlouvu, když obdarovaný je přijal, dárce se výslovně zřekl oprávnění je odvolat a byla o tom doručena obdarovanému písemná listina.“

15 Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 1889 (Gl. U. 12794), též publikované in Geller, L. *Zentralblatt für die Juristische Praxis*. VII. Band. Wien : Moritz Perles, 1890, s. 638.

a že „vklad práva vlastnického na základě neodvolatelné smlouvy darovací na případ smrti nastati má bez ohledu na řízení pozůstalostní“.¹⁶ Jednalo se tedy o stejný postup jako v dnešním Rakousku, kdy zápis vlastnického práva bylo možno provést i na základě darovací smlouvy a úmrtního listu a zvláštní rozhodnutí pozůstalostního soudu nebylo třeba. I zde je však nutno zdůraznit, že darování pro případ smrti tehdy muselo být sepsáno ve formě notářského zápisu [§ 943 OZO ve spojení s § 1 písm. d) zákona č. 76/1871 ř. z., o tom, ku kterým jednáním právním potřebí spisu notářského].

Nad rámec výše uvedeného ještě uvedme, že převod vlastnického práva k nemovité věci byl tehdy upraven v § 431 OZO, resp. v § 444 OZO,¹⁷ a tato úprava je obdobná dnešnímu § 1105 ObčZ. Ani tehdy tedy nebyl dán právní základ pro závěr, že nemovitá věc darovaná pro případ smrti není součástí pozůstalosti. I pohledem dřívější právní úpravy tak dospíváme ke stejnému závěru jako dnes, a sice že v okamžiku smrti zůstavitele byl vlastníkem nemovité věci stále zůstavitel. „Technická otázka“, zda k provedení zápisu vlastnického práva je, nebo není zapotřebí zvláštního rozhodnutí pozůstalostního soudu, je něco zcela jiného než „právní otázka“, zda nemovitá věc je, nebo není součástí pozůstalosti.

IV.3.3 ZÁVĚRY PRO PRAXI

Jaké tedy zvolit řešení pro Českou republiku ve 21. století? V porovnání s právní úpravou, ze které § 2063 ObčZ vychází, zde především upozorníme na zásadní nedostatek, kterým je skutečnost, že pro darování pro případ smrti není povinně vyžadována forma notářského zápisu. Nabízí se zde otázka, zda zákonodárce při přejímání § 956 OZO do § 2063 ObčZ neopomněl právní úpravu obsaženou v tehdejší § 1 písm. d) zákona č. 76/1871 ř. z., o tom, ku kterým jednáním právním potřebí spisu notářského. Na různých místech občanského zákoníku (§ 39 odst. 1, § 563 odst. 3, § 1493 odst. 1, § 1526 a § 1528 odst. 1 ObčZ) totiž na ochranu „slabých“ pamatuje, mrtvého dárce (jako jednoznačně nejslabšího ze „slabých“, neboť se k dané věci a případnému sporu již nikdy a nijak nevyjádří) však do této kategorie nezahrnul. Právo by mělo zvýšenou měrou chránit potenciálně rizikové právní vztahy a darování pro případ smrti takovou rizikovou oblastí bezpochyby je.

S ohledem na výše provedenou komparaci jsem proto toho názoru, že pro potřeby vkladového řízení je zapotřebí mít (kromě samotného darování pro případ smrti a úmrtního listu) postaveno najisto pouze to, kdo je dědicem, a tedy i účastníkem vkladového řízení. Za tím účelem by mělo katastrálnímu úřadu postačovat i úřední potvrzení o tom, kdo je dědicem zůstavitele (§ 27 vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy ve spojení s § 103 odst. 4 ZŘS). Pro provedení zápisu vlastnického práva proto podle mého názoru není nezbytně nutné pravomocné rozhodnutí o dědictví.

Třetí možnost, a sice že by katastrální úřad měl provést zápis vlastnického práva pouze na základě darovací smlouvy

a úmrtního listu bez vědomí dědiců (jako právních nástupců zůstavitele) – navíc v momentě, kdy darování pro případ smrti nemusí být sepsáno ve formě veřejné listiny – nepřichází podle mého názoru vůbec v úvahu. Raději snad ani nedomyšlet, jaký prostor pro podvodná jednání by tento pochybný právní názor otevřel.

V. ZÁVĚR

Darování pro případ smrti je již od dob římského práva tradičním institutem, a právem je proto dnes součástí našeho právního řádu. Jestliže však má být předmětem darování nemovitá věc zapsaná v katastru nemovitostí, je jistě vhodné zvážit, zda není lepší tento problém řešit jiným způsobem, např. sepsáním darovací smlouvy *inter vivos* se zřízením věcného břemene nebo pořízením závěti. Význam darování pro případ smrti proto spatřuji především při převodu věcí, kdy smlouva samotná má translační účinky, tedy typicky při darování osobního automobilu nebo jiných movitých věcí. ■

16 Veselý, F. X. *Všeobecný slovník právní. Příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na radě říšské zastoupených, se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní Země Koruny české. Díl 1.* Praha : Veselý, 1896, s. 205.

17 § 431 OZO: „Ku převodu vlastnictví nemovitých věcí musí býti nabývací jednání zapsáno do veřejných knih k tomu určených. Toto zapsání nazývá se vklad (intabulace).“
§ 444 OZO: „Vlastnictví vůbec může zaniknouti vůli vlastníkovou; zákonem; a soudcovským výrokem. Vlastnictví nemovitých věcí však zaniká jen výmazem z veřejných knih.“

Právo stavby a jeho využívání v praxi

Mgr. Pavel Bachura

Než se budu zabývat samotnou využitelností práva stavby v praxi jednotlivými subjekty, je nutné říci, že účinností nového občanského zákoníku se ode dne 1. 1. 2014 navrtil do našeho právního řádu staronový právní institut, zvaný právo stavby. Hlavním smyslem tohoto právního institutu je umožnit stavebníkovi postavit, rekonstruovat, modernizovat apod. novou nebo stávající stavbu na pozemku cizího vlastníka, a potlačit tak zásadu *superficies solo cedit*. Stavba se tak ihned nestane součástí pozemku, ale součástí práva stavby, maxim. však na 99 let. Pro lepší grafické znázornění je tak možné si představit právo stavby jako „jarovou bublinu“ umístěnou na pozemku cizího vlastníka, ve které se nachází určitá stavba. Po uplynutí sjednané lhůty zřízení práva stavby tato bublina splaskne a stavba se stane součástí pozemku. Hlavní výhody tohoto institutu lze pochopitelně spatřovat v jeho věcněprávních účincích, tedy účinnosti vůči všem osobám, nikoliv jen mezi smluvními stranami. Oproti např. nájmu, výpůjčce a dalším obligacním institutům, které lze na základě jednostranného právního jednání ukončit, právo stavby je nutné ukončit na základě souhlasného projevu vůle účastníků smlouvy. Nikoliv tedy dle jednostranného právního jednání, např. výpovědi jako u nájmu.

Mgr. Pavel Bachura

■ zaměstnanec Katastrálního úřadu pro Královéhradecký kraj

V rámci své diplomové práce na téma právo stavby na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně ve školním roce 2015–2016 a rovněž i po ukončení studia jako zaměstnanec katastrálního úřadu jsem se kromě jiného zabýval i průzkumem uplatnění práva stavby v praxi v období 2014–2016. Na základě poskytnutých dat z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního bylo v České republice za rok 2014 uzavřeno a zároveň povolen vklad práva stavby u 227 smluv. Za rok 2015 to bylo již 405 smluv a za rok 2016 již 493 smluv. Obliba práva stavby u veřejnosti tak byla a je na vzestupu. Samotný průzkum se orientoval na identifikaci a procentuální zastoupení subjektů v pozici stavebníka a vlastníka pozemku. Subjekty byly rozděleny na: fyzické osoby, obce, kraje, Českou republiku a zbývající právnické osoby. Dalšími nezbytnými a důležitými instituty v rámci průzkumu práva stavby a jeho využitelnosti v praxi byla doba a účel práva stavby.

Na straně vlastníka pozemku tak jednoznačně dominovaly fyzické osoby, které si v roce 2014 „ukrojily“ největší podíl z tohoto „koláče“, a to 58%. V roce 2015 pak 53% a v roce 2016 67%. Následovaly právnické osoby: rok 2014 29%, rok 2015 25% a rok 2016 23%. Obce za rok 2014 12%, rok 2015 20% a rok 2016 9%. Kraje a Česká republika na straně vlastníka pozemku jsou zcela zanedbatelnými subjekty s podílem k celku o velikosti 1%, a proto nedochází k významné-

mu zájmu zřízení práva stavby na jejich pozemcích. U obou zmínovaných subjektů jde o zcela marginální téma.

V pozici stavebníka byly obce i Česká republika rovněž tak jako v pozici vlastníka pozemku zcela okrajovými subjekty.

Kraj jako samostatný subjekt právního jednání není v pozici stavebníka při uzavření smlouvy o právu stavby registrován. Dominantním subjektem v této pozici se tak staly právnické osoby, které v roce 2014 dosáhly 58%, v roce

2015 (50%) a v roce 2016 (51%). Fyzické osoby jako stavebníci, využívající cizí pozemek pro stavbu, svými 41% za rok 2014, 47% za rok 2015 a 45% rok 2016 výrazně posílily svoje postavení v pozici stavebníka a dle mého názoru velmi překvapivě konkurují za poslední 2 roky právnickým osobám.

Samotná doba zřízení práva stavby byla nejčastěji využívána od 91 do 99 let, 0 až 5 let, 6 až 10 let. Dále rovněž od 20 do 50 let a 80 až 90 let. Obce jako vlastníci pozemků nejčastěji uzavíraly smlouvy o právu stavby do 10 let s účelem práva stavby rodinný dům, tedy na kratší období. Období mezi 30 až 40 lety bylo využíváno obcemi pro zřízení práva stavby za účelem staveb zejména víceúčelových, staveb pozemních komunikací apod. Na dobu delší, s maximální dobou 99 let, byl užíván účel studna, hráz, stavba autobusové zastávky.

Důležitým institutem je i účel práva stavby. V současné době katastrální úřad disponuje cca 80 účely práva stavby. Nejčastěji využívaným účelem ve výše uvedených obdobích byl jednoznačně rodinný dům. Dále se jednalo o garáž, víceúčelovou stavbu, stavbu pro výrobu a skladování, stavbu pro technické zázemí a další typy staveb. Stavby typu studna, včelín, stavba plotu, stavba základové desky, stavba pomníku a další specifické způsoby užívání staveb, u nichž bude více než zřejmé, že nesplní podmínku zápisu staveb do katastru dle katastrálního zákona, budou po zániku práva stavby jen součástí pozemku. Náhledem do veřejného seznamu, katastru nemovitostí, tak tyto specifické stavby nebudou zjistitelné.

Průzkum jednoznačně ukázal, že na straně vlastníka pozemku mají velmi výrazný podíl fyzické osoby. Na straně stavebníka právnické osoby. Nejběžnější dobou při uzavírání práva stavby je období buď do 10 let, nebo naopak na dobu od 90 do 99 let. Zanedbatelná není ani doba od 20 do 50 let. Nejrozšířenějším účelem práva stavby je zcela jednoznačně rodinný dům. Nesmíme opomenout ani další často využívané účely práva stavby: víceúčelová stavba, stavba pro výrobu a skladování, garáž, stavby pro služby, stavby technického zázemí, ale i myčka či rekreační dům. Dle mého názoru institut práva stavby rozhodně nelze v současné době podceňovat, byť jeho obsahová stránka a správný popis ze stran účastníků „svépomocí“ má výrazné slabiny a mnohokrát bylo správné řízení zastaveno. ■

VÁŽENÍ ČTENÁŘI, PŘÍSPĚVKY V RUBRICE „DISKUSE“ NEVYJADŘUJÍ NUTNĚ STANOVISKA A NÁZORY REDAKCE ČASOPISU AD NOTAM.

K odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu

JUDr. et Mgr. Ondřej Horák, Ph.D.

I. ÚVODEM¹

V posledních číslech *Ad Notam* bylo publikováno několik článků týkajících se problematiky postavení potomků nedědicího potomka. V tomto diskusním příspěvku bych se rád ještě jednou zastavil u sporné otázky postavení potomků nepominutelného dědice, který odmítl dědictví s výhradou povinného dílu (§ 1485 OZ).²

Jedná se o zdánlivě marginální problém, který však může být inspirativní z hlediska metodologie nalézání práva – jak využitím komparativního výkladu, tak (v tomto případě takřka obecně akceptovaným) dotvářením práva, resp. zohledněním ekvity při vyplnění teleologické (nepravé) mezery v zákoně.³

II. VÝCHODISKA A KOMPARACE

Předně si dovoluji uvést několik obecnějších tezí:

1) Nová kodifikace chápe „dědické právo“ a „právo na povinný díl“ jako dvě samostatná oprávnění a poměrně důsledně rozlišuje mezi dědicovou posloupností a povinným dílem (viz § 1484 odst. 1, § 1485 odst. 1 či § 1490 odst. 1 OZ).⁴ To umožňuje větší uplatnění autonomie vůle zůstavitele i nepominutelných dědiců, současně však přináší některé interpretační obtíže.

2) Řešená otázka spadá pod již tradičně spornou problematiku reprezentace neboli nástupnictví potomků na místo nedědicích předků.⁵ Jedná se jednak o otázku určení osob, jednak o výpočet podílů. Rozlišuje se formální a materiální reprezentace (u materiální odvozuje potomek své právo od toho, koho nahrazuje, takže nedědění potomka by znamenalo současně také nedědění jeho potomků). V česko-rakouském právu, které bylo hlavním inspiračním zdrojem nové úpravy dědického práva, vidíme jednoznačný trend posilování formální reprezentace a ochrany vzdálenějších potomků, a to legislativně i judikaturně. Již při přípravě ABGB došlo *aequitatis causa* k prolomení (původně výchozí) materiální reprezentace u potomků dědicky nezpůsobilého a vyděděného potomka, k dalším posunům pak III. dílčí novelou z roku 1916 (původně žijící předci vylučovali potomky z dědického práva i z práva na povinný díl) a dotkla se jí i poslední novela rakouského dědického práva z roku 2015.

3) „Sesterské“ právní úpravy v Německu a v Rakousku, jejichž rozboru (včetně judikatury a literatury) se věnují L. Holíková a zejména

na F. Plašil, mají určité styčné body: 1) otázka je sporná, názory se různí, 2) klade se důraz na autonomii vůle,⁶ 3) vývoj směřuje k ochraně potomků nedědicího potomka. V dalším výkladu si dovoluji na práce uvedených autorů navázat a snad i přinést některé nové podněty do diskuse.

III. „TŘI PLUS JEDNA“

V zásadě existují tři možná řešení otázky, zda budou dědit potomci nepominutelného dědice, který odmítl dědictví s výhradou povinného dílu: **a) dědí, b) nedědí, c) dědí, ale hradí (povinný díl)**. Problematiku upravuje zejména § 1486

a § 1635 odst. 2 OZ.⁷

a) Řešení „dědí“ sice nejvíce odpovídá znění zákona, je však v literatuře považováno za nevhodné, protože by mohlo dojít k obohacení rodiny (větve, kmene) tohoto nepominutelného dědice na úkor ostatních dědiců, kteří by museli přispívat na jeho povinný díl („problém dvojího zvýhodnění“).⁸

- Článek je dílčím výstupem z projektu IGA_PF_2017_011 *Problematika univerzální sukcese v dědickém právu*.
- Srov. zvl. Holíková, L. Odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu. *Ad Notam*, 2017, roč. 23, č. 2, s. 7–10, a Plašil, F. Poznámky k článku „Odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu“. *Ad Notam*, 2017, roč. 23, č. 3, s. 18–22.
- Srov. Melzer, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, s. 211 an.
- Srov. Šešina, M. In *Občanský zákoník. Komentář. Sv. IV. (§1475–1720)*. Praha : Wolters Kluwer, 2014, s. 357.
- Z domácí literatury dosud nejpodrobněji: Tilsch, E. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací právní vědy. Část 1*. Praha : Bursík & Kohout, 1905 (reprint: Wolters Kluwer, 2014), s. 88 an., zvl. 96 an.; přehledně také Plašil, F., op. cit. sub 2., s. 20.
- U rozboru německé judikatury a ve shmutí (Plašil, F., op. cit. sub 2, s. 21 a 22) došlo k drobnému přepsání: u „neprojeví-li však odmítající jinou vůli“, „to neplatí, vyplývá-li jiná (faktická či hypotetická) vůle odmítajícího“ a „nestanoví-li odmítající jinak“ má být správně „zůstavitel(e)“, což je jinak z kontextu zřejmé (vybraná judikatura k BGB je dostupná z: <http://dejure.org/gesetze/BGB>).
- § 1486 Odmítne-li dědic dědictví, hledí se na něho, jako by dědictví nikdy nenabyl. § 1635 (2) Nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti; totéž platí o vzdálenějších potomcích téhož předka.
- Srov. Šešina, M. Komentář k § 1485. In *Občanský zákoník. Komentář. Sv. IV. (§1475–1720)*. Praha : Wolters Kluwer, 2014, s. 46; Fiala, R., Beerová, K. Komentář k § 1485 a 1486. In *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 60, a Kittel, D. Komentář k § 1485. In *Občanský zákoník: komentář*. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 1463 an.

Tímto řešením by byli zvýhodněni potomci mající potomky, resp. potomci ochotní svým potomkům přenechat dědictví. Mohl by mu svědčit princip zachování hodnot – také v jiných případech zákonodárce zvýhodňuje předání majetku na další generace, jedná se však spíše o výjimky.⁹

b) Řešení „nedědi“ je v rozporu se zněním zákona a z dědicoprávních zásad by se mohlo podpořit snad jen odkazem na materiální reprezentaci. Problém hrozícího „mírného“ zvýhodnění potomků dědice uplatňujícího výhradu povinného dílu by se však řešil jejich „výrazným“ znevýhodněním. Takový přístup byl přesto zastáván ve starší německé literatuře (zhruba do 70. let 20. století).¹⁰ V případě důsledného provedení řešení založeného na zásadě materiální reprezentace bychom však dospěli k tomu, že by místo potomků jediného dědice odmítajícího s výhradou povinného dílu nabýval dědictví (resp. velký majetek shromažďovaný několika generacemi) stát, což je v rozporu jak s principy zachování hodnot a přechodu na jednotlivce (resp. s principem familiarizace), tak i s pravděpodobnou vůlí zůstavitele (výklad *ad absurdum*).

c) Řešení „dědi, ale hradí“ znamená, že by potomci sice dědili, ale hradili by celý povinný díl svého předka, čímž by žádná skupina dědiců nebyla „zvýhodněna“ či „znevýhodněna“. Toto řešení je v souladu s § 1486 a § 1635 odst. 2 OZ, pouze mo-

difikuje zásadu, že dědicové jsou oprávněni a zavázáni podle svých dědických podílů, resp. že povinný díl vázne na pozůstalosti (srov. § 1653 a § 1567 odst. 2 OZ).¹¹ Odpovídá také novější německé literatuře (odkazující na § 2320 BGB¹²).¹³

Uvedené řešení, i kdybychom pro něj neměli inspiraci v BGB, vychází ze zásady reprezentace a najde uplatnění také u dalších otázek (např. v situaci, kdy povinný díl zletilého potomka nabývají jeho potomci, vzniká otázka, zda jim tento povinný díl náleží ve výši ¾ dědického podílu nebo pouze ¼ jako jejich předku¹⁴).

d) Konečně existuje ještě další možnost zamezení „dvojího zvýhodnění“, která dosud v literatuře myslím nebyla zmíněna – dědic by mohl odmítnout s výhradou povinného dílu pouze v případě, kdy nemá potomky, resp. tito potomci (vnuci zůstavitele) z nějakého důvodu nenabývali dědictví. Šlo by o teleologickou redukci § 1485 odst. 1 OZ z důvodu zamezení „dvojího zvýhodnění“. Obdobný (výslovně upravený) přístup se uplatňuje u práva potomka na nutnou výživu (§ 1665 OZ), které „nemá ten, na jehož místě dědí jeho potomek, nebo je-li jeho potomek na jeho místě povolán k povinnému dílu“ (stejně § 795 původního ABGB a § 608 Osnovy 1937), což souvisí se vzájemnou vyživovací povinností předků a potomků.

Dospělo by se tak v konečném důsledku k řešení, které zastává již tradičně švýcarská, nově rakouská a až na výjimky (§ 2306 BGB) také německá úprava, kdy je vyloučena možnost odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu a uplatňuje se formální reprezentace. Takové řešení by konvenovalo principu zachování hodnot a univerzální sukcese.

IV. ÚČEL A VÝHLED

V neposlední řadě stojí za úvahu, jaký je účel či využití institutu odmítnutí s výhradou povinného dílu. Zatímco u běžného odmítnutí dědictví to bude většinou obava z předlužení pozůstalosti a s tím spojených komplikací (viz důvodovou zprávu), u odmítnutí s výhradou (kde důvodová zpráva mlčí) to podle mého názoru bude spíše předání majetku a s tím i spojené odpovědnosti na další generace (ovšem s „odstupným“).¹⁵ Také z tohoto důvodu se mi varianta sub c) zdá vhodnější než varianta sub d).

Může však nastat také situace, kdy potomek odmítá dědictví z obavy z předlužení, ale pro jistotu uplatní výhradu povinného dílu, pokud by se ukázalo, že jeho obava byla lichá. To bude přinášet nejen komplikace v dědickém řízení, ale také to je možné vnímat jako projev neúcty k zůstaviteli-rodici. Domnívám se, že by *de lege ferenda* bylo vhodnější zrušit či omezit možnost odmítnutí s výhradou povinného dílu a důsledně provést zásadu univerzální sukcese (viz § 1489 OZ), jak k tomu přistoupili při poslední novele dědického práva v Rakousku.

V. SHRUTÍ

Z možných řešení situace, kdy nepominutelný dědic odmítl dědictví s výhradou povinného dílu, podle mého názoru nejvíce odpovídá znění zákona, zásadám dědického práva a v neposlední řadě i ekvitě výklad, že by potomci odmítajícího nepominutelného dědice dědili, hradili by však výlučně jeho povinný díl. ■

9 Srov. u vydědění v dobrém úmyslu (§ 1647 OZ) či u započtení darování předkům (§ 1661 odst. 2 OZ), nikoliv již potomkům (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 486/2012, představené R. Fialou v minulém čísle *Ad Notam*, s. 23–26).

10 Blíže: Plašil, F., op. cit. sub 2, s. 21.

11 Uvedené řešení však neodporuje ani § 1653 OZ („Byl-li nepominutelný dědic zkrácen nebo opominut, přispějí dědici i odkazovníci k vyrovnání jeho práva poměrně“), neboť v případě, kdy nepominutelný dědic odmítne dědictví, nebyl ani zkrácen, ani opominut, ale povinný díl mu byl zanechán v podobě dědického podílu.

12 § 2320 Pflichtteilslast des an die Stelle des Pflichtteilsberechtigten getretenen Erben [Závazek z povinného dílu dědice, který nastoupil na místo oprávněného k povinnému dílu]
(1) Wer anstelle des Pflichtteilsberechtigten gesetzlicher Erbe wird, hat im Verhältnis zu Miterben die Pflichtteilslast und, wenn der Pflichtteilsberechtigte ein ihm zugewendetes Vermächtnis annimmt, das Vermächtnis in Höhe des erlangten Vorteils zu tragen. [Kdo se místo oprávněného k povinnému dílu stane zákonným dědicem, nese ve vztahu ke spoludědicům závazek z povinného dílu, a pokud oprávněný z povinného dílu přijme jemu přidělený odkaz, pak nese i výhodu ve výši získané tímto odkazem.]
(2) Das Gleiche gilt im Zweifel von demjenigen, welchem der Erblasser den Erbteil des Pflichtteilsberechtigten durch Verfügung von Todes wegen zugewendet hat. [Totéž platí v pochybnostech o tom, komu zůstavitel zanechal poručením pro případ smrti dědický podíl náležející oprávněnému k povinnému dílu.]

13 Kromě literatury (Plašil, F., op. cit. sub 2, s. 21, pozn. 34) dále srov. Lange, K. W. Komentář k § 2306 a 2320. In *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 9, Erbrecht: §§ 1922–2385, §§ 27–35 BeurkG*. 4. Auflage. München : C. H. Beck, 2004, s. 1850 an., zvl. s. 1858 a s. 1947 an. (obdobně v 7. vyd. z roku 2017). Jsem přesvědčen, že novější názory německé literatury dříve či později zohlední také německá judikatura.

14 Srov. Svoboda, J. Komentář k § 1643. In *Občanský zákoník IV. Dědické právo* (§ 1475–1720). Komentář. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 405 an.

15 Srov. Eliáš, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava : Sagit, 2012, s. 610.

Opět ke svěřenskému nástupnictví

Mgr. Markéta Nývltová

S VELKÝM ZÁJMEM JSEM SI PŘEČETLA ČLÁNEK Mgr. VOJTĚCHA NOVOBILSKÉHO UVEŘEJNĚNÝ V ČASOPISU AD NOTAM Č. 6/2016, V KTERÉMŽTO ČLÁNKU SE KOLEGA VĚNUJE OTÁZCE SVĚŘENSKÉHO NÁSTUPNICTVÍ V ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI. JDE JISTĚ O VÍTANOU POMOC PŘI ŘEŠENÍ TÉTO PROBLEMATIKY, A TO TÍM SPÍŠE, ŽE ZÁKONODÁRCE, DLE MÉHO NÁZORU, NEPOJAL NOVÝ, A JISTĚ ŽÁDOUCÍ, INSTITUT SVĚŘENSKÉHO NÁSTUPNICTVÍ TAK, ABY ZABRÁNIL POCHYBNOSTEM PŘI JEHO APLIKACI. TÍMTO SVÝM PŘÍSPĚVKEM BYCH SI DOVOLILA NA ČLÁNEK PANA KOLEGY REAGOVAT, NEBOŽ S NĚKTERÝMI V ČLÁNKU PROJEVENÝMI NÁZORY NE ZCELA SOUHLASÍM, MÁM ZA TO, ŽE PROBLEMATIKA PROBÍRANÉHO INSTITUTU NEBYLA JEŠTĚ VYČERPÁNA, A SÁM AUTOR VYZVAL ČTENÁŘE K POLEMICE.

Ve svém příspěvku k danému tématu se věci, pro přehlednost, budu zabývat postupně dle rozčlenění, které zvolil Mgr. Novobilský.

K BODU 1.1 ÚČASTENSTVÍ NÁSLEDNÉHO DĚDICE

Nemohu se ztotožnit s tím, že následný dědic není, až na výjimky v článku uvedené, účastníkem prvního řízení o pozůstalosti.

■ Již § 6 zákona o zvláštních řízeních soudních uvádí, že účastníkem je ten, o jehož právech a povinnostech má být v řízení jednáno. V § 185 zákona o zvláštních řízeních soudních se uvádí, že v rozhodnutí o dědictví soud rovněž uvede ... zda byla nařízena dědická posloupnost zřízením svěřenského nástupnictví ... kdo byl povolán jako následný dědic a za jakého předpokladu. Z toho se mi nedaří dovodit, že se nejedná o právech a povinnostech následného dědice. Vždyť tomuto dědici nelze vzít možnost, aby již v prvním řízení dědictví odmítl, nepřál by si být kdekoliv uváděn a být se zůstavitelem spojován. Tehdy by k svěřenskému nástupnictví vůbec ani nedocházelo a mezi před-

ním a předpokládaným následným dědicem by zavládla právní jistota. Pokud bychom následnému dědici nedali možnost dědictví přijmout či odmítnout, přední dědic by i po mnoho roků byl v nejistotě, zda má či nemá pozůstalost někomu odevzdat. Jsem si vědoma toho, že následný dědic ani nemusí ještě ani žít, pak však jde o osobu, která nemá právní subjektivitu a konkrétně o jeho právech nemůže být v řízení jednáno tak, jak § 6 zákona o zvláštních řízeních soudních předpokládá. Dále jsem si vědoma § 194 zákona o zvláštních řízeních soudních, v němž se uvádí, že *rozhodné skutečnosti se posuzují ke dni, kterým pominulo odsunutí dědického práva*. Co to jsou rozhodné skutečnosti, však zákon nepraví a mám za to, že jde spíš o skutečnosti spojené s přechodem majetku než otázky uplatnění dědického práva. Sama si slova „odsunutí dědického práva“ vykládám tak, že i **následnému dědici vzniklo právo na pozůstalost**, a to smrtí zůstavitele (§ 1475 a § 1479 občanského zákoníku – toto ustanovení platí pro všechny dědice), **odloženo je však právo dědictví převzít** (§ 1512 občanského zákoníku – toto ustanovení platí jen pro dědice následného).

■ V § 110 zákona o zvláštních řízeních soudních se uvádí, že účastníci jsou ti, o nichž lze důvodně mít za to, že jsou zůstavitelovými dědici. O tom, že by to měli být jen přední dědici, se neuvádí nic. Nedovedu si představit, že by tento dědic mohl být zbaven možnosti uplatnění práva, a to i proti jiným osobám, jak to předpokládá § 1672 občanského zákoníku. Vždyť ta listina, která jeho právo dědictví převzít odsunula, nemusí být vůbec platná např. pro duševní nezpůsobilost zůstavitele, pro zfalšování písma apod.

■ Dle § 1674 občanského zákoníku nemůže zůstavitel dědici odejmout právo na výhradu soupisu, aniž by pro následného dědice byla vytvořena speciální úprava. Pokud by Mgr. Novobilský nedal možnost uplatnit výhradu soupisu následnému dědici, krátil by jeho právo více než sám zůstavitel. Lze si přeci představit situaci, za níž by přední dědic výhradu soupisu neuplatnil a nevyžádal ani konvokaci věřitelů, čímž by na dědictví „svolal“ aktivity věřitelů bez možnosti např. poměrného uspokojení. Následný dědic by na takovou situaci nemohl vůbec reagovat, ačkoliv i on odpovídá za pasiva, a dokonce je povinen uhradit přednímu dědici poměrně to, co přední dědic vynaložil na úhradu dluhů? Následný dědic by ani nemohl pasiva popřít co do důvodu či výše?

Mgr. Markéta Nývltová

■ notářská kandidátka JUDr. Miluše Peterkové, notářky v Praze

K BODU 1.2 SVĚŘENSKÉ NÁSTUPNICTVÍ OMEZUJÍCÍ POVINNÝ DÍL NEPOMINUTELNÉHO DĚDICE

Na základě poznatků z praxe se domnívám, že tato otázka bude v řízení o pozůstalosti se svěřenským nástupnictvím činit největší potíže. Dosud jsem se setkala s těmito dvěma typy testátorů, kteří hodlali institut svěřenského nástupnictví užít:

1. Osoba pokročilého věku žijící v manželství, vlastnicí s manželem či manželkou byt v osobním vlastnictví a jinak nic cenného. Takový člověk povolá manželku či manžela za předního dědice s tím, že po partnerově smrti byt nabydou děti, případně vnuci. Takový testátor chce, aby jeho partner v klidu v bytě dožil. Ví, že jeho manželka či manžel nemají z čeho vyplatit potomkům podíly. Pozůstalostní řízení pak předpokládám jako vesměs neproblematické, neboť i děti (zpravidla společné oběma manželům) chápou danou situaci a s odložením nabytí dědictví souhlasí.
2. Osoba jakéhokoliv věku žijící v druhém či dalším manželství s mladší, či výrazně mladší, manželkou či manželem. Takový člověk touží, aby tento partner dostal vše a aby děti z předchozích manželství nedostaly nic. Důvod pro vydědění neshledává, nepominutelný podíl dát nechce a svým způsobem by vítal, kdyby následný dědic nepřežil dědice předního. Zde nastávají problémy, zda, kdy a jak má být vyplacen nepominutelný podíl.

Kolega ve svém článku uvažuje o dvou možnostech, jak zůstavitel obmyslí svého nepominutelného dědice:

a) O tom, že tento dědic je povolán přesně ke svému nepominutelnému podílu, avšak k tomuto podílu je zřízeno svěřenské nástupnictví. Zde kolega uvažuje o tom, že svěřenské nástupnictví vůbec nevznikne, nepominutelný dědic získá svůj majetek již v prvním řízení.

b) O tom, že tento dědic je povolán k více majetku než ke svému nepominutelnému podílu, avšak k tomuto podílu je zřízeno svěřenské nástupnictví. Zde kolega uvažuje o tom, že svěřenské nástupnictví vznikne jen k tomu, co nepominutelný podíl převyšuje, a nepominutelný dědic získá svůj nepominutelný podíl již v prvním řízení.

Není však uvažována varianta třetí, dle mé praxe nejčastější, a to, že zůstavitel své nepominutelné dědice vůbec za přední dědice nepovolal, ale nabytí dědictví jim odložil po úmrtí dědice předního či po dlouhé době. Zde se jeví jako zcela klíčová otázka to, **zda nepominutelný podíl musí či nemusí být vyplacen již v prvním řízení**. Z § 1644 občanského zákoníku plyne, že k omezení povinného dílu nepominutelného dědice se nepřihlíží. Může být však tvrzeno, že zůstavitel tím, že povinný díl, a třeba ještě víc, svému dědici nařídil, byť s odkládacím účinkem, splnil svoji povinnost pamatovat na potomka, a že tedy nepominutelný dědic není ve svých právech na povinný díl omezen. Zkusím uvážit praktické dopady toho, zda nepominutelný podíl musí či nemusí být vyplacen již v prvním řízení, na shora uvedené modelové situace ad 1. a 2. shora:

Ad 1.: Nepominutelní dědici chápou, že není z čeho jim povinné díly vyplatit, povinné díly v prvním řízení nežadají a po smrti předního dědice nabydou celé dědictví, tedy dostanou 100 % zůstavitelova majetku. Domnívám se, že takto se realizuje základní a ryzí princip svěřenského nástupnictví. K věci lze ještě konstatovat, že pokud by nepominutelní dědici uplatnili nárok na povinný díl, tento jim byl přisouzen, avšak nebylo by z čeho jej vyplatit, mohli by vést exekuci na majetek, který přední dědic nabyl. Tento přední dědic vesměs není oprávněn s nabytým majetkem disponovat, takže by ho nemohl dobrovolně prodat a podíly vyplatit. Tudíž následní dědici by vedli exekuci na majetek, který by časem měl být jejich, a tím by si nabytí tohoto majetku v jeho celosti vlastně zmařili.

Ad 2.: Nepominutelní dědici se k věci postaví jako ad 1., postup je tak stejný, a pokud předního dědice přežijí, nabydou 100 % svého podílu. Pokud snad podlehnou myšlence, často i důvodné, že předního dědice nemusí přežít, hodlají získat povinný díl v prvním řízení. Zde je může přední dědic vyplatit ze svého soukromého majetku a dědictví jako celek uchovat. Tito dědici nabydou tedy ihned 25 % z čisté ceny a v případě, že by předního dědice přežili, pak nabydou ještě 100 % zůstavitelova majetku, tedy jejich zisk z pozůstalostního řízení bude činit 125 %. Pokud přední dědic nebude schopen nárok následných dědiců uspokojit ze svého výlučného majetku, nepominutelní dědici povedou exekuci na majetek zděděný, např. na shora uvedený byt. Byt je

tedy exekučně prodán, vůle zůstavitele na zajištění bydlení předního dědice je zcela zmařena, z dědictví zbyde méně, než bylo očekáváno. Pokud následní dědici přežijí předního dědice a nabydou zbytek dědictví, získají tedy ihned 25 % a následně 75 %, tj. celkem 100 %.

Mám za to, že řešení shora uvedených situací nastíní až judikatura, testátoři však po nás chtějí informace již nyní. Mám za to, že je třeba se seznámit se všemi možnými variantami, já sama nevím, ke které z nich se zcela přiklonit. S ohledem na shora popsané konstrukce mám spíše za to, že i následný dědic je dědicem, je obmyšleným z vůle zůstavitele a že, je-li dědicem následným povoláním nejméně k povinnému dílu, je takto na jeho nárok pamatováno a svůj podíl by měl čerpat až v následném řízení.

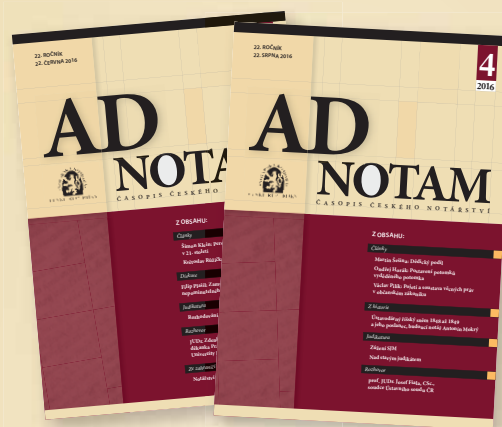
K BODU 2.1 NÁSLEDNÉ ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI

V tomto bodu autor naukově popsal předpokládaný proces. Postrádám však úvahu o tom, jak „technicky“ soud rozhodne o povinnosti následného dědice přispět poměrně přednímu dědici na úhradu dluhů či povinného dílu, a to zejména za situace, kdy přední dědic již nežije. Jeví se jako zřejmé, že pokud přední dědic již nežije, nemůže být účastníkem následného řízení a za něho v tomto řízení jedná jeho dědici. Jde však o to, zda soud doslovně „rozhodne o povinnosti následného dědice přispět poměrně přednímu dědici“. Pak by přisouzená suma byla předmětem projednání, či dodatečného projednání, pozůstalosti po předním dědici. Nabízí se proto i řešení, zda soud vypočtenou povinnost následného dědice nepřisoudí přímo dědicům předního dědice. Toto řešení se z procesního hlediska řešení nároků mezi živými účastníky jeví jako praktičtější. Z hlediska práva hmotného však naráží na problém výše podílů dědiců předního dědice, které se řeší v řízení o pozůstalosti po dědici předním.

ZÁVĚREM

Podstatou mé polemiky s článkem Mgr. Vojtěcha Novobilského je otázka, zda vlastně následný dědic je dědic i v prvním, řeklo by se v základním dědickém řízení. Pokud dědicem je, a já se domnívám, že ano, tak je i účastníkem řízení viz část 1.1, a tudíž mu nepominutelný podíl nemusí být vyplacen již v prvním řízení, viz část 1.2 mého článku. Toto je klíčová stěžejní otázka, kterou zákonodárce zcela přehlédl a kterou my už buď v nějakém řízení o pozůstalost řešíme, či budeme v blízké budoucnosti řešit.

Jak jsem již uvedla, článek Mgr. Vojtěcha Novobilského mě velice zaujal a podnítil k přemýšlení o novém institutu našeho práva, jakož i o dalších souvislostech. Velice by mě potěšilo, kdyby i můj příspěvek vedl k zamyšlení a diskuzi. Víím, že tento nový institut je v podstatě staronový, a jeho aplikace by možná mohla navázat na dřívější praxi. Tímto si však nejsem zcela jistá s ohledem na změny v občanském, a zejména rodinném životě, ke kterým došlo v posledních desetiletích. ■

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Ad Notam,
věnujte prosím pozornost následujícím instrukcím:

Příspěvky

Vaše příspěvky prosím zasílejte výhradně elektronicky na adresu prispevky.adnotam@nkr.cz, a to ve formátu .doc nebo .rtf, nikdy ve formátu .pdf.

Texty a tabulky

Odstavce textu oddělujte pouze enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzivou, nikoliv tučnou kurzivou, nikoliv proložení, podtržením, ani verzálkami, s vyznačováním pokud možno šetřete. Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“. Použití tabulek je možné, např. i vložením tabulky z MS Excel.

Fotografie a ilustrace

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu .jpg, .tif nebo .eps. Fotografie musejí mít rozlišení nejméně 300 dpi. Obrazový materiál nekládejte přímo do dokumentů.

Ke každému příspěvku, prosím, připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován, pokud publikován byl, uveďte prosím kde a kdy
- telefonické a e-mailové spojení na Vás
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o Vašem profesním působení, případné akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- zda požadujete zaslání příspěvku k autorizaci (je možné pouze při zaslání příspěvku do redakční uzávěrky)

(Formulář pro autory naleznete na <https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/instrukce-pro-autory>)
Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů. ■

Redakce Ad Notam

Z JUDIKATURY NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČR

Státní příspěvková organizace jako dědic

I. STÁTNÍ PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE JE ZPŮSOBILÁ K DĚDĚNÍ ZE ZÁVĚTI.

II. POKUD JE STÁTNÍ PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE V ZÁVĚTI URČENA DĚDICEM, VYPLÝVÁ Z TOHO JEJÍ ÚČASTENSTVÍ V ŘÍZENÍ O DĚDICTVÍ.

**Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2017,
sp. zn. 21 Cdo 1003/2016**

Žalobkyně se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 4 dne 17. 2. 2014 domáhaly určení, že žalované nejsou dědici zůstavitele J. J., zemřelého dne 14. 11. 1997 (dále též jen „zůstavitel“). Žalobu odůvodnily zejména tím, že „závěť, kterou zůstavitel odkázal veškerý svůj majetek na charitativní účel, dle jeho úsudku „těm nejubožejším a nejpotřebnějším“, a to je „Dětské onkologii v Praze Motole“, je datována dnem 27. 8. 1993“, že „žádná ze žalovaných však nepřichází v úvahu jako dědic po zůstaviteli“, že „dědic může být jen existující subjekt práva“, že „žalovaná ad 2) vznikla podle údajů nadačního rejstříku až dnem 26. 2. 1999, tedy jak po dni pořízení předmětné sporné závěti, tak po dni smrti

zůstavitele, a nemůže být tedy v daném případě dědicem“, že „pokud jde o dědickou způsobilost Fakultní nemocnice v Motole, respektive o její způsobilost být účastníkem předmětného dědického řízení, tak je třeba konstatovat, že jde o příspěvkovou organizaci“, že „tyto organizace nemají vlastní majetek“, že „nabývají majetek pro stát“, že „dědicem tedy nemůže být subjekt, který není oprávněn mít vlastní majetek“, že „Dětská onkologie v Praze Motole, jak je dědic označen v závěti, je „nonsubjektem“, neboť nemá způsobilost mít práva a povinnosti“, že „předmětná závěť je neplatná pro její neurčitost“, že navíc „zůstavitel nebyl způsobilý pořídit o svém majetku závěť, když v rozhodné době jednal v duševní poruše, která jej činila k tomuto právnímu úkonu neschopným“, a že „se v průběhu života opakovaně léčil na psychiatrii, jeho stav se postupně zhoršoval, trpěl paranoidními bludy“.

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 8. 4. 2015, č. j. 32 C 94/2014-72, žalobě částečně vyhověl, když rozhodl, že „se určuje, že 1. žalovaná není dědicem zůstavitele J. J., zemř. dne 14. 11. 1997“ (výrok I.) a že „žaloba s tím, aby soud určil, že 2. žalovaná není dědicem zůstavitele J. J.,

zemř. dne 14. 11. 1997, se zamítá“ (výrok II.); dále rozhodl, že „žalobkyně jsou povinny společně a nerozdílně zaplatit 2. žalované náklady řízení ve výši 10 164 Kč k rukám JUDr. Jaromíra Kaina, advokáta, do tří dnů od právní moci rozsudku“ (výrok III.) a že „žalobkyně a 1. žalovaná vůči sobě navzájem nemají právo na náhradu nákladů řízení“ (výrok IV.). Zabýval se otázkami, zda „uvedená závěť je dostatečně určitá“, zda „žalované jsou subjekty způsobilými nabýt dědictví“ a zda „zůstavitel v době pořízení závěti netrpěl žádnou duševní poruchou, která by ho činila k tomuto úkonu nezpůsobilým“. Vycházel z toho, že „v závěti je zcela jasně uvedeno, že zůstavitel chtěl veškerý svůj majetek odkázat Dětské onkologii v Praze Motole“, že „slovním i jazykovým výkladem lze dospět k závěru, komu zůstavitel chtěl svůj majetek odkázat“, a proto je „závěť dostatečně určitá a srozumitelná“. Uvedl, že „oba žalované subjekty jsou způsobilými nabývat dědictví“, že „co se týká první žalované, tak v řízení bylo prokázáno, že je příspěvkovou státní organizací, která byla zřízena již v roce 1990“, že „pokud tato příspěvková organizace hospodaří s majetkem státu, je schopná a způsobilá být i subjektem dědění, neboť s nabytým majetkem z dědictví může sama ve svůj prospěch hospodařit“, a že „co se pak týká druhé žalované, u té byla její právní subjektivita rovněž prokázána, neboť byla zřízena již v roce 1990 zřizovací listinou a z jejího statutu rovněž vyplývá, co je přesně jejím účelem“. Dále uvedl, že „nebylo prokázáno, že by zůstavitel J. J. v době pořízení závěti trpěl jakoukoli duševní chorobou či poruchou, která by ho činila k tomuto právnímu úkonu nezpůsobilým“. Uzavřel, že „Fakultní nemocnice v Motole jako příspěvková organizace zahrnuje i dětskou onkologii, nicméně dětská onkologie není samostatný právní subjekt“, že „pokud by byla jako závětí povolaný dědic určena první žalovaná, neskýtá odkázání majetku první žalované jistotu, že by veškeré prostředky byly použity výhradně ve prospěch dětské onkologie, neboť žalovaná se skládá z mnoha oddělení a jednotlivá oddělení nemají právní subjektivitu, tudíž nemají samostatné hospodaření“, a že naopak „co se týká druhé žalované, tak z jejího statutu zcela jasně vyplývá, že jejím jediným účelem je materiální a finanční zabezpečení dětského onkologického oddělení Fakultní nemocnice v Praze Motole“.

K odvolání žalobkyně a) a žalované 1) Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 21. 10. 2015, č. j. 72 Co 254/2015-132, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. tak, že „žaloba, aby soud určil, že 1. žalovaná Fakultní nemocnice v Motole není dědicem zůstavitele J. J., zemřelého dne 14. 11. 1997, se zamítá“, a rozhodl, že „se určuje, že 2. žalovaná Nadace „Národ dětem“ není dědicem zůstavitele J. J., zemřelého dne 14. 11. 1997“; zároveň rozhodl, že „ve vztahu mezi žalobkyněmi a první žalovanou nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů“, že „druhá žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni a) na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů 16 940 Kč, a to do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám Mgr. Matěje Haranty, advokáta“, a že „druhá žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni b) na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů 8 400 Kč, a to do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám JUDr. Jana Žateckého, advokáta“. Předně

vycházel ze zjištění, že „v České republice jsou na základě provedených auditů schválena dvě zdravotnická zařízení oprávněná poskytovat komplexní péči dětem a mladistvým se solidními nádory, lymfomy a hematologickými malignitami, a to Dětské onkologické centrum Fakultní nemocnice v Motole a Dětské onkologické centrum Fakultní nemocnice Brno“. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že „závěť ze dne 27. 8. 1993, pořízená zůstavitelem J. J., je dostatečně určitá a srozumitelná“, na rozdíl od soudu prvního stupně však vycházel z toho, že „je mimo jakoukoliv pochybnost, že zůstavitelem vyjádřená poslední vůle směřovala jednoznačně k tomu, aby veškerý jeho majetek po jeho smrti sloužil účelům dětské onkologie v Praze – Motole, tj. aby tento majetek připadl subjektu, který dětskou onkologii provozuje“, a že „z provedených důkazů naopak nevyplývá, že by zůstavitel v době pořízení závěti měl povědomí o existenci Nadace „Národ dětem“, tj. druhé žalované, která ani provozovatelem jakéhokoliv pracoviště dětské onkologie nikdy nebyla a není“. Uvedl, že „i když soud I. stupně, jak lze dovodit z odůvodnění napadeného rozsudku, neměl jakoukoliv pochybnost o úmyslu zůstavitele, přesto usoudil, že první žalovaná neskýtá jistotu, že by veškeré prostředky získané na podkladě předmětné závěti byly použity výhradně ve prospěch dětské onkologie“, že „však taková ničím nepodložená úvaha vedla jen k nepřipustnému způsobu interpretace poslední vůle zůstavitele“ a že „s takovou úvahou se nemohl ztotožnit“. Dále uvedl, že „naopak závěr soudu I. stupně o tom, že zůstavitel v době pořízení sporné závěti netrpěl jakoukoli duševní chorobou či poruchou, která by jej činila k tomuto úkonu nezpůsobilým, má oporu v provedeném dokazování a vyplývá především ze znaleckého posudku doc. MUDr. Karla Hynka, jenž se opírá právě o dostupné lékařské zprávy o zdravotním stavu zůstavitele, jejichž neprovedení k důkazu žalobkyně soudu I. stupně vytýká“, a že „o správnostech objektivních závěrů uvedeného znaleckého posudku nemá důvod pochybovat a souhlasí s tím, že dokazování v tomto směru nebylo nutné doplňovat“. Konečně odvolací soud vycházel ze závěru, že „1. žalovaná jako státní příspěvková organizace je subjektem způsobilým nabývat dědictví (srov. § 53 odst. 6 zák. č. 218/2000 Sb. a např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 21 Cdo 158/2007)“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně a) dovolání. Je přesvědčena, že „v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena právní otázka dědické způsobilosti státní příspěvkové organizace, zřízené před účinností zákona č. 219/2000 Sb., za situace, kdy k pořízení závěti i ke smrti zůstavitele došlo též před účinností výše uvedeného zákona“, že „se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, pokud jde o neplatnost závěti pro neurčitost ve vymezení okruhu dědiců, když ze závěti není dle jejího názoru zjiitelné, které určité osobě má zůstavený majetek připadnout“, a že „v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena otázka interpretačních mezí při úvaze o určitelnosti ustanovení dědice – právnické osoby“. Je toho názoru, že „právní otázku dědické způsobilosti státní příspěvkové organizace posoudil odvolací soud chybně“, že „citovaný judikát je v daném případě

neaplikovatelný z toho důvodu, že se nejedná o příspěvkovou organizaci kraje, ale o státní příspěvkovou organizaci, především však z toho důvodu, že v judikovaném případě šlo o řízení o dědictví po zůstaviteli, který pořídil závěť a zemřel po 1. 1. 2001, zatímco v daném případě se tak stalo před 1. 1. 2001, a tedy za účinnosti jiné právní úpravy, že „ze žádného ustanovení právních předpisů účinných ke dni 14. 11. 1997 nevyplyvalo, že by státní příspěvkové organizace mohly nabývat děděním věci či práva do svého vlastnictví“, a že „kromě výše uvedeného je třeba podotknout, že ani po roce 2001 není právní postavení státních příspěvkových organizací a příspěvkových organizací územních samosprávných celků vymezeno identicky“. Konečně namítá, že „předmětná závěť je neplatná pro neurčitost“, protože „se soudy obou stupňů vůbec nezabývaly otázkou, zda zůstavitel chtěl majetek odkázat dětem, které se léčily v rozhodném okamžiku na klinice dětské onkologie, právnické osobě, která kliniku provozuje, či neziskové organizaci, která shromažďuje prostředky pro veřejně prospěšný účel“. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že „se určuje, že 1. žalovaná Fakultní nemocnice v Motole není dědicem zůstavitele J. J., zemřelého dne 14. 11. 1997“, a potvrdil „v té části, kterou se určuje, že žalovaná 2. Nadace „Národ dětem“ není dědicem zůstavitele J. J., zemřelého dne 14. 11. 1997“.

Žalovaná 1) ve vyjádření k dovolání uvedla, že „v dosavadním řízení bylo zejména prokázáno, že má právní subjektivitu, měla ji i v době úmrtí zůstavitele a je způsobilá být dědicem“, že „v době sepsání závěti i v době úmrtí zůstavitele byla právnickou osobou odlišnou od státu, jedná za sebe a nemohla jednat za Českou republiku“ a že „v době pořízení závěti i v době úmrtí zůstavitele byla samostatnou příspěvkovou organizací, a nikoli státní rozpočtovou organizací (organizační složkou státu)“. Dále uvedla, že „výklad prezentovaný žalobkyní by vedl k tomu, že by nemohl být naplňován účel režimu nakládání s majetkem státu, vedl by k omezení potenciálu majetek státu udržovat a zvětšovat, a ve svém důsledku by znamenal diskriminaci státních příspěvkových organizací“ a že „režim nakládání s majetkem vyšších územně samosprávných celků jejich příspěvkovými organizacemi je založen na stejných principech jako režim nakládání s majetkem státu státními příspěvkovými organizacemi“. Konečně mimo jiné uvedla, že „ze závěti nelze dovodovat dědické právo nadace“, že „ze svědeckých výpovědí naopak vyplývá, že zůstavitel chtěl majetek odkázat zdravotnickému zařízení“, že „interpretace předestřená v dané věci Obvodním soudem pro Prahu 4 by navíc byla soudy v praxi v analogických případech velice těžko naplňována, neboť soudy nemají účinné nástroje k pátrání po tzv. nejpráhovějším třetím subjektu, který se prezentuje jako sponzor takového pracoviště“, a že „2. žalovaná se stala účastníkem řízení pouze náhodou, kdy reagovala na dopis notáře, který jí nebyl určen“. Žalovaná 1) navrhla, aby Nejvyšší soud České republiky dovolání odmítl, příp. zamítl.

Žalobkyně b) ve vyjádření k dovolání uvedla, že souhlasí s názorem, že „závěť zůstavitele je neplatná pro neurčitost v určení povolaného dědice, kdy ani výkladem nelze dovo-

dit, kdo se má stát dědicem zůstavitele“. Navrhla, aby dovolací soud „napadené rozhodnutí zrušil“, příp. „změnil ve výroku I. v té části, kterou se zamítá žaloba, aby soud určil, že Fakultní nemocnice v Motole není dědicem zůstavitele tak, že se určuje, že první žalovaná není dědicem zůstavitele“, a „potvrdil v té části, kterou se určuje, že druhá žalovaná není dědicem zůstavitele“.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníci řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Z hlediska skutkového stavu (správnost skutkových zjištění přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.) bylo v projednávané věci z obsahu spisu mimo jiné zjištěno, že zůstavitel pořídil dne 27. 8. 1993 vlastnoruční závěť, již odkázal všem svému majetku „na charitativní účel“, podle jeho úsudku „těm nejobojejším a nejpotřebnějším, a to je ‚Dětské onkologii‘ v Praze Motole“, a v níž dále uvedl, „aby za tu částku, za kterou třeba tu zahradu prodají, nakoupili léky, hračky, přístroje a jiné zařízení, prostě vše pro to, aby ty léta života, co mají ty děti ještě před sebou, užily, pokud možno, bez bolesti“.

Za tohoto skutkového stavu bylo v posuzované věci pro rozhodnutí soudů významné vyřešení právní otázky, zda státní příspěvková organizace může být dědicem ze závěti. Protože tato otázka hmotného práva v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobkyně a) je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Vzhledem k tomu, že zůstavitel J. J. zemřel dne 14. 11. 1997, použije se při děděním po zůstaviteli právo platné v den jeho smrti, tedy zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, účinný do 31. 12. 1997 (dále jen „obč. zák.“; srov. § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Podle § 477 odst. 1 obč. zák. v závěti zůstavitel ustanoví dědice, popřípadě určí jejich podíly nebo věci a práva, které jim mají připadnout. Nejsou-li podíly více dědiců v závěti určeny, platí, že podíly jsou stejné.

Závěť je projev vůle, kterým zůstavitel činí pro případ své smrti pořízení o svém majetku; podstatnou obsahovou náležitostí tohoto projevu vůle je ustanovení dědice (dědiců) k celému majetku zůstavitele nebo k jeho poměrné části, popřípadě k jednotlivé věci nebo jiné hodnotě, anebo nařízení jiného způsobu naložení se zanechaným majetkem (zřízení nadace). Osoba dědice musí být v závěti identifikována dostatečně určitě, tj. tak, aby v okamžiku smrti zůstavitele nebyla zaměnitelná s jakoukoli jinou osobou.

Vznikne-li pochybnost o obsahu právního úkonu závěti z hlediska jeho určitosti nebo srozumitelnosti (např. v označení konkrétních dědiců či určení jejich dědických podílů, popřípadě ve vymezení majetku, o němž je pořízováno), je třeba se pokusit pomocí výkladu právního úkonu o odstranění takové nejistoty a vedle znění textu listiny zjišťovat všechny okolnosti, za nichž byl projev vůle o ustanovení závětního dědice učiněn, lze-li z nich dovodit skutečnou vůli pořizovatele závěti (srov. např. rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 7. 1977, sp. zn. 4 Cz 22/77, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 44, ročník 1979, rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 1983, sp. zn. 4 Cz 73/82, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 49, ročník 1984, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 12. 2002, sp. zn. 30 Cdo 1143/2002, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2094/2015).

K otázce určitosti závěti pořízené zůstavitelem dne 27. 8. 1993 se Nejvyšší soud vyjádřil již ve svém zrušujícím rozsudku ze dne 20. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 142/2006, vydaném v řízení o vydání dědictví předcházejícím posuzované věci, když konstatoval, že na základě zjištěného stavu a obsahu závěti v řízení o dědictví po zůstaviteli soud správně jednal se zástupcem Nadace „Národ dětem“, jejíž základní činností je „humanitární pomoc nemocným dětem hospitalizovaným na Klinice dětské onkologie Fakultní nemocnice v Praze“, i s Fakultní nemocnicí v Motole – Klinikou dětské onkologie. Vyslovil přitom závazný právní názor, že „soud v dědickém řízení měl s těmito subjekty jednat jako s účastníky řízení i nadále“, jelikož „z obsahu sporné závěti bylo zřejmé, že jeden z těchto subjektů je závětí povoláným dědicem“. Na uvedeném názoru nemá dovolací soud nadále důvod cokoli měnit, neboť je nepochybně v souladu s jeho ustálenou rozhodovací praxí (viz výše).

Pokud pak v projednávané věci odvolací soud při určení dědice vycházel z toho, že „zůstavitelem vyjádřená poslední vůle směřovala jednoznačně k tomu, aby jeho majetek po jeho smrti připadl subjektu, který dětskou onkologii provozuje“, že „tímto subjektem byla nepochybně Fakultní

nemocnice v Motole“, a uzavřel, že „1. žalovaná jako státní příspěvková organizace je subjektem způsobilým nabývat dědictví“, je tento závěr – i za situace, kdy k pořízení závěti i ke smrti zůstavitele došlo před 1. 1. 2001 – dovolatelkou zpochybňován neodůvodněně.

Právní úpravu hospodaření s majetkem státu původně představoval zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „hospodářský zákoník“), a prováděcí vyhláška č. 119/1988 Sb., o hospodaření s národním majetkem, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „vyhláška č. 119/1988 Sb.“), a vyhláška č. 61/1986 Sb., o prozatímní správě národního majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 61/1986 Sb.“). Ke dni 1. 1. 1992 byl hospodářský zákoník zrušen zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, v jehož § 761 odst. 1 bylo výslovně uvedeno, že právo hospodaření státních organizací s majetkem státu se do vydání nové úpravy řídí dosavadními předpisy.

Podle § 64 odst. 1 a 2 hospodářského zákoníku národním majetkem jsou věci ve vlastnictví státu, majetková práva státu a majetková práva státních organizací. K jednotlivým věcem, pohledávkám a jiným majetkovým právům státu mají státní organizace právo hospodaření.

Podle § 3 odst. 1 vyhlášky č. 119/1988 Sb. organizace mohou nabývat bezúplatně věci.

Podle § 3 odst. 2 téže vyhlášky organizace mohou přijmout od občanů nabídku daru věci movité (včetně peněz) a nabídku daru budov, staveb, popřípadě pozemků, na kterých jsou postaveny, nádvoří a přístupových cest.

Podle § 3 odst. 4 téže vyhlášky přijetím nabídky podle předchozích odstavců vzniká organizaci právo hospodaření.

V souladu s názorem vysloveným v právní literatuře umožňovala právní úprava platná do 1. 1. 2001 hospodaření organizací s majetkem bezúplatně nabytým nejen darováním, ale i děděním, protože konkrétně situaci, kdy nebylo patrné, které organizační složce nebo státní organizaci přísluší hospodaření s nabytým majetkem (např. proto, že v závěti byl jako dědic ustanoven stát bez označení organizační složky nebo státní organizace, která měla být příslušná s takovým majetkem hospodařit) [k tomu srov. právní názor vyjádřený v Plíva, S. *Hospodaření s majetkem státu*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 55], řešila specificky institutem prozatímního hospodaření s majetkem státu (nabytým na základě závěti zůstavitele podle § 476 a násl. obč. zák.), podrobněji upraveným ve vyhlášce č. 61/1986 Sb.

I když pojem „právo hospodaření“ nebyl ve zmíněných právních předpisech (a ani v jiných právních normách) definován, lze – s přihlédnutím k jeho úpravě v citovaných předpisech – dovodit, že uvedené právo v sobě zahrnuje

lo jak oprávnění věc držet, užívat ji, nakládat s ní, tak i řadu povinností směřujících k zachování, účelnému využívání a ochraně takové věci, včetně uplatňování a hájení tohoto práva v řízení před soudy a jinými orgány. Dovolací soud zastává názor, že subjekty, jimž příslušelo právo hospodaření s národním majetkem, byly oprávněny činit hmotněprávní a procesněprávní úkony svým jménem ve všech věcech, kdy byla nesporná existence vlastnického práva státu, a to včetně soudních žalob. Tyto subjekty nebyly pasivně ani aktivně legitimovány pouze v žalobách, které se týkaly samotné existence vlastnického práva státu, tedy zejména v žalobách na určení vlastnického práva v případech, kdy toto vlastnické právo bylo zpochybňováno (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2001, sp. zn. 30 Cdo 958/2001).

Od 1. 1. 2001 nabytí účinnosti zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, který nahradil dosavadní neúplnou obecnou právní úpravu. Třebaže nová právní úprava hospodaření s majetkem státu opustila institut „práva hospodaření“, nemohla se vyhnout úpravě určení, kdo bude s konkrétními věcmi tvořícími majetek státu hospodařit; činí tak stanovením příslušnosti k hospodaření, jejímž základem musí být prokazatelné získání práva hospodaření před 1. 1. 2001 (čímž je bezpochyby zajištěna kontinuita s předchozí právní úpravou) nebo získání určitého majetku na základě nabyvacího titulu (tj. i děděním) organizační složkou nebo státní organizací pro stát od fyzické nebo nestátní právnické osoby.

Podle nové právní úpravy [představované rovněž § 53 odst. 1 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „rozpočtová pravidla“)] příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými hlavní činností a s peněžními prostředky přijatými ze státního rozpočtu pouze v rámci finančních vztahů stanovených zřizovatelem (pozn.: organizační složkou státu). Dále příspěvková organizace hospodaří mimo jiné s prostředky získanými jinou činností a peněžními dary od fyzických a právnických osob. Obdobně je i v § 28 odst. 1 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, upraveno hospodaření s peněžními prostředky příspěvkové organizace kraje, která může hospodařit i s majetkem nabytým děděním a je způsobilá být dědicem ze závěti (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 21 Cdo 158/2007).

Ustanovení § 53 odst. 6 rozpočtových pravidel pak podrobněji určuje podmínky hospodaření s majetkem státu tak, že příspěvková organizace je povinna do 3 pracovních dnů po připsání částky na její účet odvést do státního rozpočtu příjmy z prodeje a pronájmu nemovitého majetku České republiky, se kterým hospodaří, s výjimkou příjmů z prodeje nemovitého majetku, který příspěvková organizace nabytá (pozn.: pro stát) darem nebo děděním.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že státní příspěvkové or-

ganizace nadále sice nevlastní majetek (ten je ve vlastnictví státu), přesto jsou již výslovně vybaveny oprávněním činit vlastním jménem úkony, jimiž se uplatňují nároky z existence vlastnického práva státu k věcem, s nimiž přísluší organizacím hospodařit, a jsou vybaveny způsobilostí být i v těchto věcech účastníky řízení před soudy (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2913/2005, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 30 Cdo 366/2015, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 6, ročník 2016).

V této souvislosti je možné zmínit rovněž související judikaturu dovolacího soudu k postavení státních podniků, podle níž státní podnik je podle § 16 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění zákona č. 202/2002 Sb., oprávněn žalovat na určení, že stát je vlastníkem majetku, k němuž tento státní podnik vykonává právo hospodaření (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 28 Cdo 1895/2004), a podle níž rozhodnutí určující právo hospodaření s majetkem státu je i nadále (po 1. 1. 2001) způsobilým podkladem pro zápis vlastnických vztahů v katastru nemovitostí (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2003, sp. zn. 32 Odo 311/2002).

Vzhledem k obecnosti předchozí právní úpravy hospodaření s majetkem státu, která není v posuzované právní otázce se stávající úpravou v rozporu, pouze terminologicky i věcně zastaralá a stala se ve změnách společenských podmínkách jen obtížně aplikovatelnou, a s ohledem na citované judikaturní závěry dovolacího soudu je (logicky) třeba akceptovat závěr, že státní příspěvková organizace může (a mohla i před 1. 1. 2001) hospodařit s majetkem nabytým děděním a že ji tedy lze považovat za subjekt způsobilý k děděním ze závěti, pokud je v ní určena za dědice (srov. § 477 odst. 1 obč. zák.). Z toho pro ni pak vyplývá i postavení účastníka v (nesporném) řízení o dědictví.

Vzhledem k tomu, že rozsudek dovolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný a že nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad uvedených v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) nebo odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně a) podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl. ■

JUDr. Roman Fiala,
místopředseda Nejvyššího soudu ČR

JUDr. Martin Šešina:

„Na výsledky, k nimž notáři dospěli, můžeme být, myslím, hrdí.“

JUDr. Martin Šešina patří k těm výrazným osobnostem, které se celou generaci pohybovaly ve středu dění formujícího osudy českého notářství. Je všeobecně respektovaným odborníkem zejména v oblasti dědického práva a notářské veřejnosti je dobře znám z velkého množství přednáškových vystoupení a rozsáhlé publikační činnosti. Jeho obliba v notářských kruzích souvisí s jeho srozumitelnou a občas i kontroverzní a humornou prezentací svých názorů a postojů. Rozhovor s ním vedl emeritní notář JUDr. Karel Wawerka.

Milý Martine, znám Tvůj odpor k formalismu a byrokracii vůbec, přesto si myslím, že bychom v našem rozhovoru měli postupovat chronologicky. Známe se sice dlouho, ale na právnické fakultě – byť to bylo možné – jsme se nesetkali. Mohl bys úvodem našeho rozhovoru čtenářům přiblížit okolnosti, které Tě v šedesátých letech minulého století vůbec přivedly ke studiu práv, a vyjádřit své dojmy a vzpomínky na právnickou fakultu a její učitele v té době?

Od r. 1964 jsem studoval v Benešově na SVVŠ (Střední všeobecně vzdělávací škola, nyní gymnázium) a v posledním ročníku zavedl třídní učitel naši třídu na besedu k předsedovi Okresního soudu v Benešově. Já jsem tehdy koketoval s myšlenkou studovat archeologii, protože jsem o prázdninách brigádníčil jako student při vykopávkách na hradě Chvojen nedaleko od Benešova a tato práce mne velice bavila. To jsem ale nakonec zavrhl a pak jsem vůbec nevěděl, co mám dělat. Když jsem šel z té besedy domů, tak mi cestou před budovou naší sokolovny svítilo: „Jdi na práva“. A podal jsem si přihlášku na PF UK v Praze. Studium jsem ukončil v r. 1972.

JUDr. Martin Šešina (*1949)

- Narodil se v roce 1949 v Benešově.
- Po dokončení Právnické fakulty UK v Praze v roce 1972 nastoupil 1. 11. 1972 jako notářský čekatel v Benešově.
- Od roku 1976 byl státním notářem (později i vedoucím) v Benešově, od roku 1993 až do 30. 6. 2013 pak notářem tamtéž.
- V osmdesátých a na počátku devadesátých let minulého století působil na dlouhodobé stáži na Ministerstvu spravedlnosti, později pak v řadě funkcí v Notářské komoře České republiky.
- Po roce 2000 dlouhodobě působil v rámci přípravy nového občanského zákoníku jako člen komise pro dědické právo.
- V roce 2013 získal ocenění Právník roku pro oblast občanského práva, v roce 2013 obdržel medaili rytíře Randy udělovanou Jednotou českých právníků.
- Je hlavním autorem dílu věnovaného dědickému právu v komentáři k občanskému zákoníku vydaného v roce 2014 nakladatelstvím Wolters Kluwer a mnoha dalších publikací a odborných článků.

Na studiích jsem prožil ještě politické uvolnění šedesátých let, což se projevilo i na některých přednáškách, v roce 1968 také okupaci, studentskou stávkou. Na studium rád vzpomínám, nejraději na zkoušku z občanského práva u prof. Švestky a vzpomínám také na přednášky procesního práva prof. Česky. Jeho styl přednášení je pro mne vzorem. Na fakultě se mi velice líbilo. Co mě však mrzí dodnes, je to, že jsme neměli ve studijním plánu samostatné přednášky z římského práva. Byli jsme vlastně takoví nedoukové, neznali jsme latinu ani římské právo, základ právnických studií, studnici poznání práva vůbec. Místo toho jsme „studovali“ takové hámotiny jako dějiny KSČ, dějiny státu a práva socialistických zemí, politickou ekonomii. Chtělo to přednášky z římského práva nejméně po dva semestry, také semináře, a to vše zakončit státní zkouškou. Teprve ten, kdo ji zdolá, by mohl pokračovat dále. Studium práv bez studia římského práva, to je, jako kdyby na lékařské fakultě vypustili ze studijního plánu anatomii. Jak to bylo jiné oproti studiu za první republiky, to nyní vidím z učebnic římského práva, které jsem získal po úmrtí mého vedoucího státního notáře JUDr. Vasilu Temela od jeho rodiny. Autor píše česky, doprostřed věty vepíše latinský citát a pak opět pokračuje česky. Text nemá u latinského citátu hvězdičku a dole na stránce český překlad, protože autorovi bylo jasné, že to není třeba, protože každý student ovládal latinský jazyk. Snad je to již dnes lepší a římské právo se přednáší.

Další otázka se přímo nabízí – co Tě při výběru právnické praxe po skončení fakulty dovedlo právě k notářskému povolání?

Vedle našeho rodinného domu v Benešově bydlel notář JUDr. Vasil Temel s rodinou a já jsem se kamarádil s jeho starším synem. Když už jsem se rozhodl pro práva, měl jsem od počátku jasno v tom, co po studiích hodlám dělat – notáře. Věděl jsem, že notář nepíše noty, ale jaká je přesně náplň jeho činnosti, o tom jsem ještě krátce po započetí studia na právnické fakultě konkrétnější představu neměl. Přiznám se, že o některých věcech, týkajících se notářství, jsem neměl představu ani po absolvování fakulty. Například o existenci pozemkové knihy, střediska geodézie (nyní katastrální úřad).

Celý život jsi zůstal věrný notářské praxi v Tvém rodném městě – v Benešově. Není přitom tajemstvím, že právě toto město ve vzdálenosti 50 km od Prahy se stalo líhní i dalších silných notářských osobností – JUDr. Martina Foukala i JUDr. Miloslava Jindřicha. Čím si to vysvětluješ a jaké máš vzpomínky na vaše společné soužití na jednom notářském pracovišti?

JUDr. Miloslav Jindřich se přizpůsobil do Vysoké Lhoty u Čerčan, tedy blízko u Benešova a tak se nabízelo místo v Benešově. JUDr. Martin Foukal působil na Státním notářství Praha-západ, tam jsem jej jednou potkal na schodech v budově soudu pro Prahu-západ v Karmelitské ulici a on si stěžoval, že tam nemá uplatnění podle svých představ. Jelikož bylo v Benešově volné místo, dohodli jsme se, že nastoupí k nám do Benešova. Byl jsem tehdy vedoucím státním no-

tářem a Martina jsem hned po nástupu zaměstnal tak, že si na nedostatek práce již nemohl stěžovat. My tři jsme se posléze často scházeli, též při skleničce vína, a diskutovali nejen o naší práci, jejích problémech, o právu a o pracovních postupech, o organizaci práce apod. Spřátelili jsme se. V paměti mi stále leží situace, kdy jsem jako vedoucí státní notář odmítl jezdit na měsíční porady vedoucích státních notářů ke Krajskému soudu do Prahy, protože se tam mlátila prázdná sláma, dlouhé monology předsedy JUDr. Pastorka k ničemu nevedly a doma na notářství práce stála. Z práce mne nakonec nevyhodili, ale nedostal jsem prémie, které se jako přílepení k platu tuším dvakrát v roce vyplácely. Martin a Míla se složili a ze svých prémie mi každý daroval podíl. Bylo to úžasné gesto, prokazující hloubku našeho přátelství, které stále trvá a jehož si nesmírně vážím. Bylo nám zkrátka spolu dobře, obohacovali jsme se svými znalostmi, názory a zkušenostmi navzájem.

Ve druhé polovině osmdesátých let a posléze pak těsně po listopadových událostech ses objevil na notářském úseku Ministerstva spravedlnosti, kde jsme se podrobněji poznali. Na co si z této doby vzpomínáš?

Také na svoji práci na Ministerstvu spravedlnosti vzpomínám rád, zejména na období spolupráce s JUDr. Jiřím Mikešem, s nímž jsme pracovali na tvorbě nového kancelářského řádu pro státní notářství a po jeho dokončení jsme jej spolu přednášeli po celé republice. A od JUDr. Mikeše se bylo opravdu co učit. Tam jsem se poznal také s Tebou, JUDr. Janem Hofmanem a s dalšími zaměstnanci ministerstva, na které vzpomínám. Obdivoval jsem rozsah vašich vědomostí nejen v oblasti práva, ale zejména též i v oblasti kultury (výtvarné umění, divadlo). Získal jsem tam řadu dalších přátel a také poznatků, osvojil si jiný způsob práce, odpovídající potřebám legislativní činnosti.

Po listopadu 1989 došlo v notářském světě k mnoha zásadním změnám, které jsi bezprostředně ovlivňoval. Co se Ti při vzpomínce na tuto dobu vybavuje především a jak se díváš na výsledky, k nimž tehdy čeští notáři dospěli?

Je to už dávno, co jsme začali práce na privatizaci notářů. Nechtěl bych to dlouze rozvádět, abychom nedopadli, jako když staří vojáci z první světové války vzpomínali, jak to bylo, když bojovali na Piávě, navíc já jsem po úvodu prací na tomto úkolu z tohoto procesu vystoupil a zapojil jsem se intenzivněji zase v době, kdy se připravovala centrální evidence závětí. Více mne bavila publikační činnost a přednášení.

Co se týče výsledků, k nimž notáři dospěli, myslím, že na ně můžeme být hrdí. Notáři a jejich zaměstnanci v drtivé většině případů plní svěřené úkoly bez chyb, oprávněných stížností na jejich práci je minimum, jejich znalosti jsou na požadované úrovni. Vybavení notářských kanceláří je moderní, včetně počítačů a programů v nich. Notáře neprovází také žádné závažné skandály, jaké provází například exekutory nebo právníky jiných profesí. Takže celkově lze konstatovat spokojenost s celým notářským stavem.

To ovšem neznamená, že se mi líbí vše. Nahlížím-li do statistik a vidím, že někteří notáři sepiší za rok přes 1 000 notářských zápisů, mám velké pochybnosti o tom, zda daný notář opravdu sám stihl absolvovat tolik valných hromad, schůzí SVJ, založení nových společností a zda stačil vše podrobně vždy s účastníky probrat, řádně je o obsahu právního jednání poučit, vyslechnout, zpracovat jejich případné připomínky a návrhy. Z toho, že někteří notáři se sídlem vzdáleným na sta kilometrů od Prahy mají v podstatě druhé trvalé sídlo a plnohodnotnou kancelář v Praze, také nejsem nadšený. O úředním dnu mám trochu jiné představy.

Věnoval ses dlouhá léta vzdělávání a výchově mladé notářské generace jako člen komise Notářské komory ČR pro vzdělávání. Mnohokrát jsme se setkávali při notářských zkouškách či při Tvém přednáškovém působení. Jak hodnotíš výsledky této práce, co si myslíš o budoucnosti a šancích mladých notářů, kandidátů a koncipientů?

Přiznám se, že jsem rád přednášel notářským koncipientům a notářským kandidátům, zejména jsem se vždy těšil na týdenní školení, která se pro ně v posledních letech konala v hotelu Devět skal u Hlinska. Také mně těší, že mladí koncipienti a kandidáti píšou do časopisu AD NOTAM odborné články. Této mladé generaci fandím, trochu mne mrzí, že si ještě neustavili nějakou svoji organizaci, například spolek, který by za všechny komunikoval s orgány NK ČR. Před válkou takový spolek existoval, můj vedoucí státní notář JUDr. Vasil Temel byl také jeden čas jeho předsedou.

Nelíbí se mi, když notářští kandidáti, kteří chtějí dosáhnout na notářský úřad, musí při každém konkurzu skládat poplatky, tuším 12 000 Kč. Jde o mladé lidi, mnohdy s rodinami, pro něž je opakované skládání takové částky (třeba pětkrát nebo i desetkrát) velkou zátěží. Také mi připadá absurdní, když notář, který chce přesídlit do jiného sídla, musí absolvovat znovu konkurz.

Vzpomínám na své začátky, kdy nám notářským čekatelům neformální vůdce všech středočeských notářů JUDr. Václav Jeřábek určil téma na školení notářů a ten, který byl vybrán, musel zpracovat písemnou práci, na jednodenním čtvrtletně konaném školení ji přednesl a poté se k ní vedla diskuse. Neškodilo by třeba se k takové praxi vrátit.

Co se týče budoucnosti mladých notářů, kandidátů a koncipientů, nemám o ni strach, pokud v náplni notářské činnosti nedojde k podstatným změnám. Bylo chybou, když zákonodárce umožnil advokátům a poštám ověřování podpisů, exekutorům sepisování exekutorských zápisů. Zřejmě jsme se tím opět stali tak trochu absurdistámem, kde se neví jaká je náplň a postavení advokáta, notáře, exekutora.

Předmětem Tvého velkého zájmu se staly také prováděcí notářské předpisy, kdysi jednací řád pro státní notářství a později kancelářský řád Notářské komory ČR. Jako jeden z mála jsi obětavě přednášel notářským tajemnicím. Jak se na to díváš dnes?

I prováděcí předpisy jsou pro notářskou činnost důležité a rád jsem spolupracoval na jejich tvorbě a uvádění do praxe. Byl to také námět mých častých přednášek. Notářským tajemnicím jsem přednášel rád. Vzpomínám na přednášky, které jsem mimo jiné nějaký čas vedl i s Tebou, pro notářské tajemnice zaměstnané u notářů z obvodu Notářské komory v Ostravě. Školení bývala dvoudenní, konala se většinou v hotelu v Rožnově pod Radhoštěm, tajemnice měly na nás mnoho dotazů, a my jsme tak získali přehled o tom, co je zajímavé, jaké právní problémy řeší, a tedy co je třeba přednášet. Přiznám se, že leckterý dotaz nás donutil k podrobnějšímu studiu, abychom mohli poskytnout uspokojivou odpověď. Obdobně probíhala školení notářských tajemnic z obvodu Notářské komory v Hradci Králové. Bylo vidět, že notářské tajemnice jsou pracovnice, které mají zájem svoji práci konat dobře a jsou oporami notářských kanceláří, ve kterých pracují. Každá notářská kancelář se bez dobré tajemnice neobejde a myslím, že většina notářských kanceláří takové pracovnice má. Na jejich školení by se nemělo šetřit, již vzhledem k tomu, že platí nové hmotněprávní i procesní předpisy.

Mimochodem, ještě pár slov ke vzdělávání. Před několika lety jsem navrhoval, aby Komora zakoupila nějaký objekt, nejraději zámek, který by přeměnila na školicí a rekreační středisko. Pořádala by se tam školení a notáři a jejich zaměstnanci by se tam mohli též rekreovat. Mohlo by jít o společnou akci s advokátní komorou. Návrh byl zamítnut a myslím, že to byla škoda. Systém vzdělávání notářů a všech kategorií jejich zaměstnanců by měl být propracovanější, měla by mu být věnována větší pozornost.

Významná byla Tvá dlouhodobá a často i bouřlivá účast v dědické komisi pro přípravu nového občanského zákoníku. Jak v tomto světle hodnotíš text zákoníku, který i po třech letech účinnosti stále vyvolává často i ostré diskuse?

V komisi pro přípravu občanského zákoníku jsem působil dosti dlouho, mrzí mne, že na mé připomínky a návrhy, které jsem činil v průběhu četných zasedání, nebyl vůbec brán zřetel, a proto jsem komisi opustil. Mrzelo mne to zejména z toho důvodu, že jsem s ideou a s většinou zásad nového občanského zákoníku souhlasil, nesouhlasil jsem pouze s jejich zpracováním do podoby zákonného textu. Nesouhlasil jsem s jeho přílišnou kazuistikou, s podrobnou úpravou situací, které mohou nastat jednou za desítky let, se staročestinou, kterou zákoník oplývá, se zaváděním institutů, jež vůbec nejsou potřeba, s jeho nadbytečným rozsahem, s tím, že chce za každou cenu bořit zažitou právní úpravu a také právníkové termíny (právní úkon – právní jednání apod.). Nějak jsme se s tvůrci zákoníku minuli, možná dnes bychom se po zkušenostech s jeho aplikací domluvili lépe.

Co se týče hodnocení textu zákoníku, pak z toho, co jsem již uvedl, vyplývá také můj názor na jeho obsah. Když se naroubuje jablko na hrušku a z ciziny se k tomu přidá avokádo, nemůže být výsledek vždy zcela vyhovující. Nicméně je třeba přiznat, že my právníci jsme zvyklí na nedokonalé zákony a umíme s nimi zacházet, byť třeba i způsobem,

který se tvůrci zákona nemusí líbit. Občanský zákoník byl dle mého názoru přijímán zbrkle, chtělo to ještě nějaký čas na jeho dokonalejší zpracování, zvláště když předchozí občanský zákoník v praxi již celkem žádné potíže nečinil a nebyla aktuální potřeba jej okamžitě nahrazovat. V důsledku nedokonalé úpravy došlo také k tomu, že se například v dědickém právu některé instituty nevyužívají buď vůbec, nebo pouze minimálně, jako například dědická smlouva, závěti s úlevami, odkazy, vzdání se dědictví, odloučení pozůstalosti, prodej dědictví. Přitom úprava těchto institutů zahrnuje převážnou část textu občanského zákoníku v části o dědickém právu. Přirovnávám to k mobilnímu telefonu, který obsahuje spoustu funkcí, které ani nepotřebujete a některé ani neumíte používat, stačí vám základní funkce. Zákoník také obsahuje řadu procesních ustanovení, která do něj nepatří. Dědické právo v nynějším občanském zákoníku je obsaženo v 245 paragrafech, dříve platný občanský zákoník k jeho úpravě v poslední fázi potřeboval pouhých 44 paragrafů, jež bylo možno po důkladné revizi a přípravě doplnit o nějakých pět, nejvíce deset ustanovení, například o závaznost vůle zůstavitele, o zrušení zákazu podmínek v závěti. Úprava by byla jednodušší, a tím srozumitelnější a přístupnější.

V době, kdy jsi zhruba před pěti lety opouštěl svůj notářský úřad, jsi nepřestal být odborně aktivní. Rozhodujícím způsobem jsi ovlivnil obsah prvního českého komentáře k novému občanskému zákoníku v jeho dědické části vydaného nakladatelstvem Wolters Kluwer již v roce 2014, tedy v době, kdy ještě nebylo možno přihlížet k poznatkům z notářské praxe. Nyní s nadšením připravuješ druhé vydání. Jak se díváš na tuto svou „životní“ aktivitu?

To je vždy otázka – co dělat, když je člověk v důchodu. Mám sice nějaké koníčky, ale přeci jen mne stále zajímá právo, zejména právo dědické a s ním související proces, a proto píši. Připravuji druhé vydání komentáře k dědickému právu pro nakladatelství Wolters Kluwer. Chtěl bych v něm doplnit text a také zachytit změny výkladu jednotlivých ustanovení, k nimž dochází v průběhu praktické aplikace zákoníku. Také jej chci doplnit o odkazy na novou literaturu a doplnit judikaturu. Snažím se o to, aby komentář sloužil co nejvíce praxi. Chci v textu využít také svých současných poznatků z praxe notářského kandidáta vyřizujícího dědickou agendu na časově pracovní úvazek.

V roce 2014 jsi obdržel ocenění „Právník roku“ za rok 2013 pro obor občanské právo a v roce 2013 jsi také přijal medaili rytíře Randy z rukou předsedy Jednoty českých právníků. Můžeš tato vyznamenání komentovat?

Komentovat získání těchto ocenění je jednoduché. Moc si obou ocenění vážím, jsem za ně vděčný a snažím se, abych svojí další prací v oboru nezklamal. Rád vzpomínám i na předávání obou cen, které bylo důstojné, v hezkém prostředí, na úrovni. Vždyť medaili rytíře Randy jsem obdržel přímo z rukou předsedy Ústavního soudu JUDr. Pavla Rychetského.

Poslední „odborná“ otázka směřuje k Tvým poznatkům z notářské praxe, které jako emeritní notář stále získáváš ve své roli „notářského kandidáta“ v notářském úřadu. Jak se díváš na současné české notářství a na jeho budoucnost?

Co se týče poznatků z notářské praxe, musím s lítostí konstatovat, že se oproti stavu, kdy jsem pracoval jako notář, podstatně změnila situace. Přibýlo případů sporů mezi dědici, podstatně stoupl počet předlužených pozůstalostí, kde je třeba provádět likvidaci. Tolik advokátů v řízení o pozůstalosti, co vystupují dnes ve věcech, které vyřizují za jeden rok, jsem neměl v Benešově ani za čtyřicet let. A těch případů vydědění a projednávání dodatečně najevo vyšlého majetku, co se stále vyskytuje. Řešení těchto věcí nutí notáře k přemýšlení, studiu právních předpisů a nedovoluje mu profesně zakrtnět.

Jak jsem výše uvedl, považuji notářství za stabilizované, plní dobře své funkce a poslání. O to více mne mrzí, že lidé často chodí k notáři jen když musí, když zákon k určitému právnímu jednání vyžaduje formu notářského zápisu. Přitom notáři jsou i se svými pracovníky a s technickým zabezpečením svých notářských kanceláří připraveni poskytovat právní pomoc občanům v celém širokém spektru právních jednání, nejen v těch oblastech, kde zákon předepisuje účast notáře. Notáři také umí skvěle sepsat darovací smlouvy, formulovat jejich obsah, zvláště když se má zřídit třeba výměnek pro převodce, umí sepsat smlouvy o služebnostech, kupní smlouvy s úschovou peněz atd. Alespoň že při psaní závětí lidé k notářům chodí, i když zde není forma notářského zápisu předepsána. Přál bych notářům, aby se stávali takovými rodinnými právníky, na něž se obracejí lidé se vším, s čím jim notář může poradit.

Nedávno jsem byl v obchodě. Prodáváč mluvil se zákazníkem o sepsání závěti a zákazník vykřikoval „notáři jsou drahý“. Chvilí jsem přemýšlel o tom, jestli mám začít přednášku o tom, jak je závěť významná, jak dlouho trvá porada s klientem o jejím obsahu, jak je složitá zákonná úprava v této věci, jaké odborné znalosti si správná rada klientovi vyžaduje, jaké výhody skýtá závěť sepsaná notářem, atd., atd. A pak po tom všem necelých 2 000 Kč s DPH za sepsání závěti, tak důležitého dokumentu, je moc? Vzpomněl jsem si ale na slova Ladislava Smoljaka z filmu *Jáchyme hoď ho do stroje*: „je to marný, je to marný“, zlost na tak projevenou lidskou hloupost jsem v sobě udusil a nechal jsem to být. Co s tím, když si naši občané myslí, že když si z prkýnek sami postaví králíkárnou, tak proč by si nemohli sami napsat smlouvu o převodu nemovitosti? Navíc jim v tom nahrává i legislativa. Vždyť ve kterém státě na světě je možné, aby si člověk, absolutně neznalý práva, sám sepsal kupní smlouvu, došel si na poštu ověřit podpisy a aby ji správný orgán svým razítkem posvětil a vložil podle ní vlastnické právo do katastru nemovitostí. Myslím, že toto není možné ani v Africe. Stále je zde velký prostor pro osvětu a propagaci notářských služeb.

Jsi znám jako rodinný typ, vztah ke Tvé paní Maruše a Tvým dětem Honzíkovi a Martince, které Tě v mnohém profesně následují, je příkladný. Co bys mohl říci o svém rodinném životě, který nyní navíc tvoří Tvá vnoučata?

Tady mohu poukázat na slova oficiála Tříšky z filmu *Rodinné trampoty oficiála Tříšky*, který v něm několikrát říká „rodinu udržovat sluší se v každé době“, a já se to snažím dodržovat. Jako každý dědeček a babička se snažíme vnuky a vnučku vychovávat a pokud možno rozmazlovat, jsou radostí našich životů.

Mnoho Tvých kolegů ví, že jsi velkým znalcem a příznivcem výtvarného umění. Tvou vášní jsou také architektonické památky. Oba nás spojuje obdiv k básníkům Halasovi a Hrubínovi. Co Ti tyto záliby přináší a kam umění, zejména jeho malířská složka, směřuje?

Také umění je potěšením mého života. Zajímám se o hrady a zámky, spoustu jsme jich s manželkou také navštívili, lákají nás ale také zámecké parky a arboreta. Máme rádi obrazy, jezdíme za nimi i do ciziny, podívat se na ně do Drážďan nebo do Benátek. Chodíme též na aukce obrazů, jako diváci, protože ty miliony na nákup cenných děl nemáme. Ale je zajímavé se na obrazy na aukcích dívat a sledovat ten boj uchazečů o ně. Nicméně jednou jsem vydražil knihu právníka Pavla Kristiána z Koldína, nar. r. 1530 v Klatovech, zemřelého 11. 1. 1589, nazvanou *Práva městská království českého*. Chtěl bych ji pořádně prostudovat a pak o ní něco napsat.

Co se týče básníků, občas si nějakou básnickou sbírku koupím, sbírám jakákoli vydání Halasovy básně *Já se tam vrátím*, kterou si také vždy alespoň jednou v roce znovu přečtu. Mám rád také básně Karla Šiktance, zejména báseň *Adam a Eva*. Občas si cituji verše z ní, dopadající i na dnešní dobu – „prostáčci na trh kůži nosí, třasavku z vlastních zad a radní nad ní krčí nosy a stříhají si na kabát“.

Závěrečná otázka našeho rozhovoru navazuje na Tvou hloubavou, neotřelou a dalo by se říci „filozofickou“ povahu. Ta se projevuje v Tvých oblíbených fejetonech na poslední stránce našeho notářského časopisu. Řadu svých názorů jsi také publikoval i ve svých zamyšleních na stránkách Lidových novin. Je něco v současném světě, co považuješ za obzvláště důležité?

Nu, to je otázka do pranice. Je toho dost, o čem přemýšlím, jde ale většinou o otázky, jejichž řešení neovlivním. Například mám obavy o stav naší justice. Kroutím hlavou nad tím, když třeba sleduji restituční ságu Kristiny Colloredo-Mansfeldové o získání zámku v Opočně. Jsou věci, které mne, a myslím, že i celou veřejnost, rozčilují. Víím, že nelze postupovat jako za starých časů v Americe na Divokém západě, kde když chytili člověka na koni a nebyl schopen vysvětlit, kde k němu přišel, rovnou ho oběsili. Ale když někoho chytí se sedmi miliony korun v krabici od vína a z odposlechů zjistí, jakou trestnou činností k nim přišel, mělo by být jeho odsouzení otázkou několika měsíců. U nás se to vleče léta, advokáti vymýšlí vše možné jenom proto, aby se proces táhl, a jejich filozofie je „vysekat“ obviněného za každou cenu, i když je vinen. Mimočodem, i takovouto filozofii se jednou chlubila mladá advokátka v televizním vysílání. Věřím, že naše právnické fakulty snad nevychovávaly takových právníků moc. Soudy umí odsoudit poměrně rychle zloděje chyceného při vlou-

pání, vyřídit domluvený rozvod atd., jenomže veřejnost je hodnotí právě podle toho, jak dokáží vyřešit složité, veřejně známé případy. Nedobrým signálem je, když bohatí obvinění se svými advokáty si hrají s justicí na slepou bábu a v podstatě se vysmívají právu, zákonitosti, spravedlnosti, morálce. Stále se čeká na novou úpravu procesních předpisů, která by zamezila procesní hratky u nás tak oblíbené. Jsme národ sudičů, bohatě využívajících prakticky čtyřstupňovou soudní soustavu, mimo jiné zřejmě i díky poměrně nízkým soudním poplatkům. Bohužel, ani naši prezidenti nedávají občanům příklad v respektování rozsudků soudů.

Také se zamýšlím nad otázkami lidských práv. Preferuji se lidská práva kdekoho, zejména menšin, a kde jsou lidská práva té většiny obyvatel? Napsal jsem jednou organizaci, která hájí lidská práva a pořádá festival filmů o lidských právech a jiné kampaně tohoto druhu. Zeptal jsem se jich, kdy se budou také věnovat lidským povinnostem. Odpovědi jsem se dodnes nedočkal.

Také mne zajímají konflikty práva a zdravého rozumu, k nimž dosti často dochází. V televizi například před časem řešili případ, kdy majiteli obchodu ukradl zloděj kolo v ceně 50 000 Kč. Majitel měl v obchodě instalovanou kameru, ta krádež zaznamenala, majitel uveřejnil fotografii zloděje na internetu, lidé jej poznali a díky tomu se kolo našlo a zloděj také. Dopadlo to ale po česku. Majitel obchodu do-

stal pokutu od Úřadu pro ochranu osobních údajů ve výši 5 000 Kč za to, že poškodil lidská práva zloděje uveřejněním jeho fotografie. Krajský soud vážil právo zloděje na ochranu osobních dat a právo majitele obchodu domoci se zpět držby svého kola a v souladu se zdravým rozumem rozhodl o tom, že majitel obchodu nemá pokutu platit. Věc se dostala k Nejvyššímu správnímu soudu, který dal za pravdu Úřadu pro ochranu osobních údajů. Tady je názorně vidět konflikt práva a zdravého rozumu a zdravý rozum při takových šarvátkách obvykle dostává na frak. A to není dobrý signál veřejnosti, která takovému rozsudku nemůže příliš rozumět. Chránit zloděje, ještě k tomu soudním rozsudkem, je na pováženou. Co si o tom mají lidé myslet.

Z toho také vyplývá, co dnes považuji za obzvláště důležité v oblasti práva a zákonitosti. Abychom se stali státem s kvalitními zákony, které občané dodržují a ve kterém také v případě porušení zákona přijde v rozumném čase spravedlivý, občanům srozumitelný a rychle také vykonaný rozsudek.

Milý Martine, děkuji Ti za Tvé odpovědi pro čtenáře našeho časopisu, a přeji Ti jistě i jejich jménem mnoho sil a zdraví k uskutečnění Tvých dalších životních plánů. ■

JUDr. Karel Wawerka, emeritní notář

PŘIROZENÁ AUTORITA.

NOVÉ BMW ŘADY 5.

BMW Renocar představuje BMW řady 5 v edici EXECUTIVE.

Neplaťte akontaci a užívejte si BMW 5 s pohonem všech kol xDrive.

15 990,- bez DPH měsíčně*

Vyzkoušejte si nové BMW řady 5 na 3 dny zdarma.

www.renocar.cz/advokati

Renocar Praha, Lipová 280, Praha - Čestlice (D1, EXIT 8), tel.: 261 393 600, advokatum@renocar.cz

Renocar Brno, Řípská 5C, Brno - Slatina (D1, EXIT 201), tel.: 548 141 548, advokatum@renocar.cz

*měsíční splátka operativního leasingu u modelu BMW 520d xDrive, částka vč. DPH 19 348 Kč měsíčně při délce splácení 36 měsíců s ročním nájezdem 25 000 km, nabídka platí do odvolání

Radost z jízdy

Pavel Holländer

Příběhy právních pojmů

Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o.,
2017. 285 s. ISBN 978-80-7380-654-5.

PŘEDSTAVOVAT ČTENÁŘI AUTORA ANOTOVANÉ PUBLIKACE PAVLA HOLLÄNDERA BY SE – POKUD JDE O ÚDAJE Z TRADIČNĚ POJATÉHO CURRICULUM VITAE – ZDÁLO BÝT NOŠENÍM SOV DO ATÉN. TROUFNU SI VŠAK ŘÍCI, ŽE JINAK TOMU JE V SITUACI, KDY ČTENÁŘ ZATOUŽÍ BLÍŽE POZNAT MYŠLENKOVÝ SVĚT AUTORŮV.

Kniha, jež má v sobě zakódován i výrazný autobiografický prvek, dává čtenáři možnost sledovat Pavla Holländera jednou jako nesmírně erudovaného a sečtělého právního filozofa a teoretika, jindy jako soudce Ústavního soudu.

Přehnaně pragmaticky uvažující právník by si možná položil otázku, zda není lépe studovat xté vydání komentáře k tomu či onomu zákonu než knihu, kterou nestačí pouze přečíst a již je obtížné „nastudovat“. Nutno oponovat tím, že *Příběhy právních pojmů* slouží především jako impuls k přemýšlení, souhlasnému přikývnutí či k polemice.

„Předmětem mého zájmu je hledání odpovědi na otázku proč, proč lidé, jež tady byli před námi, hledali a nalézali v nových pojmech, idejích a institucích odpovědi na životní výzvy, proč nastupující generace pak v toku času v reakci na nové dějinné výzvy vkládaly do obsahu existujícího jazyka a existujících institucí měnící, neku-li nové významy. Jsem přesvědčen, že bez tohoto poznání nejsme s to vládnout naším jazykem, začasté nerozumíme obsahu a významu používaných pojmů a idejí, v důsledku čehož nejsme s to porozumět ani situaci, v níž se ocitáme. Není právě toto konstatování oním konstatováním, jež vypovídá o dnešní době, o naší dnešní nejistotě a zmatenosti, o přemíře slov, fragmentaci a dekonstrukci myšlenkových soustav?“ předesílá Pavel Holländer. „Na rozdíl od ryze analytického přístupu, jenž ve filosofii a teorii práva převládá a v němž – pokud se vůbec objeví – historický pohled představuje toliko úvodní epiteton ornans, mým záměrem není postupovat tradiční historickou metodou – odkrývat nánosy času a pokoušet se hledat odpovědi na otázku, co a kdy se odehrálo.“

Autor pak podává velmi zajímavé a poutavé pojednání o svém vnímání a vysvětlení jevu, který lze označit jako „zmatení pojmů“. O tom, že text je psán jazykem krásné literatury svědčí již samotné názvy kapitol: *Sean Connery, nominalistická revoluce a koncept moderní demokracie;*

Soumrak moderního státu; Variace na téma suverenity; Privilegium nemo tenetur se ipsum prodere (aneb od tortury k bukálnímu stěru); Putování po stezkách principu proporcionality: intence, obsah, důsledky; Rozum a dobro: věčná korekce pozitivního práva, aneb nepotřebný či nebezpečný historický anachronismus?

Ježto „není na světě člověk ten, jenž zalíbil by se lidem všem“, najde se těžko čtenář, který se s touto názorovou publikací plně ztotožní. Právě okolnost, že v části bude s autorem souhlasit, v části s ním polemizovat, lze považovat za velký klad předloženého textu.

Jako příklad, na němž mohu demonstrovat tuto úvahu o názorové pluralitě, mi může posloužit výklad o „směšování politické a právní odpovědnosti“, podaný na příkladu stanoviska Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 27/09. V tomto případě stáli autor knihy a recenzent na „opačné straně barikády“, text publikace pak je částečně i rozšířeným odlišným stanoviskem soudce Pavla Holländera (srov. s. 79 a násl.), které ani po citovaném rozhodnutí recenzenta nepřivedlo ke změně názoru.

Čtenáře by nemělo odradit, že z autorových myšlenek občas vyzařuje skepse. „Nejsem ale prognostikem a ani jím být nechci. Vycházím-li z předpokladu, dle něhož vztah nepozitivismu a pozitivismu je určen nahlížením na vztah jednotlivce a společnosti, mohu si pak pouze přát, aby Evropa a jako její součást i prostředí české nově promýšlely složité proporce mezi svobodou člověka a hodnotami identifikujícími společnost,“ uzavírá Pavel Holländer s tím, že „jako možné východisko tohoto přemýšlení zazní jeden hlas, hlas Petra Píthý“. Text tak uzavírají slova Píthova kázání prosloveného v katedrále sv. Víta na Pražském hradě dne 10. března 2015.

Autor nezapře, koho čte, koho si váží, s kým o nastíněném tématu diskutuje, na kom odezíral reakce, když svoje teze prezentoval. Nutno ocenit jeho názorovou konzistentnost, kniha tak dává čtenáři téměř dokonalou možnost poznat výraznou osobnost soudce, který se významnou měrou po dvacet let podílel na judikatuře Ústavního soudu, a v tomto směru je ji třeba vzít i jako – jak s oblibou říkával recenzentův tatínek – „nastavené zrcadlo“. ■

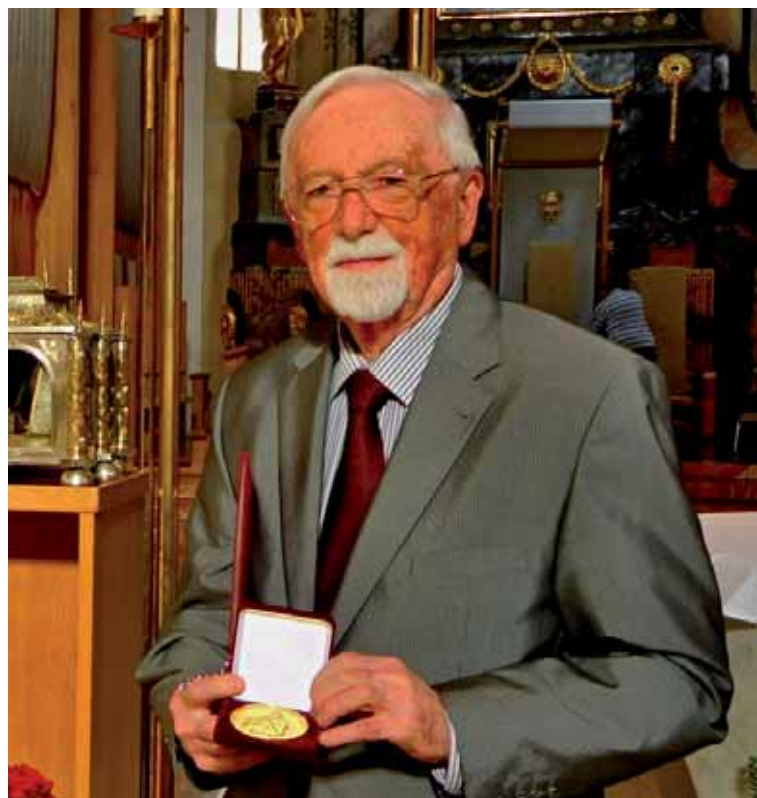
JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

JUDr. Antonín Mokrý vyznamenán zlatou Medailí sv. Auraciána

NÁVŠTĚVNÍCI ČESKOBUDĚJOVICKÉ KATEDRÁLY SV. MIKULÁŠE SE STALI 2. SRPNA 2017 VEČER SVĚDKY VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI. BYL SVÁTEK SV. AURACIÁNA, OD 17. STOLETÍ SVÁTEK PATRONA ČESKÝCH BUDĚJOVIC A V KATEDRÁLE PŘI SLAVNOSTNÍCH NEŠPORÁCH BYLA PŘEDÁNA OCENĚNÍ ČESKOBUDĚJOVICKÉ DIECÉZE, MEDAILE SV. AURACIÁNA.

Podle dochované starokřesťanské legendy byl sv. Auracián římský voják žijící ve 2. až 3. století, státní pro svoji křesťanskou víru. Tento polozapomenutý patron města České Budějovice a spolupatron Čech byl původně pohřben v Kalixtových katakombách v Římě. Roku 1634 daroval papež Urban VIII. jeho ostatky provinciálu řádu kapucínů v Čechách a na Moravě Ludvíku z Rosenheimu, který je uložil v kapucínském kostele sv. Anny v Českých Budějovicích. Dne 3. srpna 1670 byl relikviář s ostatky sv. Auraciána přenesen z kapucínského kostela sv. Anny do hlavního městského kostela sv. Mikuláše, dnes katedrály českobudějovické diecéze, a od té doby je tento světec vnímán vedle sv. Mikuláše jako spolupatron Českých Budějovic. V roce 2015 rozhodl diecézní biskup Mons. ThDr. Vlastimil Kročil podle kán. 391 § 1 CIC o zřízení diecézního vyznamenání „Medaile sv. Auraciána“, která má dva stupně, zlatou a stříbrnou.

V letošním roce byl zlatou Medailí sv. Auraciána vyznamenán i JUDr. Antonín Mokrý, významný představitel české justice, emeritní předseda Nejvyššího soudu České republiky a Vrchního soudu v Praze, který se tak zařadil mezi první nositele tohoto ocenění vůbec. Při předávání bylo zdůrazněno, že tento budějovický rodák pochází z ryze katolické a vlastenecké jihočeské rodiny, jejíž kořeny sahají do 16. století. Dlouhá léta byl předsedou „Pražského sdružení Jednoty českých právníků“. Ve své funkci předsedy – nejprve Nejvyššího soudu a následně i Vrchního soudu – aktivně přispěl k objektivnosti soudních rozhodnutí při navracení v době totality zabaveného majetku církevním právnickým osobám. Po sametové revoluci byl rovněž řadu let předsedou správní rady Univerzity Karlovy v Praze, kde se zasloužil o stabilizaci a demokratizaci činnosti univerzity, zejména při obnově jejích teologických fakult. Jeho přispěním byla také zhotovena pamětní deska umístěná na kanovníckém domě, kde dříve žil a zemřel jeho prastrýc, generální vikář vlasteneckého biskupa Jana Vale-

riána Jirsíka a probošt kapituly Mons. Vojtěch Mokrý, který patří vedle členů notářského stavu básníka JUDr. Otakara Mokrého nebo poslance „Ústavodárného říšského sněmu“ v Kroměříži JUDr. Antonína Mokrého, k mimořádným osobnostem jihočeského právníckého rodu Mokrých.

Zlatou Medailí sv. Auraciána předal jménem diecézního biskupa JUDr. Antonína Mokrého světící biskup českobudějovické diecéze a probošt Katedrální kapituly Mons. Pavel Posád. Čestnému předsedovi Pražského sdružení Jednoty českých právníků upřímně blahopřejeme. ■

JUDr. Jan Kotous, působí externě na Právnické fakultě UK v Praze.

Seminář dědického práva hmotného a procesního

v Kroměříži 28. 6. až 30. 6. 2017

SEMINÁŘ DĚDICKÉHO PRÁVA HMOTNÉHO A PROCESNÍHO, POŘÁDANÝ NEJVYŠŠÍM SOUDEM ČESKÉ REPUBLIKY, PROBĚHL JIŽ TRADIČNĚ V PROSTORÁCH JUSTIČNÍ AKADEMIE V KROMĚŘÍŽI, A TO V POSLEDNÍCH TŘECH ČERVNOVÝCH DNECH ROKU 2017. HNED NA ÚVOD SEMINÁŘE PRONESL PÁR SLOV ŘEDITEL JUSTIČNÍ AKADEMIE Mgr. FILIP GLOTZMAN, KTERÝ PŘIVÍTAL JEHO ÚČASTNÍKY A DÁLE VĚNOVAL SLOVO MÍSTOPŘEDSEDOVI NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY JUDr. ROMANU FIALOVI, KTERÝ CELÝ SEMINÁŘEM PROVÁDĚL. TEN SI PRO ÚČASTNÍKY PŘIPRAVIL PŘEKVAPENÍ, KDYŽ SPOLEČNĚ S PREZIDENTEM NOTÁŘSKÉ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY Mgr. RADIMEM NEUBAUEREM PODĚKOVALI JUDr. LADISLAVU MUZIKÁŘOVI, SOUDCI MĚSTSKÉHO SOUDU V PRAZE, ZA CELOŽIVOTNÍ ODBORNOU ČINNOST, DLOUHODOBOU SPOLUPRÁCI S NEJVYŠŠÍM SOUDEM A NOTÁŘSKOU KOMOROU ČESKÉ REPUBLIKY A ZÁROVEŇ MU POBLAHOPŘÁLI K ZÍSKÁNÍ TITULU PRÁVNÍKA ROKU.

Poté JUDr. Roman Fiala sdělil svoji obavu o právníkovou oblast, spočívající v přibývání osob v jednotlivých právnických profesích a s tím souvisejícími problémy. Dále se zmínil o výsledcích posledních notářských zkoušek, o úvahách o zřízení jednotné komory právnických profesí a nastínil myšlenku společné atestační zkoušky pro všechna právní odvětví.

Nato JUDr. Roman Fiala předal slovo Mgr. Radimu Neubauerovi, prezidentu Notářské komory České republiky, který k myšlence jednotné komory právnických profesí sdělil své pochybnosti, avšak představil nevládní a nepolitický subjekt, který by mohl jednotlivé profese přiblížit, a sice Jednotu českých právníků pod vedením bývalého prezidenta Notářské komory České republiky JUDr. Martina Foukala. Dále přednesl několik aktualit ohledně novely zákona o advokacii a daňového řádu. Na závěr se zmínil o spolupráci s Uníí státních zástupců a Finančně analytickým úřadem.

Dále vystoupil zvláštní host semináře, poslanec a člen ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky JUDr. Jeroným Tejc, který pronesl pár slov k otázce boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, novele zákona o advokacii, novele zákona o bytových družstvech a společenství vlastníků jednotek a o případné možnosti zápisů notáři do katastru nemovitostí. Dále poděkoval

Notářské komory České republiky za jejího přispění při tvorbě novel občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích.

Úvodní část semináře ukončil svým vystoupením náměstek Ministerstva spravedlnosti pro úsek justiční a legislativní Mgr. Michal Franěk, který sice připustil, že je dobře, že bylo upuštěno od názoru, že do kodexů nelze zasahovat, avšak uvítal by, aby k novelizacím nedocházelo celoplošně, ale po určitých oblastech.

Poté již probíhaly vlastní přednášky.

První den vystoupila vrchní státní zástupkyně v Praze JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., která si připravila přednášku na téma trestněprávní odpovědnost notářů vztahující se k jejich postavení úřední osoby.

Na konci prvního dne pak vystoupil se svým příspěvkem soudce Nejvyššího soudu JUDr. Lubomír Ptáček, který se týkal problematiky spolupráce soudního komisaře s opatrovníckým soudem.

Druhý den semináře zahájila soudkyně Nejvyššího soudu JUDr. Pavlína Brzobohatá s přednáškou o problematice zákonné úpravy bytového spoluvlastnictví a společenství vlastníků jednotek a její aplikace v praxi. Tato přednáška byla kladně přijata všemi účastníky, včetně přítomného zástupce Českého úřadu zeměměřického a katastrálního.

Odpolední část druhého dne zahájil Mgr. Pavel Bernard, viceprezident Notářské komory České republiky, který upo-

zornil na některé aktuální problémy, související s činností notářů a Notářské komory České republiky.

Na závěr druhého dne vystoupil JUDr. Zbyněk Poledna, soudce Nejvyššího soudu České republiky, s přednáškou na téma vykonatelnosti notářských zápisů. V rámci své přednášky shrnul a připomněl judikaturu Nejvyššího soudu k danému tématu.

Poslední den pak proběhla přednáška JUDr. Petra Čecha, Ph.D., LL.M., odborného asistenta na katedře obchodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, který se zabýval vybranými instituty zákona o obchodních korporacích a aktuální judikaturou.

Z celého semináře bylo patrné, že nová soukromoprávní úprava práva občanského a obchodního obsahuje mnohé nedostatky, které je třeba odstranit. Bohužel ani rozhodovací činnost Nejvyššího soudu nevede vždy k jejich definitivnímu překonání, neboť jak zaznělo na semináři, ani judikatura Nejvyššího soudu není neměnná.

Nicméně nelze jinak než velice poděkovat všem, kteří se na semináři podíleli, za jeho organizaci a zajištění a všem přednášejícím za jejich příspěvky, které mnohdy vedly k zamýšlení. V neposlední řadě je třeba poděkovat i samotné Justiční akademii, která umožnila konání semináře v tak krásném městě, jakým je Kroměříž. ■

Mgr. Martina Sábliková,
notářská koncipientka
notáře JUDr. Ing. Michaela Sáblika

Ilustraci foto: Shutterstock.com

PRÁVNÍ ROZHLEDY 11/2017:

ČLÁNKY

Zkoumání úvěruschopnosti dle zákona o spotřebitelském úvěru

JUDr. Petr Bezouška, Ph.D., Olomouc, Praha

PRÁVNÍ ROZHLEDY 12/2017:

JUDIKATURA

Nejvyšší soud České republiky: Započtení daru poskytnutého zůstavitelem potomkovi neopomenutelného dědice
§ 461 odst. 1, § 479, 484 ObčZ 1964

Na dědický podíl nepominutelného dědice (tzv. povinný díl) nelze v zásadě započítat dar, který od zůstavitele obdržel potomek tohoto dědice, který sám dědicem není.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky z 16. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 486/2016

JUDIKATURA

Vrchní soud v Praze: Zákonná míra překročení návrhu v řízení o zápis do veřejného rejstříku vedeného soudem
§ 78 VeřRej
§ 13 ZŘS

O změnách v zápisu zapsané osoby ve veřejném rejstříku, které nebyly navrhovatelem k zápisu navrženy, může soud rozhodnout pouze v případě, že zahájí řízení bez návrhu podle § 78 odst. 1 VeřRej ve spojení s § 13 ZŘS. To neplatí jen tehdy, nevybočí-li z předmětu řízení daného návrhem a zároveň vyplývají-li pro zápis rozhodné skutečnosti, o kterých hodlá rozhodnout nad návrh, z předložených listin.

Usnesení Vrchního soudu v Praze z 31. 10. 2016, sp. zn. 7 Cmo 115/2016

PRÁVNÍ ROZHLEDY 13-14/2017:

JUDIKATURA

Nejvyšší soud České republiky: Konflikt práva k obchodní firmě a práva z ochranné známky

§ 8, 10 OchrZn

§ 10, 12 ObchZ

§ 423, 424 ObčZ

Práva plynoucí z ochranné známky vznikají zápisem ochranné známky do příslušného rejstříku, jejich obsahem je právo užívat ochrannou známku ve spojení s výrobky anebo službami, pro které je zapsána, a bránit takovému užívání ostatním, s výjimkami uvedenými v zákoně o ochranných známkách. Jednou z výjimek je právě omezení vlastníka ochranné známky právy třetích osob k obchodní firmě. Vlastník ochranné známky však není oprávněn zakázat třetí osobám užívat v obchodním styku jejich obchodní firmu, pokud je užívání v souladu s obchodními zvyklostmi, dobrými mravy a pravidly hospodářské soutěže. Z uvedeného plyne, že obě práva jsou rovnocenná, ob stojí vedle sebe. Omezení práv k obchodní firmě právy vlastníka ochranné známky dříve platný obchodní zákoník neřešil a výslovnou úpravu nemá ani současný zákoník občanský. Jsou-li však obě práva rovnocenná, je třeba jejich konflikt řešit z pohledu vlastníků obou práv v principu stejně.

Právo k obchodní firmě samo o sobě nemůže být důvodem pro odepření práv vyplývajících z ochranné známky. To však platí pouze za předpokladu, že užívání takového práva je v souladu s obchodními zvyklostmi, dobrými mravy a pravidly hospodářské soutěže, že tedy není nekalým soutěžním jednáním. Užívá-li vlastník svoji ochrannou známku tak, že naplní definiční znaky nekalé soutěže, pak je třeba proti takovému užívání ochránit toho, kdo je takovým jednáním zasažen, a to např. i uložením povinnosti zdržet se užívání zapsané ochranné známky.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 8. 3. 2017, sp. zn. 31 Cdo 3375/2015

Nejvyšší soud České republiky: Schválení podřízení obchodní korporace zákonu o obchodních korporacích. Posuzování platnosti usnesení valné hromady v rejstříkovém řízení

§ 45 odst. 1, 2, § 171 odst. 2, § 777 odst. 4, 5 ZOK
§ 245 ObčZ

Důsledkem podřízení obchodní korporace zákonu o obchodních korporacích (pro které se v odborné literatuře vžilo označení „generální opt-in“) je, že se nadále (od účinnosti této změny zakladatelského právního jednání) neuplatní domněnka zakotvená (pro korporace vzniklé před 1. 1. 2014) v § 777 odst. 4 ZOK.

K podřízení obchodní korporace zákonu o obchodních korporacích jako celku dochází změnou zakladatelského právního jednání. Zákon o obchodních korporacích pro tuto změnu sice stanoví lhůtu dvou let od své účinnosti (tj. od 1. 1. 2014), nicméně jde toliko o lhůtu pořádkovou, s jejímž marným uplynutím není spojen zánik možnosti obchodní korporace provést „generální opt-in“. I po 1. 1. 2016 tedy společnosti, které chtějí (jednoznačně) vyloučit domněnku upravenou v § 777 odst. 4 ZOK, mohou postupovat podle § 777 odst. 5 ZOK.

Změna společenské smlouvy společnosti s ručením omezeným předvídaná v § 777 odst. 5 ZOK může zasáhnout do práv a povinností všech společníků, neboť zákon o obchodních korporacích upravuje částečně některá práva a povinnosti společníků odlišně, než jak to činil obchodní zákoník. Rozhoduje-li v takovém případě o změně společenské smlouvy valná hromada, tedy není-li společenská smlouva měněna dohodou všech společníků, je k přijetí usnesení valné hromady třeba souhlasu všech společníků. Odpověď na otázku, zda tzv. „generální opt-in“ bude mít věčný dopad na práva a povinnosti všech společníků, však závisí na obsahu společenské smlouvy dotčené společnosti. Určuje-li např. společenská smlouva výslovně, že podíl lze převést na jiného společníka i na třetí osobu se souhlasem valné hromady, nedojde v důsledku postupu podle § 777 odst. 5 ZOK k zásahu do práv a povinností společníků, jde-li o převoditelnost podílů. Jinými slovy, závěr, podle něhož změna společenské smlouvy předvídaná v § 777 odst. 5 ZOK zasáhne do práv a povinností všech společníků, nelze učinit bez posouzení obsahu společenské smlouvy dotčené společnosti. Přitom nedojde-li k zásahu do práv a povinností všech společníků, není ke změně společenské smlouvy nezbytný souhlas všech společníků.

Závěr, podle kterého je případný nedostatek usnášední schopnosti valné hromady či nedostatečný počet hlasů, odevzdaných pro přijetí usnesení valné hromady, zásadně důvodem neplatnosti usnesení valné hromady, a nikoli vadou, pro kterou se na takové usnesení hledí, jako by nebylo přijato, se prosadí i v poměrech právní úprav účinné od 1. 1. 2014.

Rejstříkovému soudu nepřísluší v rejstříkovém řízení posuzovat platnost usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným, a to ani v řízení o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku. Naopak k vadám, pro které se na usnesení valné hromady hledí, jako by nebylo přijato, rejstříkový soud přihlédnout musí.

Specifická situace může nastat v případě, že usnesení valné hromady, zakládající skutečnost, která se zapisuje do obchodního rejstříku, musí být (*ex lege*) osvědčeno

notářským zápisem. Bez ohledu na to, jaké důsledky má absence notářského zápisu v konkrétním případě pro platnost usnesení valné hromady, nedoloží-li návrhovatel rejstříkovému soudu notářský zápis osvědčující přijaté usnesení valné hromady, rejstříkový soud návrh na zápis odmítne.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky z 11. 2. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1104/2016

PRÁVNÍ RÁDCE 6/2017:

Jak na fondy kvalifikovaných investorů

Kateřina Kratochvílová

PRÁVNÍ RÁDCE 7-8/2017:

Skutečný majitel a pravidla jeho zjišťování

Marie Rezková, protektor finančních institucí

SOUDNÍ ROZHLEDY 5/2017:

VÝBĚR ROZHODNUTÍ V OBLASTI CIVILNĚPRÁVNÍ

1. Ze Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (2017/1)

Jednání za společnost v likvidaci před soudem

Usnesení NS z 25. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4747/2014 (Rc 1/2017, C 15211, PR 5/2016, s. 187)

V občanském soudním řízení jedná za společnost v likvidaci podle § 21 odst. 2 OSŘ a § 70 odst. 3 a § 72 ObchZ likvidátor; to neplatí, nemá-li společnost likvidátora nebo jde-li o řízení, v němž je zastoupení společnosti likvidátorem vyloučeno (§ 32 odst. 2 OSŘ).

BULLETIN ADVOKACIE 6/2017:

Kdo, kdy a proč musí odhalit skutečného majitele korporace

Mgr. Adam Sigmund ■

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena, notář v Praze, člen redakční rady Ad Notam.

Zpráva z Generálního shromáždění Rady notářství EU (CNUE)

VE DNECH 16. A 17. ČERVNA 2017

SE V LA GRANJA DE SAN ILDEFONSO KONALO PLENÁRNÍ GENERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ (GS) CNUE. ZASEDÁNÍ VEDL PREZIDENT CNUE, JOSÉ MANUEL GARCÍA COLLANTES, SPOLU S VICEPREZIDENTEM MARIEM KOHLEREM.

Hlavními tématy jednání byly:

- 1) Schválení účetní závěrky za rok 2016 a návrh rozpočtu na rok 2018.
- 2) GS CNUE jednomyslně schválilo, aby se srbské a makedonské notářství stalo členem pozorovatelem CNUE.
- 3) Řád za zásluhy o notářství – GS CNUE jednomyslně schválilo, aby byl Řád udělen rakouské europoslankyni Evelyn Regnerové a Generálnímu tajemníkovi francouzské vlády Marcovi Guillaumovi.
- 4) Spolupráce mezi CNUE a UINL – prezident Mezinárodní unie notářství (UINL) José Marqueño de Llano zdůraznil důležitost úzké spolupráce mezi těmito dvěma organizacemi, a to zejména s ohledem na to, že vzájemné vztahy byly v minulých letech oslabeny. UINL, CNUE a IRENE (výzkumný ústav a ústav evropských notářských studií) budou spolupracovat na vytvoření publikace na téma „manželské majetkové režimy“.

5) Ve dnech 5. až 7. října 2017 se bude ve španělském Santiagu de Compostela konat **4. Kongres Rady notářství Evropské unie** (CNUE). Tématem Kongresu je „Právo EU ve službách jejích občanů“, konkrétněji se pak bude probírat „ochrana spotřebitelů v digitálním prostředí“ a „přeshraniční změna sídla společnosti“. Podrobnější informace o kongresu včetně přihlašovacích formulářů jsou k dispozici na <https://www.notariesofeurope-congress2017.eu/en/>.

6) Boj proti praní špinavých peněz – prezident Collantes informoval o pokračující spolupráci CNUE a Evropské komise (EK) s tím, že se 20. a 28. června 2017 budou konat další jednání týkající se registru skutečných vlastníků a možnosti případného propojení těchto registrů v rámci EU.

Dalšími tématy byly digitalizace obchodního práva, která je silně prosazována EK (ta stále ještě nezveřejnila své konkrétní představy), dále pak 2. edice „Dne otevřených dveří“ notářství CNUE, vzdělávací program pro notáře „Training III“, který bude zaměřen na nařízení o manželských majetkových režimech a nařízení o majetkových důsledcích registrovaných partnerství a na boj proti praní špinavých peněz.

Příští a zároveň také poslední GS CNUE pod předsednictvím španělského notářství se bude konat 1. prosince 2017 v Bruselu. ■

JUDr. Berenika Wünschová
ředitelka sekce mezinárodních vztahů NK ČR

Oslavy 40. výročí Rakouské notářské komory a 30. výročí Rakouské notářské akademie

DNE 21. ČERVNA 2017 SE VE VÍDNI V KRÁLOVSKÉ ZAHRADĚ KONALO OSLAVY 40. VÝROČÍ VZNIKU RAKOUSKÉ NOTÁŘSKÉ KOMORY (ÖNK) A 30. VÝROČÍ VZNIKU RAKOUSKÉ NOTÁŘSKÉ AKADEMIE.

Účastníci byli přivítáni prezidentem ÖNK Ludwigem Bittnerem, dále pak z videozáznamu promluvil rakouský ministr spravedlnosti Wolfgang Brandstetter a v neposlední řadě pak i prezident Rakouské notářské akademie Michael Umfahrer.

Při této příležitosti udělil prezident Notářské komory ČR, Mgr. Radim Neubauer, Rakouské notářské komoře Zlatou medaili Jindřicha z Isernie, a to „za vynikající spolupráci a zásluhy o rozvoj českého notářství“, kterou za ÖNK převzal její prezident Ludwig Bittner. ■

Na fotografii zleva JUDr. Martin Foukal, Dr. Ludwig Bittner a Mgr. Radim Neubauer.

JUDr. Berenika Wünschová, ředitelka sekce mezinárodních vztahů NK ČR

Z mezinárodního tisku aneb Novinky od zahraničních kolegů

Nové povinnosti v souvislosti s prodejem nemovitostí

Rozhodnutí ze dne 10. 1. 2017 týkající se informování spotřebitelů ze strany profesních odborníků podílejících se na reálných transakcích, kteří zasahují do vztahů mezi prodávajícími a kupujícími nebo pronajímateli a nájemci, se dotýká i práce notářů. Text zavádí princip sdělení skutečné ceny kupujícímu, nájemci za danou nemovitost bez zahrnutí honoráře zúčastněných osob při nemovitostních transakcích. Cílem tohoto opatření je zamezení převodu povinnosti hradit tyto provize na kupujícího či nájemce bez jeho vědomí.

Vzájemná dohoda manželů při rozvodu

Každý druhý rozvod je výsledkem vzájemné dohody mezi manžely. Dle Alaina Ducrose, prezidenta notářské komory ve Vaucluse, došlo v roce 2014 ve Francii celkem k 123 500 rozvodům, v průměru tedy proběhlo 338 rozvodů denně. Z tohoto množství k polovině rozvodů došlo na základě vzájemné dohody manželů. Dále uvedl, že notáři a advokáti musí mít možnost snadno spolupracovat při uzavření nesporného rozvodu bez zásahu soudu. Od 1. 1. 2017 je možné uzavřít vzájemnou dohodu manželů u notáře, který kontroluje více elementů této dohody. Dává dohodě sílu přímé vykonatelnosti a tato dohoda nabývá účinků mezi manželi ihned po jejím uzavření, není-li uvedeno jinak. Vůči třetím osobám je účinná až po splnění předepsaných podmínek (např. zanesení informace o rozvodu do rodného listu a oddacího listu). Další přirozenou úlohou notáře je poskytnutí právních porad při rozvodu v oblasti dědictví, převodu nemovitostí, identifikování společného majetku

a dluhů a nalezení nejlepšího řešení budoucí úpravy těchto vztahů. Hubert Derrien, notář z Laval, člen rady CSN, odpovědný za evropské záležitosti, vidí v nové pravomoci v rámci nesporných rozvodů pro notáře další příležitost k poskytování služeb, nutné je, aby si notáři současně zachovali svoji tradiční nezávislou roli. V současné době probíhá odborná diskuze mezi notářskou a advokátní komorou ohledně vzájemných rolí v rámci nesporného rozvodu. François Marlin, prezident notářské komory v Côte-d'Or, který pravidelně organizuje setkání se zástupci advokátní komory, vidí jako velmi důležité v této chvíli vést společnou diskuzi.

Vyhledávání notářů

Na základě opakovaných žádostí o sdělení jména notáře, který řeší konkrétní dědictví, vyvinula notářská komora v Cean v rámci internetové aplikace notaires2normandie.com interaktivní formulář, dle kterého může každý dohledat konkrétní notářský úřad, který se zabývá daným dědictvím.

Zavádění videokonferencí

K 1. 3. 2017 začalo využívat aplikaci notářské komory pro videokonference více než 40 % notářů ve Francii. Jednotlivé notářské komory zavádějí různá opatření, aby podpořily jednotlivé notářské úřady k zavádění telekonferencí. Isabelle Arezová, prezidentka notářské komory v Seine-et-Marne, například uvádí zřízení speciálního řídicího výboru, který má pomáhat při řešení všech obtíží v rámci telekonferencí a organizovat pravidelná setkání na dané téma. ■

Zpracoval: Mgr. Petr Diviš, notářský koncipient
JUDr. Heleny Divišové, notářky v Hradci Králové.

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministr spravedlnosti jmenoval ke dni 1. 7. 2017, na základě výsledku konkurzu, notářskou kandidátku Mgr. Markétu Káninskou notářkou notářského úřadu v obvodu Okresního soudu Praha-východ, se sídlem v Praze.

S účinností od 1. 8. 2017, na základě výsledku konkurzu, ministr spravedlnosti jmenoval notářského kandidáta Mgr. Daniela Borského notářem notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Kladně, se sídlem v Kladně.

Dnem 1. 11. 2017 ministr spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, jmenoval notářskou kandidátku JUDr. Janu Kurkovou notářkou notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Kladně, se sídlem ve Slaném.

Novým notářkám a novému notáři přejeme hodně úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Ministr spravedlnosti odvolal dnem 31. 10. 2017, na vlastní žádost, JUDr. Hanuše Jelínka z funkce notáře v obvodu Okresního soudu v Ostravě, se sídlem v Ostravě. Ke dni 30. 11. 2017 ministr spravedlnosti odvolal, na vlastní žádost, notářku JUDr. Marii Roubíkovou z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Příbrami, se sídlem v Příbrami. JUDr. Zdeněk Špaček, notář v obvodu obvodního soudu pro Prahu 10, byl na vlastní žádost odvolán ministrem spravedlnosti s účinností ode dne 31. 12. 2017.

Za dlouholetou činnost ve prospěch notářství děkujeme a do dalšího života přejeme pevné zdraví a osobní spokojenost. ■

Redakce Ad Notam

Mgr. Markéta Káninská

Mgr. Daniel Borský

JUDr. Jana Kurková

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlásování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Trutnově se sídlem v Trutnově.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Jaroslavu Bálkovi, jehož výkon funkce zanikl dnem 12. 5. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 18. září 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 17. října 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázku nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Táboře se sídlem v Táboře.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce Jaroslavě Krejčové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 25. září 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 24. října 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústítky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázku nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Obvodního soudu pro Prahu 2 se sídlem v **Praze**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Jiřím Kotrlíkovi, který ukončí činnost notáře ke dni 31. 12. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 2. října 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 31. října 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).

Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v České Lípě se sídlem v České Lípě.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Aleně Josífkové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 9. října 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 7. listopadu 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústítky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázku nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Příbrami se sídlem v Příbrami.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Marii Roubíkové, která ukončí činnost notářky ke dni 30. 11. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 10. října 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat ve středu 8. listopadu 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Obvodního soudu pro Prahu 10 se sídlem v Praze.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Zdeňku Špačkovi, který ukončí činnost notáře ke dni 31. 12. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 16. října 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 14. listopadu 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústítky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázku nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

Střípky z historie 47.

Uzavření manželství Napoleona Bonaparta a Josefíny Beauharnais asistoval den před Napoleonovou císařskou korunovací pařížský notář Maurice-Jean Raguideau de la Fosse (1759–1805). Traduje se, že údajně měl Josefíně říci, že je blázen a bude litovat, že si bere muže, který má pouze plášť a meč. Napoleon prý tuto poznámku přešel, zato o den později, dne 2. prosince 1804, se po korunovací v pařížské katedrále Notre Dame notáře Raguideaua s úsměvem dotázal, zda říká ještě nyní, že má pouze plášť a meč.

Předplatiteli nejstaršího českého přírodovědeckého časopisu Živa, založeného v r. 1853 Janem Evangelistou Purkyně, byli v 50. a 60. letech 19. století rovněž notáři. K těm prvním patřili c. k. notář v Nasavrkách Adolf Hájek, c. k. notář v Chotěboři Eduard Varhánek a „c. k. notář v Holomouci“ František Žákovský. Dalšími zájemci o časopis, popularizující přírodní vědy, byli notáři Jan Richter (Poděbrady), Jan Dvořák (Hradec Králové), Antonín Schmidt (Polná), Bohuslav Malý (Dolní Kralovice) a Pravoslav Trojan (Praha). Předplatné „Živy – časopisu přírodnického“ činilo v prvních letech pro členy Matice české 1 zl. 30 kr., pro ostatní odběratele 3 zlaté. Časopis tehdy vycházel jako měsíčník.

Litevský spisovatel a dramatik Juozas Vilkutaitis (1869–1948), píšíci pod pseudonymem Keturakis, vystudoval práva v Petrohradě a v samostatné Litvě se po krátkém působení v justici stal notářem. Notářství se pak věnoval v letech 1924–1939. Jako dramatik proslul komedií Lázně Amerika (*Amerika pirtije*) z r. 1895. Mezi literárními historiky se vede diskuse o tom, zda hru napsal sám či spolu se svým starším bratrem Antanem. Význam hry byl především v tom, že se jednalo o představení v litevštině a že premiéra v r. 1899 byla projevem litevského odporu proti carskému režimu. O Keturakisových životních osudech a díle pojednává článek Aušry Martišiute-Linartiene v časopise *Notariatas* č. 17/2014 (dostupné z: <http://www.notarurumai.lt/index.php/lt/leidiniai/item/235-notariatas-nr17>).

Rozhodnutím ze dne 18. října 1883 č. 12051 vyslovil c. k. nejvyšší soud, že „právní titul přihlášení se k dědictví možno v pozdějším podání změnit“. Dědička se přihlásila na základě téže listiny z 21. ledna 1848, a to dvakrát, zprvu s tím, že se jedná o dědickou smlouvu, podruhé s tvrzením, že jde o vzájemný testament. Nejvyšší soud změnil rozhodnutí nižších instancí, které shodně aplikovaly § 806 obecného zákoníku občanského v neprospěch přihlášené dědičky, a naopak dovedl, že jde „jen o změněné poznamenání delačního důvodu, k čemuž se předpis §. 806 ob. zák. obč. nevztahuje“. V časopise *Právník* z r. 1884 o rozhodnutí referoval Jan Bayer.

Napoleon I. Bonaparte

Německy píšící básník, spisovatel a překladatel z češtiny do němčiny Alfred Waldau (1837–1882), vlastním jménem Josef Jarosch, prošel bohatou životní dráhou. Po právnických studiích v Praze působil ve vojenském soudnictví, zprvu u plukovních soudů, později u Vojenského zemského soudu v Zábřehu. Do civilu odešel v r. 1870 v hodnosti setníka, záhy byl jmenován c. k. notářem v Žacléři. Waldau se věnoval české lidové slovesnosti a národním obyčejům, napsal např. překlady českých národních písní *Böhmische Grnaten* (1858–60), v knize *Böhmische Nationaltänze* (1859–60) a *Geschichte des böhmischen Nationaltanzes* (1861) se zabýval českými tanci, vydal německé překlady vybraných básní Karla Hynka Máchy a písní Václava Hanky.

Podle zprávy v časopise *Právník* projednával pražský odbor Spolku československých notářů dne 28. února 1925 otázku „připuštění žen do právní praxe notářské“. Viceprezident pražské notářské komory dr. Král „zcela objektivně poukázal na důvody pro i proti této zásadní otázce mluvící a zdůraznil, že důvody pro jsou daleko mocnější než důvody proti“. Pražský odbor se pak usnesl, že „vyslovuje přesvědčení, že není žádné zákonné překážky proti tomu, aby ženy za kandidátky notářské byly přijímány“. Autor zprávy dodal, že jde o „stanovisko jistě pokrokové a spravedlivé“. Ač to nebylo uvedeno, šlo evidentně o případ Anděly Kozákové. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

V dobrém i zlém, dokud nás § 708 a násl. NOZ nerozdělí

JSEM V DANÁ UŽ HODNĚ LET A NA MANŽELSTVÍ STÁLE VĚŘÍM. JE TO HISTORICKY NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ MODEL SOUŽITÍ MUŽE A ŽENY. JISTĚ NE VŠICHNI SE MNOU BUDOU SOUHLASIT, PROTOŽE MANŽELSTVÍ NENÍ PRO KAŽDÉHO.

Jednou mi jeden známý vykládal svůj příběh. Měl se dvěma ženami čtyři syny, 18, 16, 16 a 14 let. Ti dva šestnáctiletí kluci nebyli dvojčata... S první ženou byl oddán, se druhou žil na hromádce. S oběma se nakonec rozešel. Ličil mi, o kolik klidnější a jednodušší bylo dělení majetku v případech, kdy nebyli sezdání.

I tak se ale dá říct, že formálně je u nás poměrně snadné se rozvést. Přesto, když se podívám kolem sebe, je jasné zřejmé, že manželství schází na úbytě. Proč? Dokonce ani ze strany politiků není nijak jasné a nahlas slyšet, že manželství jako hodnota je jejich prioritou. To je možná nejlepší ukazatel skutečnosti, že manželství dnes není prioritou ani pro většinovou společnost.

Jak se to mohlo stát? Být svobodný znamená mít také odpovědnost vůči komunitě, ke které patřím, a umění se svou svobodou nakládat. Umíme být opravdu svobodní? ptám se. Žijeme v zemi, kde je svoboda jednotlivce považována za jednu z nejvyšších hodnot. Jenže manželství není o svobodě, ale právě o tom, že se dobrovolně části své svobody vzdáte.

Bohužel se dnes s manželstvím často nakládá jako s jinými věcmi v konzumní společnosti. Věci se neopravují, ale prostě se zahodí a vymění za nové. Současně se manželství zase začíná mnohem více vnímat jako majetkové společenství dvou lidí. Jeden můj kamarád tvrdí, že peníze sice možná kazí člověka, ale když je nemá, kazí ho ještě víc. Tak nějak to bývá i s majetkem v manželství. Většinou se věci začnou komplikovat ve chvíli, když je majetku moc nebo příliš málo.

Domnívám se však, že mnohem podstatnější než nabytí majetku do společného jmění by mělo být důsledné plnění vyživovací povinnosti mezi manžely a naplňování zásadně stejné hmotné i kulturní životní úrovně manželů. Jenže to nezajistí zákon, ten přece už léta máme. Přesto plnění vyživovací povinnosti, tedy něčeho, co by mělo být naprosto samozřejmé, často nefunguje. Proč? Problém tentokrát nehledejme v nepovedených paragrafech. Je to v nastavení společnosti, která tiše a bez většího zájmu dlouho tolerovala porušování tohoto pravidla.

Koho institut společného jmění vlastně chrání? Protože tento institut by přece měl napomáhat manželství, jeho udržení a rozkvětu, zejména jako společenství dvou lidí, kteří

vytvářejí zázemí pro sebe a své děti a jejich klidný a šťastný vývoj, a tím i pro budoucí generaci společnosti.

Komu je však institut společného jmění skutečně ku prospěchu? Pro koho je výhodný? Samozřejmě pro manžela (manželku) podnikatele, dokud se mu daří, ale upřímně – je tato skupina v České republice skutečně tak významně početná?

Společné jmění je výhodné především pro věřitele. Koneckonců celý nový občanský zákoník se výrazně posunul na stranu věřitelů. Je také zřejmé, že z právního hlediska institut společného jmění v mnoha směrech značně deformuje vnitřní systematiku nového občanského zákoníku. Co tedy vše otočit, společné jmění zrušit a tento režim zavést jen smluvně v případech, že se na něm manželé dohodnou? Tedy tak, jak to funguje v řadě jiných evropských států. Jsme ovšem na takový krok dostatečně zralí?

Osobně bych byla pro zrušení stávající úpravy společného jmění u nás jen za podmínky, že by fungoval jiný institut, o kterém jsem se zmiňovala výše, a to je důsledné, dobrovolné a automatické plnění vyživovací povinnosti mezi manžely a naplňování jejich stejné životní úrovně. Tento mechanismus může zdravě fungovat však jen ve společnosti, která manželství vnímá jako velmi důležitou hodnotu.

Počet smluv o manželském majetkovém režimu od roku 2014 významně narostl. Jistě k tomu přispěla skutečnost, že smlouva mezi manžely již dnes může být automaticky účinná vůči věřitelům a druhý z manželů nemusí hrát roli fakticky nedobrovolného, bezmocného ručitele. Ukazuje to na skutečnost, že stále větší počet lidí společné jmění nechce. Manželé či snoubenci současně mohou smluvně upravit i své majetkové poměry po dobu po rozvodu.

Věřím, že kdyby poučenost národa byla vyšší, úměrně by ještě více narostl počet těchto smluv. Ke zlepšení informovanosti veřejnosti o smlouvách o majetkovém režimu mezi manžely může přispět i každá notářská kancelář poskytnutím informací v čekárnách, ale zejména na svých webových stránkách nabídnutím předmanželské rady. Jak říká JUDr. Roman Fiala, místopředseda NS ČR: „Nejdřív k notáři, potom k oltáři.“ Současně jsou to opět právě notáři, kteří by měli podrobně snoubence či manžele poučit o tom, že zákonná, vzájemná vyživovací povinnost i v případě oddělených jmění trvá a není ji možné smluvně modifikovat.

Co si o tom myslíte vy, milí čtenáři? Řekli byste dnes, pokud žijete nebo jste někdy žili v manželství, bez předmanželské smlouvy, znovu své ano? ■

JUDr. Kateřina Břejlová, notářská kandidátka
Mgr. Evy Vymazalové, notářky v Rožnově pod Radhoštěm

CONTENTS

ARTICLES

Luboš Brim: To the transition of debts from the deceased to the inheritor	3
Ondřej Pavelek: The transition of the entitlement to damages for pain and suffering and recompenses for loss of amenity: current questions	6
David Hozman: The practice of a realization of liquidation case from the point of view of a bailiff	10
Martin Muzikář: The donation in case of the decease and its destiny after a donor's decease	17
Pavel Bachura: The leasehold estate and its usability in practice	22

DISCUSSION

Ondřej Horák: To the rejection of inheritance on the condition of the reserved portion of an estate	23
Markéta Nývltová: The trust succession again	25

CASE LAW

The public benefit corporation as an inheritor	28
--	----

INTERVIEW

JUDr. Martin Šešina	33
---------------------	----

INHALTSVERZEICHNIS

ARTIKEL

Luboš Brim: Zu dem Übergang von Schulden des Verstorbenen auf den Erben	3
Ondřej Pavelek: Übergang von Anspruch an Schmerzensgeld und Erstattungen für Erschwerung der sozialen Betätigung: aktuelle Fragen	6
David Hozman: Praxis der Veräußerung von Liquidation aus der Sicht des Gerichtsvollziehers	10
Martin Muzikář: Spenden für Fall des Todes und sein Schicksal nach dem Tod des Spenders	17
Pavel Bachura: Erbbaurecht und seine Anwendbarkeit in der Praxis	22

FORUM

Ondřej Horák: Der Verzicht auf Erbe mit Ausnahme des obligatorischen Teiles	23
Markéta Nývltová: Noch einmal zur Treuhand	25

JURISPRUDENCE

Der staatliche Zuschussbetrieb als Erbe	28
---	----

GESPRÄCH

JUDr. Martin Šešina	33
---------------------	----

REZENSION & ANNOTATION

Geschichten der Rechtsbegriffe	39
--------------------------------	----

CONTENU

ARTICLES

Luboš Brim: À la transition de dettes de défunt à l'héritier	3
Ondřej Pavelek: La transition de droit au pretium doloris pour la part des préjudices esthétique et d'agrément: les questions actuelles	6
David Hozman: Les travaux pratiques de réaliser un principe de liquidation sur le point de vue de l'huissier de justice	10
Martin Muzikář: La donation en cas de décès et son destin après le décès du donateur	17
Pavel Bachura: Le droit de superficie et son utilisation en pratique	22

DÉBAT

Ondřej Horák: Au refus du héritage sous la réserve héréditaire	23
Markéta Nývltová: La succession fiduciaire encore une fois	25

JURISPRUDENCE

La corporation publique-contributive comme un héritier	28
--	----

ENTRETIEN

JUDr. Martin Šešina	33
---------------------	----

RAPPORTS & ANNOTATIONS

Les histoires des notions juridiques	39
--------------------------------------	----

REVIEW & ANNOTATION

Stories about legal concepts	39
------------------------------	----

CURRENT EVENTS

JUDr. Antonín Mokry decorated by a gold medal of St. Auracian	40
The course of substantive right of heritage and procedural	41

WORTHY OF ATTENTION

	43
--	----

FROM ABROAD

The report from The Council of the Notariats of the European Union	45
Celebrations of 40th anniversary of the Austrian Notary Chamber and the 30th anniversary of the Austrian notary academy	45

MONITORING OF INTERNATIONAL PRESS

	46
--	----

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER

Commencement and termination of notary activity	47
Competitions for filing of vacant Notarial Offices	48

EXCERPTS FROM HISTORY

Stanislav Balík: Excerpts from history 47	54
---	----

FEATURE ARTICLE

Kateřina Brejlová: In good times and in bad, until § 708 and the Civil Code do us apart	55
---	----

AKTUELL

JUDr. Antonín Mokry ausgezeichnet mit der Goldmedaille des heiligen Aurelianus	40
Seminar über Erbrecht und Erbverfahren	41

WISSENSWERTES

	43
--	----

AUS DEM AUSLAND

Nachricht von der Generalversammlung des Rates der Notariate der Europäischen Union (CNUE)	45
Feierlichkeiten zum 40-Jahr-Jubiläum der Österreichischen Notariatskammer und dem 30-Jahr-Jubiläum der Österreichischen Notariatsakademie	45

MONITORING DER INTERNATIONALEN PRESSE

	46
--	----

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER

Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren	47
Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter	48

GESCHICHTSSPLITTER

Stanislav Balík: Geschichtssplitter 47	54
--	----

FEUILLETON

Kateřina Brejlová: In guten und in schlechten Zeiten, bis dass das § 708 und folgend NOZ uns scheiden	55
---	----

ACTUELLEMENT

JUDr. Antonín Mokry - décoré par la médaille d'or de Saint Auracian	40
Le séminaire de droit successoral corporel et procédural	41

MÉRITE VOTRE ATTENTION

	43
--	----

À L'ÉTRANGER

Le rapport du Conseil des Notariats de l'Union Européenne (CNUE)	45
Les célébrations du 40 ^e anniversaire de la chambre de notaires autrichienne et du 30 ^e anniversaire de l'académie de notaire autrichienne	45

REVUE DE PRESSE INTERNATIONALE

	46
--	----

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE

Début et cessation d'activités des notaires	47
Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes	48

FRAGMENTS D'HISTOIRE

Stanislav Balík: Fragments d'histoire 47	54
--	----

FEUILLETON

Kateřina Brejlová: Dans les bonnes et les mauvaises jusqu'à ce que § 708 et le Code Civil nous sépare	55
---	----

RENOMIA

ROZUMÍME VAŠÍ PROFESI. DO POSLEDNÍHO PARAGRAFU.

RADÍME KLIENTŮM S POJIŠTĚNÍM JIŽ 24 LET. SPOLEHLIVĚ A V JEJICH ZÁJMU.

Jsme rodinná firma, která si cení profesionality, hodnot, individuálního a vstřícného přístupu ke klientům. Posoudíme možná rizika Vaší profese a přineseme efektivní řešení pojištění ve všech potřebných oblastech. Zároveň využijeme své velikosti a pozice největšího nezávislého poradce k vyjednání těch nejlepších podmínek pro Vás.

- **Vždy hájíme Vaše zájmy a hledáme to nejvýhodnější řešení**
- **K dispozici je Vám zkušený tým specialistů**
- **Poradíme Vám s likvidací pojistných událostí**
- **Zajistíme Vám výhodné profesní i soukromé pojištění**
- **Rádi pro Vás zpracujeme nezávaznou nabídku pojištění**
- **Více o exklusivních pojistných programech pro notáře, jejich zaměstnance a rodinné příslušníky naleznete na www.proklienty.cz/nkcr**

Velkých věcí dosáhnou i po malých částkách.

RODINA

VZDĚLÁNÍ

SNY

ÚSPORY

Pravidelné investování

I malé částky vám mohou zajistit lepší budoucnost.

JEDNODUCHÉ A FLEXIBILNÍ ŘEŠENÍ PRO VAŠE PENÍZE.

INVESTICE
OD 500 Kč
MĚSÍČNĚ

tel.: 955 960 399 a 401
www.unicreditbank.cz

Jednou jste dole, jednou nahoře.
S námi zvládnete obojí.

Vítejte v
 UniCredit Bank